

รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

373.246 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส691ร รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
การจัดการเรียนรู้
กรุงเทพฯ: 2564
242 หน้า
ISBN: 978-616-270-336-2
1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2. การมีส่วนร่วมทางการศึกษา
3. ชื่อเรื่อง

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้

สิ่งพิมพ์ สกศ. ลำดับที่ 32/2564
พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน 2564
จำนวน 1,000 เล่ม
ISBN 978-616-270-336-2
ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ
โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2534 โทรสาร 0-2243-1128
เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>
พิมพ์ที่ บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด
90/6 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 34/1 ถนนจรัญสนิทวงศ์
แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 0-2424-3249, 0-2424-3252
โทรสาร 0-2424-3249, 0-2424-3252

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีเจตนารมณ์ เพื่อสร้าง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน” ตามมาตรา 54 วรรคสอง กำหนดให้มีการส่งเสริม และสนับสนุนให้รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วม ในการดำเนินการด้านการศึกษา โดยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ กอปรกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) มีประเด็นยุทธศาสตร์ (1) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา และ (2) การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษ ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง ประเด็นปฏิรูปที่ 1.2 การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเพื่อการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มี “ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา” ประกอบกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) กิจกรรมที่ 2 ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้กับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานนโยบายด้านการศึกษามีภารกิจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน ตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมและการบริหารจัดการองค์ความรู้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและกำหนดทิศทางการดำเนินงานในอนาคต ตลอดจนเพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา จึงศึกษาและพัฒนา “รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา” และได้จัดทำ “ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา” ขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และส่งเสริม สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน ภาคประชาสังคม และภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ อันจะเป็นการวางรากฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทความต้องการของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

(นายอำนาจ วิชยานุวัติ)
เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เป็นการศึกษเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งดำเนินการให้บรรลุตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (2) จัดทำข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และ (3) ส่งเสริม สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนกรณีศึกษา 4 จังหวัด พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านบริบทพื้นที่ กลไกการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ ประเด็นและความพร้อมที่แตกต่างกัน โดยแต่ละจังหวัดมีรูปแบบ กลไกและจุดเด่นที่แตกต่างกัน ผลจากการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายในลักษณะของสภา สมัชชา และภาคีเครือข่าย

การศึกษา โดยริเริ่มจากนอกระบบราชการด้วยจิตอาสาของกลุ่มที่มีการดำเนินการมาก่อน โดยมักเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดำเนินการร่วมกับภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ฯลฯ ในพื้นที่ จากนั้นจึงแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมดังนี้

1.1 จังหวัดลำปาง มุ่งเน้น “การจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และวิถีชีวิตของคน” มีการขับเคลื่อนประเด็นการศึกษาร่วมกันจากหลายภาคส่วน โดยมี “สมัชชาการศึกษานครลำปาง” ที่อิงรูปแบบการดำเนินงานมาจากสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง เป็นกลไกหลักในการดำเนินการ โดยอาศัยนักขับเคลื่อนจากสมัชชาสุขภาพมาช่วยดำเนินการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม ใช้ทรัพยากรและการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่จากการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ มีผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุนการดำเนินงาน โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอและตำบลเป็นกลไกสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งจังหวัดลำปาง ทำหน้าที่เป็นฝ่ายวิชาการ

1.2 จังหวัดชัยภูมิ มุ่งพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้าง “คนชัยภูมิเป็นคนดี มีปัญญา พึ่งพาตนเองได้โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมี “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ หรือ สรช.” เป็นกลไกหลักและเชื่อมประสานพลังการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของจังหวัด โดยอาศัยนักขับเคลื่อนจากภาคประชาสังคม

และเอกชนเป็นแกนหลัก ซึ่งมีการจัดเวทีและกิจกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนกิจกรรมและเวทีในพื้นที่ภาคเอกชนมีความโดดเด่นมากในการสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ แต่ยังคงมีความท้าทายในด้านการจัดตั้งกองทุนหรือการสรรหาแหล่งทุนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ด้านกลไกสนับสนุนมีผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุน โดยการมีส่วนร่วมในพื้นที่มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดรับอาสาเป็นแกนหลัก ร่วมกับภาคประชาสังคม และศึกษาธิการจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมยังเป็นความท้าทายในการแสวงหาความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของพื้นที่ต่อไปในอนาคต

1.3 จังหวัดกาญจนบุรี มุ่งเป้าหมายในการพัฒนาคนและ ผู้เรียนสู่ “3 คุณ” คือ คุณภาพชีวิต คุณธรรม และคุณประโยชน์” โดยมี “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่มีการดำเนินงานอย่างเข้มแข็งและมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเด่นชัด เนื่องจากผู้ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสภาการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรีล้วนมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการเชิงพื้นที่ ทั้งสมาชิกสภาภาพ ผู้นำองค์กรชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และนักวิชาการ ทำให้การขับเคลื่อนของจังหวัดกาญจนบุรีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยยุทธศาสตร์การศึกษาของจังหวัดเป็นแนวทางขับเคลื่อนร่วมกัน นอกจากนี้สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีเล็งเห็นว่าการดำเนินการของจังหวัดจำเป็นต้องอาศัยกองทุนหรือทรัพยากรในการดำเนินการเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงมีการขอลงทะเบียนจัดตั้ง “สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เพื่อเป็นกลไกรองรับในการขับเคลื่อนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะเดียวกัน สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรียังสรรหาแหล่งทุนในการดำเนินการจาก

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาอีกด้วย ทำให้การดำเนินของจังหวัดกาญจนบุรีสามารถช่วยเหลือเด็กนอกระบบและเด็กปฐมวัยในจังหวัดได้จำนวนมาก จังหวัดกาญจนบุรีได้มีการจัดกิจกรรมและสร้างเวทีของการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจาก “8 เครือข่ายภาคประชาสังคม” ในพื้นที่ที่เชื่อมประสานถึงกันได้เป็นอย่างดี ทำให้การมีส่วนร่วมของจังหวัดมีความเข้มแข็ง รวมทั้งมีตำบล/อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ภาคเอกชน องค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุน ทั้งยังมีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นฝ่ายวิชาการในพื้นที่ด้วย

1.4 จังหวัดพังงา มุ่งจัด “การเรียนรู้อย่างมีความสุข” (*Happiness Learning*) เนื่องจากจังหวัดพังงามีบริบทไม่เหมือนจังหวัดอื่น จึงอาศัยจุดเด่นของจังหวัด คือ การเรียนรู้ด้วยการพัฒนาความสามารถพิเศษ ด้านดนตรี และศิลปะ เพื่อสร้างการเรียนรู้อย่างมีความสุข ในบรรดา 4 จังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา จังหวัดพังงาถือว่าเป็นจังหวัดที่เพิ่งริเริ่มรวมตัวกันเพื่อจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยยังไม่มีชื่อภาคีเครือข่ายอย่างเป็นทางการ แต่ได้ริเริ่มจาก “ภาคีเครือข่ายการศึกษาจังหวัดพังงา” ซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดที่มีการเริ่มต้นได้เป็นอย่างดี โดยมีลักษณะเด่นคือ ริเริ่มด้วยคนที่มีประเด็นการขับเคลื่อนร่วมกันด้วย ทั้งนี้ได้อาศัยกลไกจากคณะอนุกรรมการพัฒนาการศึกษาในคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน และเห็นความสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของจังหวัดให้ภายใต้ยุทธศาสตร์ “การเรียนรู้อย่างมีความสุข” โดยมีกองทุนที่ร้องให้น้องได้เรียน เป็นกองทุนในการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ ซึ่งกองทุนนี้เองทำให้จังหวัดพังงามีความได้เปรียบจังหวัดอื่นด้วยการสร้างเวทีและกิจกรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากเพิ่งเริ่มต้นดำเนินการ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างการมีส่วนร่วม

ควบคู่กัน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามาให้การสนับสนุนอย่างเข้มแข็ง

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่ พบว่า จากการศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา 4 จังหวัด แล้วได้นำรูปแบบของทั้ง 4 พื้นที่มาผนวกและปรับประยุกต์เข้ากับแนวคิดรูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่ที่ประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน ได้แก่

2.1 โครงสร้างและกลไกหลัก ประกอบด้วย (1) ยุทธศาสตร์ การศึกษาระดับจังหวัด (2) คณะกรรมการระดับจังหวัด (3) คณะบุคคล ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชาการศึกษา สภาการศึกษา ภาคีเครือข่าย การศึกษา ฯลฯ และ (4) ประธานกรรมการสถานศึกษาทุกแห่ง

2.2 โครงสร้างและกลไกรอง ประกอบด้วย (1) กิจกรรม/เวที การมีส่วนร่วมของพื้นที่ (2) กองทุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (3) ฐานข้อมูล เพื่อการขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่ (4) การมีส่วนร่วมและการประสานงาน ภาคีเครือข่าย (5) ผู้ว่าราชการจังหวัด (6) องค์การบริหารส่วนจังหวัด และ (7) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

2.3 โครงสร้างและกลไกสนับสนุน ประกอบด้วย (1) สถานศึกษา (2) ตำบล (3) อำเภอ (4) องค์การบริหารส่วนตำบล (5) สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาทุกเขต (6) หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และ (7) ภาคเอกชน

3. ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 ข้อเสนอ ได้แก่

3.1 ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยข้อเสนอ (1) ด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ (2) ด้านงบประมาณ และทรัพยากร (3) การบริหารจัดการ และ (4) การวิจัยและองค์ความรู้

3.2 ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยข้อเสนอ (1) ด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ (2) ด้านงบประมาณและทรัพยากร (3) การบูรณาการและความร่วมมือ และ (4) การบริหารจัดการ

3.3 ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยข้อเสนอ (1) ด้านงบประมาณ ทรัพยากร และกิจกรรมการเรียนรู้ (2) การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม

4. การส่งเสริม สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) พบว่า จากการดำเนินโครงการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ ดังนี้

4.1 การสร้างเวทีเพื่อการมีส่วนร่วม ใน 4 พื้นที่ ได้แก่ ลำปาง ชัยภูมิ กาญจนบุรี และพังงา โดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็น สทนากลุ่ม เพื่อเปิดเวทีของการมีส่วนร่วมให้ประชาชน บุคคล คณะบุคคล ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม ฯลฯ ในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมและสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งภาพสะท้อนของการจัดเวทีการมีส่วนร่วมทั้ง 4 พื้นที่ เห็นตรงกันว่า เวทีของการมีส่วนร่วมที่ได้จัดขึ้นมีส่วนสำคัญและช่วยให้

การดำเนินงานของพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพและปรารถนาให้มีการจัดเวที
ในลักษณะเช่นนี้อีกเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

4.2 การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ โดยร่วมระดม
ความคิดเห็น ค้นหา และพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของ 5 นักขับเคลื่อน
ได้แก่ นักยุทธศาสตร์ นักวิชาการ นักจัดการ นักประสาน และนักสื่อสาร
เพื่อให้พื้นที่ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ด้วยคนในพื้นที่รับรู้ รู้สึกร่วมและเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้การพัฒนาการ
จัดการศึกษาและการเรียนรู้ของพื้นที่ขับเคลื่อนไปในทิศทางที่สอดคล้องกับ
ความต้องการของคนในพื้นที่

5. ข้อเสนอแนะและแนวทางการปฏิบัติ

นอกจากข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษาที่ได้จากการศึกษาแล้ว เพื่อให้
การดำเนินงานการจัดเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่สามารถ
ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐต้องกำหนดทิศทางเชิงนโยบาย ดังนี้

5.1 กำหนดนโยบายการเปิดพื้นที่รับฟัง ความคิดเห็นจาก
ทุกภาคส่วน เพื่อระดมแนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วมจาก
ทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการจัดการศึกษาแบบการมีหุ้นส่วน

5.2 พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องเป็นพระราช
บัญญัติเพื่อการส่งเสริมและกำหนดเชิงนโยบายที่เปิดกว้าง มอบอำนาจ
การจัดการให้แก่พื้นที่สามารถดำเนินงานได้ตามสภาพหรือบริบทของพื้นที่

5.3 กฎ ระเบียบ และข้อปฏิบัติ ต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกัน
โดยยึดถือประโยชน์ในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ชุมชนและสังคมที่ครอบคลุม
ทุกสภาพพื้นที่

5.4 กำหนดบทบาทและการประสานงานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และสื่อมวลชน

5.5 เปิดโอกาสให้ทุกพื้นที่ที่มีความพร้อมจัดการแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นระบบ

5.6 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรทดลองส่งเสริมการรวมตัวของคณะบุคคลและจัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัด โดยเริ่มต้นจากจังหวัดที่มีความพร้อมและเห็นความสำคัญ มีศักยภาพในด้านบุคลากร ทรัพยากร ประเด็น และสถานที่ เพื่อนำร่องดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาตามมาตรา 18 แห่งร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

5.7 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม “สมัชชาสภาการศึกษาระดับชาติ” เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการศึกษาที่มีการรวมตัวหรือจัดตั้งขึ้นแล้วในประเทศไทย เช่น สภาการศึกษาจังหวัด สมัชชาการศึกษา ภาคีปฏิรูปการศึกษา สภาส่งเสริมการเรียนรู้ ฯลฯ ได้เข้ามาร่วมแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น กำหนดแนวทาง พัฒนาและจัดทำข้อเสนอนโยบายด้านการศึกษาาร่วมกันเช่นเดียวกับสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
บทสรุปผู้บริหาร	(ง)
สารบัญ	(๘)
สารบัญภาพ	(ณ)
สารบัญตาราง	(ด)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	2
1.2 วัตถุประสงค์	8
1.3 ขอบเขตการศึกษา	8
1.4 วิธีดำเนินการ	12
1.5 กรอบแนวคิด	16
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	17
1.7 ข้อจำกัดของการศึกษาและข้อตกลงเบื้องต้น	20
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	21
2.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา	22
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ	28
2.3 การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	33
2.4 การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของเอกชน	37
2.5 แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้	59
3.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาจังหวัดลำปาง	61
3.1.1 บริบทพื้นที่	62
3.1.2 ความเป็นมาและสภาพการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	66
3.1.3 ประเด็นการจัดการเรียนรู้	71
3.1.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม	72
3.1.5 ข้อเสนอการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่	78
3.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ	80
3.2.1 บริบทพื้นที่	80
3.2.2 ความเป็นมาและสภาพการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	81
3.2.3 ประเด็นการจัดการเรียนรู้	84
3.2.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม	85
3.2.5 ข้อเสนอการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่	90

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (ต่อ)	
3.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี	93
3.3.1 บริบทพื้นที่	93
3.3.2 ความเป็นมาและสภาพการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	94
3.3.3 ประเด็นการจัดการเรียนรู้	97
3.3.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม	98
3.3.5 ข้อเสนอการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่	103
3.4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาจังหวัดพังงา	105
3.4.1 บริบทพื้นที่	106
3.4.2 ความเป็นมาและสภาพการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	110
3.4.3 ประเด็นการจัดการเรียนรู้	115
3.4.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม	116
3.4.5 ข้อเสนอการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่	124
3.5 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้	126

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ	133
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา	
4.1 ความเป็นมา	134
4.2 กระบวนการและการดำเนินงาน	138
4.3 หลักการ	143
4.4 สาระสำคัญของข้อเสนอ	144
4.4.1 ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ	144
ในการจัดการศึกษา	
4.4.2 ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทขององค์กรปกครอง	147
ส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา	
4.4.3 ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของเอกชน	151
ในการจัดการศึกษา	
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	155
5.1 สรุปผลการศึกษา	157
5.2 อภิปรายผล	163
5.3 ข้อเสนอแนะ	166
บรรณานุกรม	168
ภาคผนวก	175
คณะผู้จัดทำ	217

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 1	วิธีการดำเนินการในภาพรวม	14
ภาพที่ 2	วิธีการดำเนินการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	15
ภาพที่ 3	กรอบแนวคิด	16
ภาพที่ 4	พลังอำนาจที่ใช้การมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนงานไปสู่เป้าหมาย	23
ภาพที่ 5	เป้าหมายกิจกรรมปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และกลไกการขับเคลื่อน	51
ภาพที่ 6	กลุ่มเป้าหมายกับกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ	52
ภาพที่ 7	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจังหวัดลำปาง	75
ภาพที่ 8	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจังหวัดชัยภูมิ	88
ภาพที่ 9	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจังหวัดกาญจนบุรี	101
ภาพที่ 10	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจังหวัดพังงา	121
ภาพที่ 11	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้	128

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แผนงานเพื่อการปฏิรูปที่สำคัญ 7 เรื่อง และประเด็นปฏิรูป	45
ตารางที่ 2 กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ	53

บทที่ 1

บทนำ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

“การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่การศึกษาประชาบาล และเด่นชัดขึ้นหลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จนถึงปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรคสอง กำหนดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการศึกษา โดยรัฐให้ความสำคัญต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมาอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลากว่า 20 ปี กอปรกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครอบครัวและชุมชน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(พ.ศ.2561 - 2580) แผนที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) และนโยบายรัฐบาลด้านที่ 8 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย

นอกจากนี้ “การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เพื่อการจัดการศึกษา” ยังเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง ประเด็นปฏิรูปที่ 1.2 การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเพื่อการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) กิจกรรมที่ 2 ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการเรียนรู้กับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพผู้เรียน

จากแนวคิดสำคัญที่ปรากฏในกฎหมาย ยุทธศาสตร์และแผนงานข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าทิศทางในการพัฒนาการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และจากสมาวรณ์ในปัจจุบันพบว่า ปัญหาคุณภาพในการจัดการศึกษาของไทย และการจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ตอบโจทย์การพัฒนาหรือความต้องการของประชาชนในพื้นที่ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไม่ยึดโยงเข้ากับสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม รวมทั้งทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น

ชุมชนและสังคมของพื้นที่ รวมทั้งการลงทุน งบประมาณด้านการศึกษาสูง แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่บุคคล องค์กร ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาคศาสนา ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคสื่อมวลชนในพื้นที่ร่วมระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติการ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมประเมิน และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นในทุกระดับ ตั้งแต่หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัดและระดับชาติในประเด็นของการจัดการศึกษา ทำให้เกิดกลไกการทำงานเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาร่วมกันของทุกภาคส่วนในพื้นที่เพื่อการพัฒนาคนทุกช่วงวัยและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของพื้นที่

การมีส่วนร่วมของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน พบว่า มีรูปแบบและความร่วมมือที่หลากหลายแตกต่างกัน โดยรัฐมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม จากสภาพปัจจุบันสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการจัดการศึกษาดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ถึงแม้มีนโยบายหรือกฎหมายหลายฉบับได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา ให้สิทธิหน้าที่และอำนาจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่ยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติ สำหรับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถึงแม้จะสามารถจัดการศึกษาได้ครอบคลุมทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย แต่ก็ยังไม่สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาได้ โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น ยังคงมีความต้องการโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค เท่าเทียมทั่วถึง หากแต่ท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดและอุปสรรคบางประการ เช่น เอกภาพ

ในการจัดการศึกษา ความอิสระ ความคล่องตัวในการบริหารจัดการ โครงสร้างการบริหารยังไม่มีอิสระและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อท้องถิ่น รวมทั้งงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาซึ่งในบางท้องถิ่นให้ความสำคัญแตกต่างกัน กระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่ขาดการส่งเสริมให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ท้องถิ่นและกลับคืนสู่การพัฒนาท้องถิ่น กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติยังไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้จะมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วก็ตาม รวมทั้งระเบียบการใช้งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายยังไม่เป็นแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน จนเกิดปัญหาการเรียกเงินคืนจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเอกชน ถึงแม้ว่าในอดีตได้มีการดำเนินการจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์และมาตรการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2546 และยังได้กำหนดให้จัดทำนโยบายส่งเสริมบทบาทการศึกษาเอกชนที่ครอบคลุมการแก้ปัญหาอุปสรรคด้านกฎหมาย ระเบียบ นโยบาย มาตรการอุดหนุน และภาษี การปรับปรุงสัดส่วนการจัดการศึกษาโดยรัฐและเอกชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) แล้วก็ตาม แต่ก็ยังพบว่า การมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษายังขยายตัวไม่มากเท่าที่ควร สัดส่วนของสถานศึกษาเอกชนมีแนวโน้มลดลง เกิดความเหลื่อมล้ำด้านเงินอุดหนุนนักเรียนพิการ เงินอุดหนุนผู้เรียนอาชีวศึกษากลับอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่า ในปัจจุบัน การขยายการจัดการศึกษาในโรงเรียนของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแนวคิด โดยไม่ส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียนเอกชนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงควบคู่กัน นำไปสู่การขยายตัวเกือบผูกขาดของรัฐในการจัดการศึกษา ทำให้โรงเรียนเอกชนไม่สามารถแข่งขันกับรัฐได้ โรงเรียนสามัญศึกษาของ

เอกชนจึงทยอยออกไปจากระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการปรับปรุงกฎหมาย สิทธิประโยชน์ทางภาษี และนโยบายไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2563)

ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและขับเคลื่อนด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ตลอดจนเพื่อปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการให้ภาคเอกชนเข้ามาสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ลดปัญหาอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน จึงจำเป็นต้องศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และจัดทำข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลการศึกษาและการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) รวมทั้งเพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายในการดำเนินการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนทุกช่วงวัย อันจะเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และทุกภาคส่วน เพื่อการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการจัดการเรียนรู้

เชิงพื้นที่รูปแบบต่าง ๆ และมีการกำกับดูแลที่เหมาะสม รวมทั้งมีความร่วมมือในการจัดการศึกษาสู่ผู้เรียนอย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยนโยบายด้านการศึกษามีภารกิจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน จึงศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่และรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่ จัดทำข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาดังกล่าว ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ให้บรรลุเป้าหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่

2) เพื่อจัดทำข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา

3) เพื่อส่งเสริม สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580)

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านการดำเนินงาน/เนื้อหา

1) ศึกษารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สภาพพื้นที่ ข้อมูลพื้นฐาน ด้านการศึกษา บริบทของพื้นที่ ประเด็นการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ในปัจจุบันของพื้นที่กรณีศึกษา 4 แห่ง ได้แก่ จังหวัดลำปาง จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดพังงา

2) ศึกษารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ “รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน” ของแต่ละพื้นที่กรณีศึกษา และจัดทำ “รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้”

3) ศึกษาและจัดทำ “ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา” ให้บรรลุตาม แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

4) ศึกษาและเก็บข้อมูลการมีส่วนร่วมหรือความร่วมมือ ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาและเรียนรู้ในพื้นที่กรณีศึกษา

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ดำเนินการใน 4 พื้นที่ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคใต้ โดยมี เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ ดังนี้

1) เป็นพื้นที่หรือจังหวัดที่มีการรวมตัวกันของคณะบุคคล ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สภาการศึกษา สมัชชากการศึกษา ภาคีเครือข่าย การศึกษา ฯลฯ

2) เป็นพื้นที่หรือจังหวัดที่มีการดำเนินงานของรัฐ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนที่เข้มแข็ง

3) เป็นพื้นที่หรือจังหวัดที่มีความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เช่น โรงเรียนร่วมพัฒนา โรงเรียนประชารัฐ ฯลฯ

4) เป็นพื้นที่หรือจังหวัดที่มีความพร้อมหรือสมัครใจเข้าร่วม การดำเนินงาน

ลำดับ	จังหวัด	การรวมตัว ของคณะบุคคล ในรูปแบบต่าง ๆ	ตัวอย่างสถานศึกษา ที่เป็นความร่วมมือ ระหว่างรัฐ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และเอกชน	ตัวอย่างภาคเอกชน ที่ส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษา
1	ลำปาง	สมัชชาการศึกษา นครลำปาง	<ul style="list-style-type: none"> • โรงเรียนอนุบาลเกาะคา • โรงเรียนล่อมแรดวิทยา • โรงเรียนศาลาวิทยา 	<ul style="list-style-type: none"> • ไทยเบฟเวอเรจ • ทูร คอร์ปอเรชั่น • ธนาคารกรุงเทพ
2	ชัยภูมิ	สภาส่งเสริม การเรียนรู้และ ทักษะชีวิต เด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ	<ul style="list-style-type: none"> • โรงเรียนบ้านภูดิน (มิตรผลอุบลรัตน์) • โรงเรียนอนุบาลบ้านเขว้า • โรงเรียนบ้านนา ประชาสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> • กลุ่มมิตรผล • บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ อาหาร จำกัด • ธนาคารไทยพาณิชย์
3	กาญจนบุรี	สภาการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี	<ul style="list-style-type: none"> • โรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 45 • โรงเรียนหนองขาวโกวิท พิทยาคม • โรงเรียนวัดสระลงเรือ 	<ul style="list-style-type: none"> • สมาคมพัฒนาประชากร และชุมชน • ไทยเบฟเวอเรจ • ทูร คอร์ปอเรชั่น
4	พังงา	ภาคีเครือข่าย การศึกษา จังหวัดพังงาและ ประชาคมพังงา แห่งความสุข	<ul style="list-style-type: none"> • โรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 35 • โรงเรียนบ้านตากแดด • โรงเรียนเมืองพังงา 	<ul style="list-style-type: none"> • โรงเรียนสถานศึกษา นานาชาติ (ISB) ร่วมกับมูลนิธิ มิชชั่น วีระไวทยะ • กลุ่มเซ็นทรัล • ซีพีออลล์

1.3.3 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

ดำเนินการในจังหวัด/พื้นที่ที่ตามเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่
กรณีศึกษา โดยพื้นที่/จังหวัดมีกลุ่มเป้าหมายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เข้ามามีส่วนร่วม ไม่น้อยกว่า 20 หน่วยงาน¹ ดังนี้

1) ภาครัฐ เช่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา สถานศึกษาในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา
สถานศึกษาที่มีความร่วมมือกับเอกชน ภาคประชาสังคมในการจัดการศึกษา
หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ ฯลฯ

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาล
ตำบลในพื้นที่ ฯลฯ

3) ภาคเอกชน เช่น สภาท่องเที่ยวจังหวัด สภาหอการค้า
จังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้แทนภาคเอกชน
ในพื้นที่ ฯลฯ

4) ภาคส่วนอื่น ๆ เช่น คณะบุคคล สมัชชา สภาการศึกษา
หรือภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา หรือคณะกรรมการ
สถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน ฯลฯ

1.3.4 ขอบเขตด้านเวลา

ตั้งแต่ ตุลาคม 2563 – กันยายน 2564

¹ เพื่อให้เป็นไปตามตัวชี้วัดเป้าหมายของโครงการ ข้อ 1 หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน
ภาคประชาสังคมในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมไม่น้อยกว่า 20 หน่วยงาน

1.4 วิธีดำเนินการ

การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) การลงพื้นที่เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูล โดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเอกชน และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

2) วิเคราะห์สภาพพื้นที่และเลือกพื้นที่ศึกษา จำนวน 4 พื้นที่ และวางกรอบแนวทางการศึกษา

3) จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาวางกรอบแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับกรอบแนวทางการศึกษา การออกแบบการเก็บข้อมูล และกรอบการศึกษา

4) ลงพื้นที่ศึกษาและเก็บข้อมูลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่กรณีศึกษา 4 พื้นที่ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน โดยการ จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

5) รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและยกร่างข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนของพื้นที่กรณีศึกษา และข้อเสนอภาพรวม

6) จัดทำและพัฒนา (ร่าง) ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา² พร้อมแบบแสดงความคิดเห็น และจัดส่งให้ผู้แทนภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ใน 4 จังหวัด ได้แก่ ลำปาง ชัยภูมิ กาญจนบุรี และพังงา พิจารณาให้ความเห็น จำนวน 300 คน³

7) นำข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้แทนในข้อ 6 มาปรับปรุงและพัฒนา (ร่าง) ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน เพื่อการจัดการศึกษา

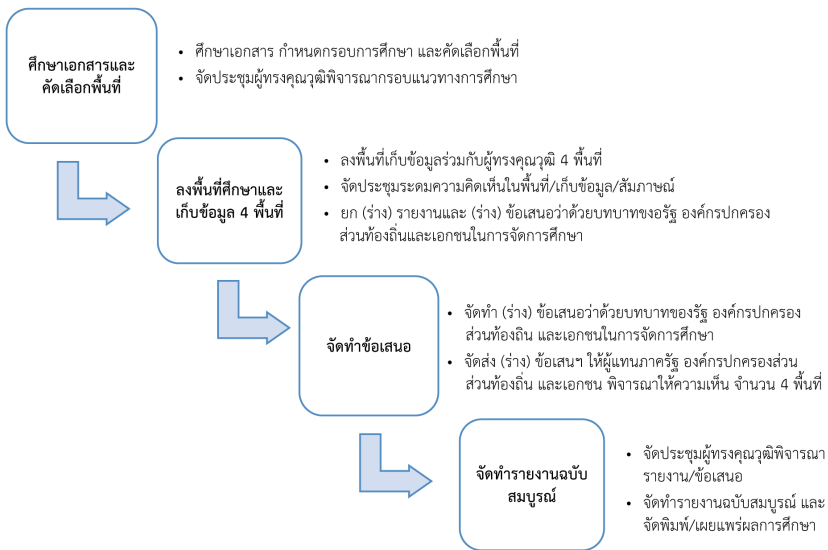
8) จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา (ร่าง) รายงานรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และ (ร่าง) ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ในการจัดการศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (ผู้แทนพื้นที่ 4 พื้นที่ ผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนภาคเอกชน) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ

² เพื่อให้เป็นไปตามตัวชี้วัดเป้าหมายของโครงการ ข้อ 2 มีข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา

³ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา จึงใช้วิธีการจัดส่งให้ผู้แทน 3 ภาคส่วนพิจารณา

9) ปรับปรุงแก้ไข (ร่าง) รายงาน และ (ร่าง) ข้อเสนอเพิ่มเติมตามที่ได้รับข้อเสนอแนะ และจัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ พร้อมข้อเสนอเชิงนโยบาย รวมทั้งจัดทำข้อเสนอฉบับสมบูรณ์ และนำเสนอเข้าสู่ที่ประชุมของคณะกรรมการสภาการศึกษาด้านการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ

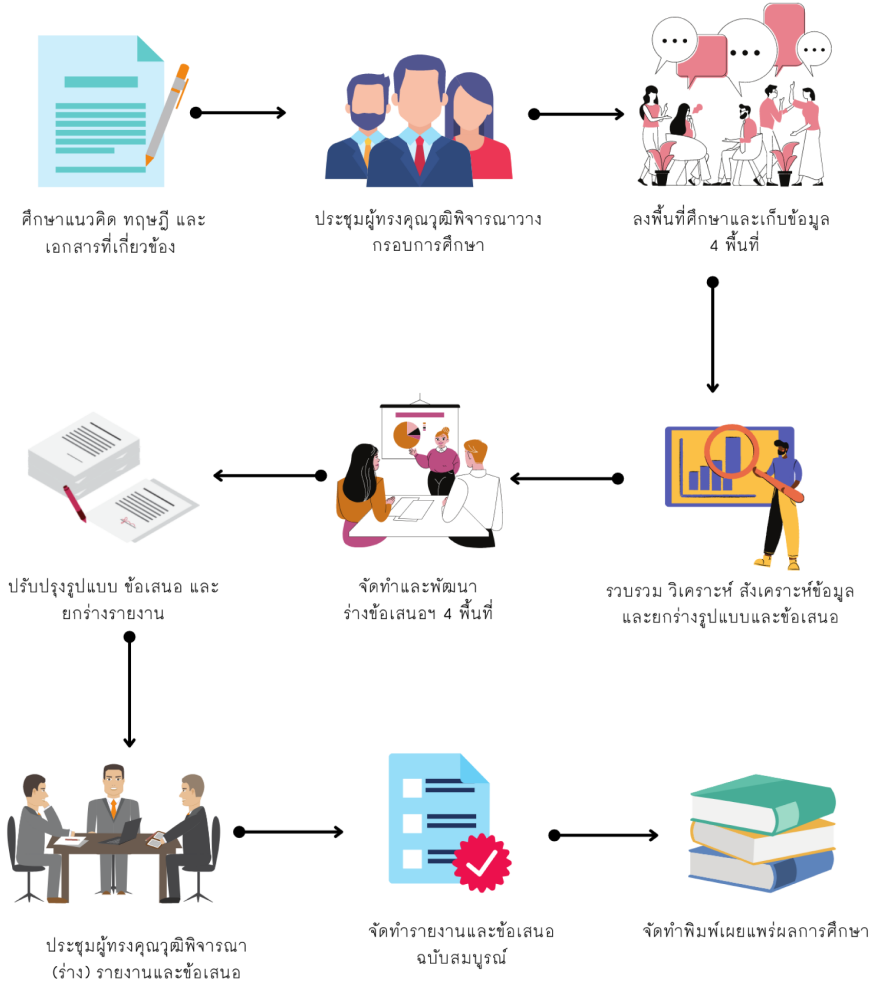
10) จัดพิมพ์หนังสือ/เอกสารรายงานการศึกษาฯ หรือจัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาต่อสาธารณชน

ภาพที่ 1 วิธีการดำเนินการในภาพรวม
(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

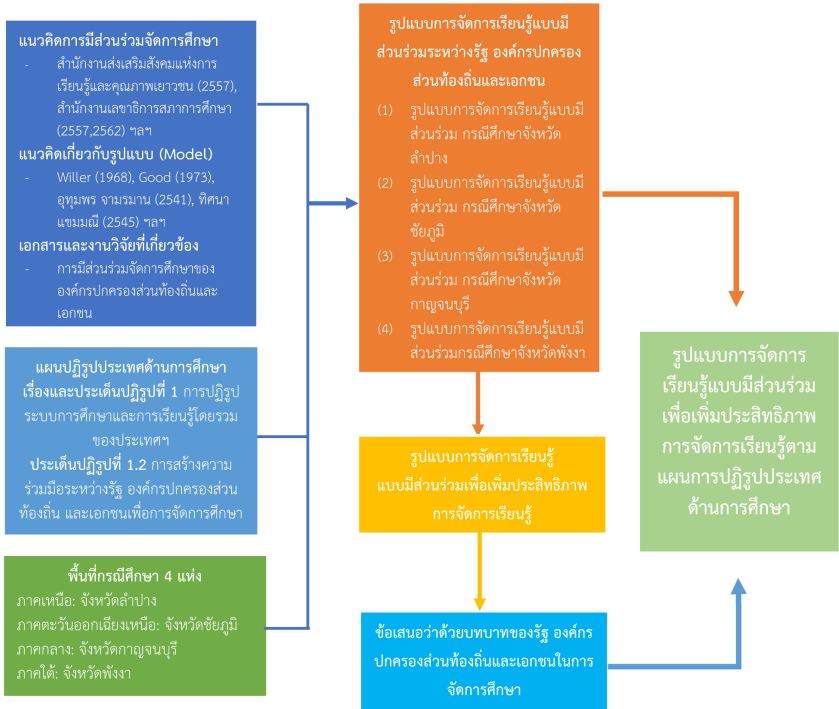
วิธีการดำเนินงานและขั้นตอน

การศึกษาในรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฯ

ภาพที่ 2 วิธีการดำเนินการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

1.5 กรอบแนวคิด

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิด
(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1) **การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม** หมายถึง กระบวนการ หรือวิธีการในการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้บุคคลทุกภาคส่วน เช่น ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคีเครือข่ายการศึกษาในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ด้วยการส่งเสริม สนับสนุน ทำนุบำรุง รักษา พัฒนา ปรับปรุงและพัฒนาคณาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านการวางแผน การปฏิบัติการและการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนและนโยบายการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของพื้นที่

2) **รัฐ** หมายถึง หน่วยงานของรัฐทุกระดับ ทุกประเภทที่เป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานของรัฐอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง เช่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาของรัฐ หน่วยงานของรัฐในพื้นที่ ฯลฯ

3) **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** หมายถึง องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบลกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, 2549) เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบลในพื้นที่ ฯลฯ

4) **เอกชน** หมายถึง ใครก็ตามที่ไม่ใช่รัฐ และอาจจะเรียกแตกต่างกัน เช่น ชุมชน สมาคม หรือบริษัท ห้างร้าน เป็นต้น (มีชัย ฤชุพันธ์, 2561) สภาท่งเทียวจังหวัด สภาหอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนภาคเอกชนในพื้นที่ รวมทั้งคณะบุคคล

สมัชชา สภาการศึกษา หรือภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา หรือคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ใช่ครูและผู้อำนวยการสถานศึกษา ฯลฯ

5) **การศึกษา** หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, 2562)

6) **แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา** หมายถึง ข้อกำหนดแนวทางหรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2562 (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562)

7) **แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)** หมายถึง ข้อกำหนด แนวทางหรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยเป็นแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาฉบับปรับปรุงของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2564 (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง), 2564)

8) **5 นักขับเคลื่อน** หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลที่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะสามารถดำเนินงานขับเคลื่อนเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ นักยุทธศาสตร์ นักวิชาการ นักจัดการ นักประสาน และนักสื่อสาร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ดังนี้

8.1) นักยุทธศาสตร์ หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการมองเชิงยุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในทำกิจกรรมในพื้นที่ในแต่ละประเด็น สามารถทำหน้าที่ตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ในระดับพื้นที่ตามเป้าหมายของแผนงานโครงการในแต่ละประเด็น

8.2) นักวิชาการ หมายถึง บุคคลที่มีสนใจเฉพาะเรื่อง และรอบรู้ในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างครอบคลุมในทุกมิติ มีความสามารถในการเก็บข้อมูลเชิงวิชาการ ทำหน้าที่ให้ข้อมูล เก็บข้อมูลเชิงวิชาการในแต่ละสาขาตามความถนัดของแต่ละสาขาวิชา และวิเคราะห์ข้อมูลให้นักยุทธศาสตร์ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์และใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการตามเป้าหมายของแผนงานโครงการ

8.3) นักจัดการ หมายถึง บุคคลที่มีทักษะ ความสามารถและมีความเข้าใจในงานการจัดการในแต่ละภาระงานต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย ทำหน้าที่คอยจัดการ อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดกิจกรรมและงานในระดับพื้นที่ตามเป้าหมายของแผนงานโครงการ

8.4) นักประสาน หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกที่ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน ทำหน้าที่เชื่อมโยงให้เกิดการเชื่อมโยงในแต่ละระดับได้ และสามารถสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในกิจกรรมระหว่างหน่วยงาน องค์กร บุคคล ตามเป้าหมายของแผนงานโครงการ

8.5) นักสื่อสาร หมายถึง ผู้เข้าในธรรมชาติ กลยุทธ์ ระดับของการสื่อสารในแต่ละช่วง เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของแผนงานโครงการ

1.7 ข้อจำกัดของการศึกษาและข้อตกลงเบื้องต้น

1) การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำและพัฒนาข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดและได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ไม่สามารถจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาข้อเสนอในพื้นที่ได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และคำนึงถึงความปลอดภัยของทุกภาคส่วน จึงได้เปลี่ยนวิธีการพิจารณาข้อเสนอจากผู้แทนภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และบุคคลทุกภาคส่วนใน 4 พื้นที่ โดยการส่งข้อเสนอที่จัดทำขึ้นให้ผู้แทนทั้ง 3 ภาคส่วนพิจารณาผ่าน 2 ช่องทาง คือ ไปรษณีย์และออนไลน์ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาในภาพรวม

2) เกณฑ์ในการจำแนกและนิยาม 3 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการศึกษาคั้งนี้อาศัยนิยามจากนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นเกณฑ์ในการจำแนก

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

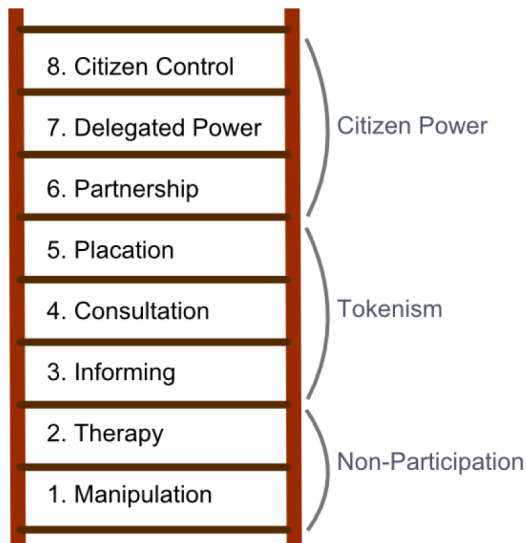

การศึกษาครั้งนี้จะทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) แนวคิด การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา (2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ (3) การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ (4) การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของเอกชน และ (5) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางและกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

2.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

การจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลดีในระดับรัฐจะต้องมีการให้คำปรึกษา ต่อนโยบายการศึกษาระดับชาติ (consultation on national education policy) ซึ่งมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลัก ทั้งนี้ มีองค์กรผู้ให้คำปรึกษาที่สำคัญ คือ สภาผู้แทนราษฎร องค์กรด้านการศึกษาระดับชาติ องค์กรภาคธุรกิจการค้าที่เป็นผู้ใช้แรงงาน องค์กรระดับชาติที่กำกับดูแลสถานศึกษา องค์กรระดับชาติที่เป็นตัวแทนของนักเรียน และภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อการกำหนดนโยบายและการจัดการศึกษาระดับชาติ ลำดับถัดมาย่อมเป็นการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ที่เน้นการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งเปิดโอกาส

ให้ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน เกิดความรักและห่วงแหนสถานศึกษา มีการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้ แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามองภาพรวมยิ่งไปกว่านั้น โดยเน้นภาพรวมในระดับจังหวัด พื้นที่ และภาพรวมระดับประเทศ เพื่อมุ่งเป้าไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

ภาพที่ 4 พลังอำนาจที่ใช้การมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนงานไปสู่เป้าหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

การมีส่วนร่วมของพลเมืองต่อการศึกษาพิจารณาได้ตามหลัก “ladder of participation” ของ Arnstein (1969) ที่เข้ามามีส่วนร่วม ในระดับการมีส่วนร่วมที่เริ่มจากระดับ manipulation จนถึงระดับ citizen control โดยที่แนวคิดของการมีส่วนร่วม คือ การที่เปิดให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมได้ในระดับ delegated power และมุ่งไปสู่ “citizen control” ในด้านการศึกษา ซึ่งสูงกว่ารูปแบบสมาคมผู้ปกครองและครู (Parent-Teacher Association) เดิมที่เข้ามามีส่วนร่วมในระดับการให้/แจ้งข้อมูล (informing) และการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาของตัวแทนผู้ปกครองหรือตัวแทนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในระดับตัวแทนคนในพื้นที่ (placation) และระดับหุ้นส่วน (partnership) ที่พลเมืองเข้าไปมีส่วนในการต่อรองและเข้าไปเกี่ยวข้องในระบบราชการปกติ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในระดับดังกล่าวทำได้เพียงระดับพื้นที่การศึกษา

“การมีส่วนร่วม” ถือว่าเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อของแต่ละบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคสมัยอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากยิ่งขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษา (ทำนอง ภูเกิดพิมพ์, 2551: 3) การมีส่วนร่วมจึงเป็นการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้บุคคล ประชาชน ชุมชนกลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมทั้งทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเองและชุมชน ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ เพื่อให้กิจกรรมนั้น ๆ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (เมตต์ เมตต์การ์ณจิตต์, 2553; พชรภรณ์ สิงห์สุรี, 2558)

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของไทย เริ่มมาจากแนวคิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่จะทำให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยปรากฏแนวคิดในมาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ รวมทั้งมาตรา 29 ได้กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้ ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริม หรือสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยรัฐมีการกระจายอำนาจ (decentralization) ให้กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงาน จังหวัดเป็นผู้จัดการศึกษา อาจดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คณะบุคคล, กลุ่ม, มูลนิธิ, สมาคม, สภา, สมัชชาที่มีองค์ประกอบของบุคคลที่มาจากทุกภาคส่วน มีอิสระและอำนาจในการ

กำหนดและตัดสินใจร่วมออกแบบการพัฒนาการศึกษา สนับสนุน ตลอดจนตรวจสอบการใช้ทรัพยากรการศึกษา และร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมีผลประโยชน์ การทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจ กระทำในช่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ถูกจังหวะ เหมาะสม รวมทั้งกระทำการงานต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกผูกพัน ร่วมมือร่วมใจ และรับผิดชอบ (ปกรณีย์ ปรียากร, 2530; นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2527) การมีส่วนร่วมลักษณะนี้ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538) เรียกว่า “รูปแบบของความเกี่ยวข้องผูกพันกัน” (involvement) ของสมาชิกในการประชุมหรือเพื่อตัดสินใจและควบคุมการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับ Gustavo (1992) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การเข้าไปมีหน้าที่หรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบ เมื่อมีการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นจะเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคล

ตัวอย่างของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ คือ การดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มบุคคล ชุมชนรวมตัวกันในชื่อ “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” จำนวน 15 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ น่าน แม่ฮ่องสอน ลำปาง สุโขทัย กาญจนบุรี ชลบุรี ตราด พระนครศรีอยุธยา นครราชสีมา สุรินทร์ อำนาจเจริญ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และยะลา โดยทุกจังหวัดเกิดกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่มาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำหนดวาระสำคัญที่คนในจังหวัดเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญ มีการตั้งเป้าหมาย และจัดทำข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวางแผนตั้งเป้าหมายตัวชี้วัดและติดตามผลการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ในหลายพื้นที่ที่ดำเนินการมีประเด็นหรือปัญหาที่ประชาชนแต่ละพื้นที่ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนา

การจัดการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จแตกต่างกัน เช่น จังหวัดเชียงใหม่แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลที่มีความยากลำบาก จังหวัดสุรินทร์แก้ไขปัญหาเด็กออกกลางคันหรือเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษา จังหวัดภูเก็ตพัฒนาการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่โลกของการมีงานทำและการพัฒนาคุณธรรม สำนึกรักถิ่นเกิด สื่อสารได้หลายภาษา จังหวัดสุโขทัยแก้ไขปัญหาค่าน้ำไม่ออก เขียนไม่ได้ ความสำเร็จในการจัดการศึกษาทั้งหมดนี้ล้วนเกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (พัฒนาพงษ์ สุขมะดัน และเสาวลักษณ์ กมลนาวิน, 2562)

พลฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ (2554) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนเป็นรูปแบบของการจัดสมัชชาการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับรากหญ้าจนถึงระดับชาติ โดยได้พัฒนารูปแบบของสมัชชาการศึกษาที่เรียกว่า “รูปแบบ 333 หรือ 33 (Triple Three Model) 3 ตัวแรก หมายถึง ระดับสมัชชาการศึกษา 3 ระดับ ได้แก่ ระดับจังหวัด ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับชาติ 3 ตัวที่สอง หมายถึง องค์ประกอบของสมัชชาการศึกษา มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาคองค์ความรู้ ภาคประชาชน และภาครัฐ 3 ตัวที่สาม หมายถึง กิจกรรมของสมัชชาแต่ละระดับ มี 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ (1) การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ (2) การประชุมสมัชชา และ (3) การติดตามผลข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ได้ศึกษารูปแบบและกลไกการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า รูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ (1) รูปแบบกลไกระดับ

จังหวัด เป็นกลไกเชิงระบบที่ใช้การผลักดันนโยบาย แผนงาน ด้วยการตัดสินใจเชิงนโยบายและเชิงกลยุทธ์ เป็นกลไกในระดับการบริหารองค์กร และการตัดสินใจแก้ปัญหาในพื้นที่ (2) รูปแบบกลไกระดับอำเภอ เป็นกลไกการประสานที่เชื่อมโยงเครือข่ายภาคี กิจกรรม เป้าหมาย บุคคลที่มีทักษะ ความชำนาญในแต่ละเรื่อง ทั้งสาระความรู้ ข้อมูลพื้นฐาน และงานงบประมาณ (3) รูปแบบกลไกระดับตำบล เป็นกลไกการจัดการที่ใช้ในระดับปฏิบัติการ และเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ แต่การที่ประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมได้โดยตรง คือ การรวมตัวกันในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา พัฒนาหรือยกระดับการจัดการศึกษาของพื้นที่ เนื่องจากคนในพื้นที่ตระหนัก รับรู้ และเข้าใจปัญหาร่วมกัน รวมทั้งแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่ ส่งผลให้สามารถพัฒนาคุณภาพ การศึกษาได้ตรงกับความต้องการของบริบทพื้นที่ และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ

2.2.1 ความหมายของรูปแบบ

“รูปแบบ” หรือ ในภาษาอังกฤษว่า “Model” เป็นคำที่ปรากฏใช้อย่างแพร่หลายในวงการศึกษาและการวิจัยองค์ความรู้ต่าง ๆ โดยอาจมีการใช้คำที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป แต่มีความหมายเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เช่น “รูปแบบ” “ต้นแบบ” “แบบแผน” “แบบจำลอง” หรือ “หุ่นจำลอง” เป็นต้น แต่ในการศึกษาคำนี้จะใช้ว่า “รูปแบบ” ทั้งนี้

หากพิจารณาจากความหมายของรูปแบบที่มีนักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ไว้พบว่า มีทั้งลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปความหมายของรูปแบบได้ใน 4 ลักษณะ ดังนี้ (1) รูปแบบ หมายถึง รูปแบบของจริง รูปแบบที่เป็นแบบอย่าง และแบบจำลองที่เหมือนของจริงแต่ย่อส่วนให้มีขนาดเล็กลง เพื่อใช้ทำความเข้าใจข้อเท็จจริง ปรัชญาการณ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ โดยจัดวางแบบแผนให้เข้าใจง่ายขึ้น (Good, 1973; Smith, 1961, 1980; Stoner and Wankel, 1986; Raj, 1996; Cummings and Worley, 2013; ราชบัณฑิตยสถาน, 2554; เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2544; เบญจพร แก้วมีศรี, 2545; รัตนะ บัวสนธ์, 2552; ชिरวัฒน์ นิจนตร, 2560) (2) รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์หรือจุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยเข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรัชญาการณ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ (Willer, 1967; Good, 1973; Husen and Postlethwaite, 1994; อุทุมพร จามรมาน, 2541; ทิศนา เขมมณี, 2545; ศักดิ์ชัย ภูเจริญ, 2553; รัตนะ บัวสนธ์, 2552; อัมพร พิณสา, 2561) (3) รูปแบบ หมายถึง การจำลองภาพในอุดมคติ หรือลักษณะเป็นอุดมคติ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ (Cummings and Worley, 2013; พิณสุดา สิริธรรังศรี, 2546) และ (4) รูปแบบ หมายถึง ชุดของทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบความแม่นยำ (validity) และความน่าเชื่อถือ (reliability) แล้วสามารถระบุและพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยวิธีการทางคณิตศาสตร์หรือทางสถิติ (Willer, 1967; พิณสุดา สิริธรรังศรี, 2546)

จากนิยามความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างหรือกรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน องค์ประกอบ และเกณฑ์ต่าง ๆ ของระบบในลักษณะต่าง ๆ ที่สามารถเข้าใจได้ง่าย

ในการศึกษาค้นคว้านี้ให้ความหมายของรูปแบบ หมายถึง โครงสร้างหรือกรอบความคิดที่กำหนดองค์ประกอบ กระบวนการ วิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินการส่งเสริมและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในระดับพื้นที่หรือจังหวัด

2.2.2 ประเภทและองค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบในการศึกษาค้นคว้านี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model for) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นมาเพื่ออธิบายทฤษฎีหรือปรากฏการณ์ (Smith et. al, 1980: 461) ในการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพื้นที่กรณีศึกษา และการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบที่ดีและรูปแบบที่ดี (ธารารัตน์ วรณรัตน์, 2558) ควรมีลักษณะดังนี้

(1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ

(2) รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมาซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้ว ถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก

(3) รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

(4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา

(5) รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของ ทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ

ในการศึกษาครั้งนี้จึงจะออกแบบและพัฒนารูปแบบที่เป็น โครงสร้างเชิงระบบกลไกของการทำงานของเครือข่ายการมีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ โดยใช้วิธีการออกแบบองค์ประกอบของรูปแบบ ตามวิธีการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) โดยที่เน้น ชุดโครงสร้างของระบบที่สามารถใช้อธิบายพฤติกรรมของโครงสร้างเชิง ระบบเชิงบูรณาการได้ เพื่อการศึกษาวิธีการออกแบบให้โครงสร้างคงอยู่ อย่างต่อเนื่อง เพราะระบบมีกระบวนการเชิงระบบที่ทำให้เกิดความเป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน มีการบำรุงรักษา บูรณาการเพื่อความมั่นคงของระบบ (stability) ความเข้มแข็ง (strength) และความคงตัว (rigidity) ดังนั้น การวิเคราะห์จึงต้องเน้นการจัดโครงสร้างเชิงระบบ ซึ่งแสดงความเกี่ยวเนื่องกัน ของส่วนต่าง ๆ เพื่อรองรับพันธกิจ (system of connected parts used to support a load) โดยแสดงความเป็นกลไก (mechanical system) โดยพิจารณาถึงความจำเพาะ (specification) การทำงานได้จริง (serviceability) ได้ตามความต้องการเบื้องต้น (functional requirement) กระบวนการ วิเคราะห์ทำโดยนำข้อมูลมาจัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ (organize the aggregate formalized meaning into cluster of themes) หมวดหมู่ ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ กำหนดเป็นประเด็นหลัก ประเด็นรอง และ ส่วนเพิ่มเติม ซึ่งเทียบเท่าโครงสร้างหลัก (mainframe) ที่เป็นโครงสร้าง พื้นฐานที่จำเป็นของระบบ โครงสร้างรอง (braced frame) เป็นโครงสร้าง ที่จะสร้างแรงขับเคลื่อนของระบบ และโครงสร้างสนับสนุน (facilitate) เป็นโครงสร้างที่เข้ามากระตุ้น หล่อลื่นระบบให้ขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นองค์ประกอบของรูปแบบในการศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการอธิบายแผนภาพกลไกเชิงระบบไว้ เพื่อใช้ในการทำความเข้าใจเชิงระบบโครงสร้างที่ทำหน้าที่หลัก หน้าทีรอง และหน้าที่สนับสนุน ดังนี้

1. วงกลมหรือฟันทึบเพียง ขนาดใหญ่ เป็นสิ่งแทนโครงสร้างหรือกลไกที่ทำหน้าที่หลัก
2. วงกลมหรือฟันทึบเพียง ขนาดกลาง เป็นสิ่งแทนโครงสร้างหรือกลไกที่ทำหน้าที่รอง
3. วงกลมหรือฟันทึบเพียง ขนาดเล็ก เป็นสิ่งแทนโครงสร้างหรือกลไกที่ทำหน้าที่สนับสนุน

2.2.4 การพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ (1) การสร้างรูปแบบ (construct) และ (2) การหาความตรง (validity) ของรูปแบบ (Willer, 1986: 83) สอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2553) และอัมพร พงษ์กัสนานันท์ (2550 : 108-122) ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยการพัฒนารูปแบบ โดยได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ (2) การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

การพัฒนารูปแบบในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในขั้นตอน “การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ” โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจากบริบทพื้นที่จริงใน 4 พื้นที่ ได้แก่ ลำปาง ชัยภูมิ กาญจนบุรี และพังงา โดยศึกษาข้อมูลการดำเนินงานจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ภาคส่วนหลัก ได้แก่ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา 4 พื้นที่/จังหวัด และรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564) จึงเป็นขั้นตอนของการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพื้นที่กรณีศึกษา 4 จังหวัด ได้แก่ ลำปาง ชัยภูมิ กาญจนบุรี และพังงา โดยใช้การศึกษาและพัฒนาารูปแบบจากการวิเคราะห์เอกสารและการศึกษาจากสภาพจริง ด้วยวิธีการศึกษาสภาพจริง การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของแต่ละพื้นที่กรณีศึกษา เพื่อจำลองปรากฏการณ์และการดำเนินงานในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพื้นที่ และสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และจะนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบต่อไป (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) โดยทดสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมทั้งการนำรูปแบบไปทดลองใช้จริงในพื้นที่กรณีศึกษาต่อไป

2.3 การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้รัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของ

ประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจหน้าที่ในการจัดการศึกษา โดยในมาตรา 41 และมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น โดยกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการออกหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความประสงค์จะจัดการศึกษา สามารถยื่นขอรับการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษา ทั้งกรณีจัดการศึกษาขึ้นใหม่โดยที่ยังไม่เคยจัดมาก่อนหรือเปลี่ยนแปลงประเภทการจัดการศึกษาที่เคยจัดอยู่เดิม หรือขอรับโอนการจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย การจัดการศึกษาในระบบส่วนใหญ่เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 20,519 แห่ง และมีสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 32 แห่ง ระดับอุดมศึกษา 2 แห่ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ได้จัดการศึกษาในระบบจะดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 19,820 แห่ง และจัดการศึกษาตามอัธยาศัยโดยการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อให้

เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ห้องสมุด ศูนย์คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการให้ความรู้แก่ประชาชนในรูปแบบการฝึกอบรมอาชีพในสาขาต่าง ๆ ทั้งการฝึกอบรมระยะสั้น และระยะยาวที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม (กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2555)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาเอง และ (2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานอื่นจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ (1) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับหน่วยงานอื่น เช่น การสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ สิ่งก่อสร้าง บุคลากร หรือการสนับสนุนทางวิชาการ (2) การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผน การแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษา หรือคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านการศึกษา เป็นต้น (สุวรรณ พิณฑานนท์, ม.ป.ป.)

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถจัดการศึกษาได้ครอบคลุมทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย แต่ก็ยังไม่สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาได้ โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่น ยังคงมีความต้องการโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และทั่วถึง หากแต่ท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดและอุปสรรคบางประการ ดังนี้

1) การบริหารจัดการศึกษาและงบประมาณ เอกภาพในการจัดการศึกษา ความอิสระ ความคล่องตัวในการบริหารจัดการ โครงสร้างการบริหารยังไม่มีอิสระและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อท้องถิ่น รวมทั้งงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาในบางท้องถิ่นให้ความสำคัญแตกต่างกัน การขาดแคลนงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณยังไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา เป็นต้น

2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ โอกาสทางการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างขาดการส่งเสริมให้ประชาชนมีความตระหนักถึงท้องถิ่นและกลับคืนสู่การพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ของประชาชน เนื่องจากมีแหล่งการเรียนรู้ไม่เพียงพอและอยู่ห่างไกล รวมทั้งขาดการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างโอกาสความเท่าเทียมในสังคมในการเรียนรู้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมและต่อเนื่อง ขาดแผนพัฒนาครูและบุคลากรที่ชัดเจนเพื่อให้ความเข้มแข็งทางวิชาการ ขวัญกำลังใจในการทำหน้าที่ครูขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน้อยกว่าครูในสังกัดอื่น รวมทั้งการขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น

4) กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติยังไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษา กฎหมายระเบียบปฏิบัติยังไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้จะมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วก็ตาม รวมทั้งระเบียบการใช้งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายยังไม่เป็นแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน จนเกิดปัญหาการเรียกเงินคืนจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ท้องถิ่นให้มีความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม มีทิศทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับ บริบทของท้องถิ่นอันจะนำไปสู่การจัดการศึกษาท้องถิ่นที่สามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง และจัดทำข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ เอกชนในการจัดการศึกษาเพื่อลดปัญหาอุปสรรคดังกล่าวและสร้างการ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

2.4 การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของเอกชน

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเอกชนนับว่ามีบทบาทและ ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ ทั้งยังเป็นการสร้างโอกาส การเข้าถึงการศึกษา เป็นทางเลือกด้านคุณภาพและเสริมสร้างศักยภาพ ในการแข่งขันของประเทศ แบ่งเบาภาระการลงทุนของรัฐ ด้วยเหตุนี้รัฐจึง ตระหนักถึงความสำคัญของเอกชนและมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของเอกชนในการจัดการศึกษามาตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนด บทบาทหน้าที่ของเอกชนในการจัดการศึกษาตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนถึงฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ ภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสนับสนุนให้มีการร่วมมือกัน ระหว่างรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษา ทุกระดับ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษา โดยให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา โดยการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา

ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น และให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี รวมทั้งให้การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ ให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา เป็นต้น

สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเอกชนในปัจจุบัน พบว่ามี 3 ลักษณะ คือ (1) เอกชนจัดการศึกษาเอง เช่น การจัดตั้งโรงเรียน เอกชน ศูนย์การเรียน โรงเรียนฝึกออาชีพ ฯลฯ แต่พบว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นไม่มากและมีแนวโน้มลดลง (2) **เอกชนร่วมจัดการศึกษา** เช่น รัฐได้สนับสนุนเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะเห็นได้จากการสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) ซึ่งเป็นความร่วมมือของเอกชน 27 องค์กร และ (3) **เอกชนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดสมรรถนะ (Capacity Building) ในด้านต่าง ๆ** เช่น การสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาตามโครงการโรงเรียนประชารัฐที่เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งเป็นความร่วมมือของ 33 องค์กร เช่น TRUE, SCG, Thai Bev, PTT, CP All ฯลฯ โครงการของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา โครงการสนับสนุนของธนาคารกรุงไทย การมอบทุนการศึกษา การสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษา จากการศึกษาของ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) พบว่า การสนับสนุนการศึกษาของภาคเอกชนมีหลายโครงการ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นโครงการระยะสั้น เน้นปลายเหตุและไม่ยั่งยืน เช่น การให้ทุนการศึกษา การให้เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเอกชน ถึงแม้ว่าในอดีตได้มีการดำเนินการจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์และมาตรการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2546 และยังสามารถกำหนดให้จัดทำนโยบายส่งเสริมบทบาทการศึกษาเอกชนที่ครอบคลุมการแก้ปัญหาอุปสรรคด้านกฎหมาย ระเบียบนโยบาย มาตรการอุดหนุนและภาษี การปรับปรุงสัดส่วนการจัดการศึกษาโดยรัฐและเอกชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) แล้วก็ตาม แต่ก็ยังพบว่า การมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษายังขยายตัวไม่มากเท่าที่ควร สัดส่วนของสถานศึกษาเอกชนมีแนวโน้มลดลง ตามสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาภาคเอกชนที่คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2563) สรุปไว้ เช่น

1) ความเหลื่อมล้ำ

- **เงินอุดหนุนนักเรียนพิการ** โรงเรียนเอกชนการกุศลที่รับนักเรียนพิการ ด้อยโอกาส ทั้งไปกลับและประจำ จัดการศึกษาและการดูแลผู้เรียนในสภาพที่ต่ำกว่ามาตรฐานด้วยค่าใช้จ่ายที่กำหนดให้ผู้เรียนในโรงเรียนการกุศลในอัตรา 13,584.50 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งต่ำกว่าอัตราค่าใช้จ่ายของผู้เรียนทั่วไป 15,524 บาทต่อคนต่อปี และเป็นอัตราที่ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายของรัฐมาก

- **เงินอุดหนุนผู้เรียนอาชีวศึกษา** ผู้เรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเกือบทั้งหมด มาจากครอบครัวที่ด้อยโอกาส และครอบครัวผู้มี

รายได้น้อย การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการก้าวพ้นความยากจน แต่จำนวนเงินอุดหนุนผู้เรียนอาชีวศึกษาในโรงเรียนเอกชนไม่ได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับต้นทุนการจัดการศึกษา ทำให้อัตราเงินอุดหนุนผู้เรียนสายอาชีพ ซึ่งเคยสูงกว่าสายสามัญกลับอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่าในปัจจุบัน

- **สวัสดิการนักเรียน** ผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนได้รับจัดสรรงบประมาณอาหารกลางวันราวร้อยละ 28 ของจำนวนผู้เรียน ผู้เรียนที่ด้อยโอกาสและมีฐานะยากจนในโรงเรียนเอกชน จึงไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐโดยเสมอภาค เมื่อเทียบกับการศึกษาในสังกัดอื่น

2) คุณภาพการศึกษาถูกลดทอนลง

- **เงินเดือนและสวัสดิการครูเอกชน** เงินเดือนครูโรงเรียนเอกชนในอัตรา 15,000 บาท ค่ารักษาพยาบาลที่จำกัดเพียง 100,000 บาทต่อปี สะท้อนคุณภาพชีวิตของครูโรงเรียนเอกชนซึ่งไม่มั่นคงและไม่มีความก้าวหน้า โรงเรียนเอกชนจึงขาดแคลนครูที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ครูลาออกระหว่างปีเมื่อมีการเรียกบรรจุข้าราชการครู ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

- **การอุดหนุนค่าใช้จ่ายบางส่วน** โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ทั้งสายสามัญและสายอาชีพเป็นโรงเรียนที่รับเงินอุดหนุนผู้เรียนร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่าย หากโรงเรียนใดเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนจากผู้ปกครองไม่ได้หรือไม่เต็มอัตราร้อยละ 30 โรงเรียนเหล่านั้นจะประสบปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่รุนแรงเพิ่มขึ้น

3) ศักยภาพของประชาชนถูกตัดตอน

- **สิทธิในเงินอุดหนุนผู้เรียน** ผู้เรียนทุกคนสามารถเลือกเรียนในโรงเรียนเอกชนโดยรับเงินอุดหนุนร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายรายบุคคล โดยรัฐกำหนดให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับภาระค่าธรรมเนียมการเรียนร้อยละ 30

การดำเนินการดังกล่าวนำมาซึ่งการโต้แย้งว่า รัฐไม่อาจลิดรอนสิทธิของเด็กในการรับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

- **โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ** รัฐกำหนดให้ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในโรงเรียนเอกชนที่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียน สูงกว่าร้อยละ 30 ได้ แต่ผู้เรียนจะไม่ได้รับสิทธิในการรับเงินอุดหนุนจากรัฐ ดังนั้นเพื่อรักษาสิทธิของผู้เรียนในการรับเงินอุดหนุน โรงเรียนเอกชนจึงไม่อาจจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานซึ่งมีต้นทุนสูงได้

- **การแข่งขันกับรัฐ** ในการลงทุนหรือการร่วมทุนข้ามชาติใน โรงเรียนนานาชาติที่มีระบบการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีคุณภาพสากล และค่าเล่าเรียนสูงนั้น โรงเรียนของรัฐไม่สามารถแข่งขันในด้านคุณภาพได้ แต่รัฐก็ได้ขยายขอบเขตการให้บริการไปสู่การศึกษาที่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากผู้ปกครองซึ่งเป็นการจัดบริการในตลาดที่มีการแข่งขันกับ โรงเรียนที่มีเอกชนเข้ามาลงทุน โดยโรงเรียนของรัฐที่จัดโครงการพิเศษต่าง ๆ และเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองและยังคงได้รับการสนับสนุน ค่าใช้จ่ายพื้นฐาน ในขณะที่ผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนจะถูกตัดสิทธิการรับเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายพื้นฐาน โรงเรียนเอกชนจึงไม่สามารถแข่งขันกับรัฐได้ โรงเรียนสามัญศึกษาของเอกชนจึงทยอยออกไปจากระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4) การใช้จ่ายงบประมาณการศึกษาด้วยประสิทธิภาพ

- **การขยายการศึกษาภาคีรัฐ** การขยายการจัดการศึกษาใน โรงเรียนของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแนวคิด โดยเริ่มจัดการศึกษา ปฐมวัยเปิดรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ทั้งที่มีที่เรียนในโรงเรียนเอกชนว่างอยู่เป็นจำนวนมาก และการขยายตัวในแนวราบโดยการขยายจำนวนห้องเรียน หรือจำนวนนักเรียนต่อห้อง ขยายหลักสูตรที่เก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจาก

ผู้ปกครอง หลักสูตรทวิศึกษา โดยไม่ส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียนเอกชนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงควบคู่กัน นำไปสู่การขยายตัวเกือบผูกขาดของรัฐในการจัดการศึกษา อนุรักษ์ประสิทธิภาพการใช้งบประมาณการศึกษาในระยะยาว

5) การปรับปรุงกฎหมายและนโยบายไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

- **สิทธิประโยชน์ทางภาษี** โรงเรียนการกุศล โรงเรียนสามัญศึกษาประเภทต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนจากรัฐผ่านมาตรการทางภาษีมามากมาย โดยต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดการศึกษาให้ทั่วถึง มีคุณภาพ และไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยประหยัดงบประมาณได้มาก แต่ในปัจจุบันรัฐเปิดโอกาสให้โรงเรียนจัดการศึกษาด้วยหลักสูตรจากต่างประเทศได้อย่างกว้างขวาง ทำให้มีการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ และโรงเรียนเอกชนมีวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์มากขึ้น แต่สิทธิประโยชน์ทางภาษียังไม่ได้รับการทบทวนให้เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานของโรงเรียนแต่ละประเภท

- **การส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม** กฎหมายและระเบียบ รวมถึงพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนพ.ศ. 2550 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553) ไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน การติดตามข้อมูลโรงเรียนและข้อมูลผู้เรียนไม่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

2.5 แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา บัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระคณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการ

ดำเนินการให้บรรลุป่าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป รัฐบาลจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา (กอบศ.) เพื่อดำเนินการตามภารกิจการปฏิรูปดังกล่าว โดยคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษาที่ได้รับแต่งตั้งได้ดำเนินการตามภารกิจที่กฎหมายกำหนด เสร็จสมบูรณ์หลายประการ อาทิ (1) ตรากฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเล็ก คือ พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2562 (2) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา และประการสำคัญ คือ การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา

การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2562) ได้ระบุวิธีการ ขั้นตอน กลไก เป้าหมาย การนำไปปฏิบัติในระยะเร่งด่วน ระยะสั้น และระยะกลาง - ระยะยาว ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ พร้อมทั้งให้มีการติดตามการดำเนินงาน และรายงานต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาได้ดำเนินการทบทวนบริบทตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอการปฏิรูปของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) รวมถึงสภาการณแวนโน้มสำคัญที่ส่งผลต่อการศึกษา ความสอดคล้องเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาอย่างรอบด้าน

มูลเหตุของการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

เป็นผลอันเนื่องมาจากปัญหาของระบบการศึกษาของไทยมีความซับซ้อนสูง คุณภาพของการศึกษาดำ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง ระบบการศึกษากลายเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การใช้ทรัพยากรทางการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพ การกำกับดูแลและการบริหารจัดการระบบการศึกษาของภาครัฐในด้านธรรมาภิบาลเป็นอุปสรรคสำคัญที่บั่นทอนประสิทธิผลของการนำประเด็นการปฏิรูปการศึกษาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งบริบทของประเทศและของโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ข้อสรุปจากปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาของไทยดังกล่าวได้นำมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงและจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการปฏิรูป 4 ด้าน ได้แก่ (1) ยกกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (3) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ (4) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล โดยแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษานี้ได้ผ่านมติคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้ว และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2562 (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562) โดยมีประเด็นการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญหลายประการ มีแผนงานเพื่อการปฏิรูปที่สำคัญ 7 เรื่อง ได้แก่

ตารางที่ 1 แผนงานเพื่อการปฏิรูปที่สำคัญ 7 เรื่อง และประเด็นปฏิรูป

เรื่องปฏิรูป	ประเด็นปฏิรูป
<p>เรื่องที่ 1 : การปฏิรูประบบการศึกษา และการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> • การมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ... และมีการทบทวน จัดทำ แก้ไข และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง • การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เพื่อการจัดการศึกษา • การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนา ตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อรองรับการพัฒนาศักยภาพคน ตลอดช่วงชีวิต • การทบทวนและปรับปรุงแผนการศึกษา แห่งชาติ • การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบาย การศึกษาแห่งชาติ
<p>เรื่องที่ 2 : การปฏิรูปการพัฒนา เด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนาระบบการดูแล พัฒนา และจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย • การสื่อสารสังคมเพื่อสร้างความเข้าใจ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เรื่องปฏิรูป	ประเด็นปฏิรูป
เรื่องที่ 3 : การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> • การดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา • การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการ บุคคลที่มีความสามารถพิเศษ และบุคคลที่มีความต้องการการดูแลเป็นพิเศษ • การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล หรือในสถานศึกษาที่ต้องมีการยกระดับคุณภาพอย่างเร่งด่วน
เรื่องที่ 4 : การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู และอาจารย์	<ul style="list-style-type: none"> • การผลิตครูและการคัดกรองครู เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของประเทศ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู • การพัฒนาวิชาชีพครู • เส้นทางวิชาชีพครู เพื่อให้ครูมีความก้าวหน้าได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม • การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา • องค์กรวิชาชีพครู และการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เรื่องปฏิรูป	ประเด็นปฏิรูป
<p>เรื่องที่ 5 : การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21</p>	<ul style="list-style-type: none"> • การปรับหลักสูตรพร้อมกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการประเมิน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ • การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับชาติและระบบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ • การพัฒนาคุณภาพระบบการศึกษา • ระบบความปลอดภัยและระบบสวัสดิภาพของผู้เรียน • การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม • การปฏิรูปอาชีวศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ • การปฏิรูปอุดมศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ประสิทธิภาพ และธรรมาภิบาลของระบบอุดมศึกษา • การจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติ (National Institute of Curriculum and Learning)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เรื่องปฏิรูป	ประเด็นปฏิรูป
<p>เรื่องที่ 6 : การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา</p>	<ul style="list-style-type: none"> • สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษา • พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา • การปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ
<p>เรื่องที่ 7 : การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ (Digital Learning Reform : National Digital Learning Platform (NDLP)) • ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา (big data for education) • การพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล (digital citizenship) ในด้านความฉลาดรู้ดิจิทัล (digital literacy) ความฉลาดรู้สารสนเทศ (information literacy) ความฉลาดรู้สื่อ (media literacy) เพื่อการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (learning how to learn) ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนการมีพฤติกรรมที่สะท้อนการรู้คิดกา มารยาท จริยธรรมเกี่ยวกับการใช้สื่อและ การสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต

เป้าหมายของการบรรลุผลของการปฏิรูปการศึกษาตามแผนดังกล่าวข้างต้น จะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ (1) ระยะเร่งด่วน หรือภายในวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 (2) ระยะสั้น หรือภายใน 3 ปี และ (3) ระยะกลาง - ระยะยาว หรือภายใน 5 – 10 ปี ทั้งนี้ ประเด็นปฏิรูปที่มีลำดับความสำคัญสูงสุดและต้องดำเนินการให้บรรลุผลในระยะเร่งด่วน มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ประเด็น ได้แก่

(1) ยกเครื่องระบบการศึกษาโดยการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ รวมถึงกฎหมายสำคัญอื่นที่เสนอโดย กอปศ. ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติพินนวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 และการจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติ

(2) บุกเบิกนวัตกรรมของการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน หรือการจัดการระดับพื้นที่ โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการยกระดับคุณภาพของการศึกษาผ่านการขับเคลื่อนเรื่องสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ และระบบนิเวศที่สนับสนุนการดำเนินการของสถานศึกษา

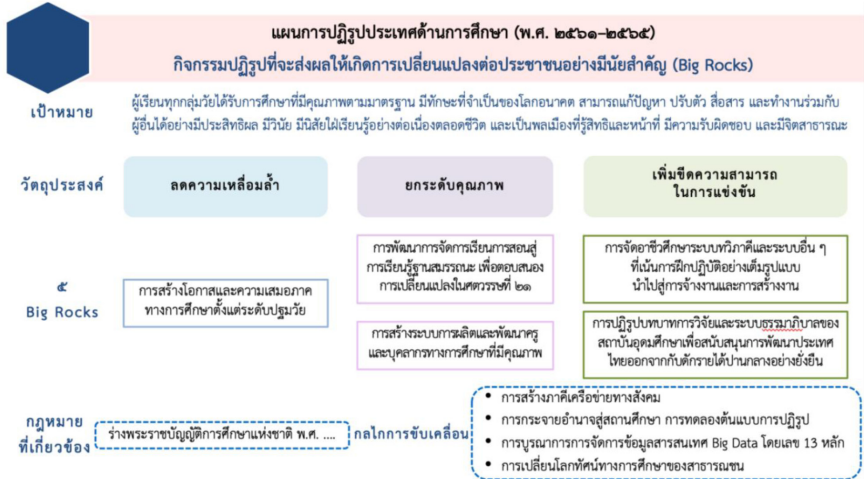
(3) นำเสนอแนวทางการปรับหลักสูตรการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ และรูปแบบการปรับหลักสูตรในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 จัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติเพื่อเป็นเสมือนศูนย์ความเป็นเลิศในการวิจัย พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ

(4) สร้าง “ดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ” โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล นำความรู้ และวิธีการเรียนรู้ไปสู่โรงเรียน นักเรียนและครูทั่วประเทศโดยเฉพาะในท้องถิ่นห่างไกล

(5) จัดระบบการผลิตครูให้มีคุณภาพและสมรรถนะความเป็นครูผ่านการจัดตั้งกองทุนหรือแผนงานเพื่อการผลิตและพัฒนาครู สำหรับครูรุ่นใหม่และพัฒนาบัณฑิตครูที่มีอยู่ให้ตรงตามความจำเป็นของประเทศ ในระยะแรกเน้นครูปฐมวัย และครูประถมศึกษาสำหรับท้องถิ่นขาดแคลน

(6) ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ เพื่อเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติและการปฏิรูปการศึกษา ให้เริ่มดำเนินการได้และมีความต่อเนื่องในระยะยาว

ต่อมารัฐบาลได้มีการตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2563 โดยมีคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีหน้าที่ในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ฉบับปรับปรุงขึ้นซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2564 (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง), 2564) โดยมีเป้าหมายกิจกรรมปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและกลไกการขับเคลื่อน ดังนี้

ภาพที่ 5 เป้าหมายกิจกรรมปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและกลไกการขับเคลื่อน (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง), 2564)

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ฉบับปรับปรุงนี้ มุ่งเน้นกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ 5 กิจกรรม โดยพิจารณาความเชื่อมโยงกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2562 ซึ่งประกอบด้วย 7 เรื่อง 29 ประเด็น 131 กิจกรรม ซึ่งหน่วยงานรับผิดชอบได้ขับเคลื่อนการดำเนินการบางกิจกรรมไปแล้ว สำหรับกิจกรรมปฏิรูป 5 กิจกรรมที่กำหนดใหม่และแผนงานเดิมยังมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และมุ่งสู่ความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถ

ในการแข่งขันของประเทศ มีกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ 5 กิจกรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2564) ดังนี้

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. 2561-2565)			
กิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rocks)			
วัตถุประสงค์	ลดความเหลื่อมล้ำ	ยกระดับคุณภาพ	เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
กลุ่มเป้าหมาย เด็กเยาวชน	ระบบ Big Data สนับสนุนการค้นหาเฝ้าระวัง ติดตาม และช่วยเหลือเด็กให้เข้าถึงการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัย / ทุนการศึกษาต่อ / พัฒนาทักษะอาชีพ ให้เด็กและเยาวชนยกระดับการศึกษา	พัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัยเป็นบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปฯ และมีกระบวนการคิดเชิงระบบก้าวข้ามไปสู่การเชื่อมโยงอย่างมีแบบแผน รวมทั้งสมรรถนะ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑	ผู้สำเร็จวิชาชีพอาชีวศึกษา และบัณฑิตที่สำเร็จจากสถาบันอุดมศึกษามีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง และมีควมพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน
ครู/อาจารย์	มีรูปแบบ กระบวนการคัดเลือกนิสิต/นักศึกษาครู ที่มีประสิทธิภาพ เชี่ยวชาญ และลดความเหลื่อมล้ำ	ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนตามแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ	ครูผู้สอนทุกระดับและทุกระบบมีความเชี่ยวชาญการจัดการเรียนการสอนในสาขาที่ตอบสนองกับทิศทางกาพัฒนาและการลงทุนของประเทศ
หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	หลักสูตรการผลิตครูที่เป็นเลิศ ตามความต้องการและบริบทของสาขาวิชาและพื้นที่	ปรับระบบการประเมินผลผู้เรียนให้มีความหลากหลาย สะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนได้ครบบริบทของสถานศึกษา และสอดคล้องของงานวิจัยที่เชื่อมโยงในระดับชาติ มาใช้ในการพิจารณาประเมินผลของครูและผู้บริหารสถานศึกษา	สถาบันอุดมศึกษายกระดับงานวิจัย การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สิ่งต้น และระบบธรรมาภิบาลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้สู่การเป็นประเทศรายได้สูงอย่างยั่งยืน
สถานศึกษาและระบบสนับสนุน	แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในสถานศึกษาขนาดเล็อย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ด้วยกระบวนการทางวิชาการแบบมีส่วนร่วม	พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก / พัฒนาศูนย์ดูแลเด็กเล็กผู้ดูแลเด็ก ออช. / พัฒนาศูนย์บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์	Digital Life-long Learning Platform สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกระดับการศึกษาแก่ประชาชนทุกคน โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย พร้อมระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ที่เชื่อมโยงและเทียบโอนหน่วยกิต

ภาพที่ 6 กลุ่มเป้าหมายกับกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง), 2564)

ตารางที่ 2 กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

กิจกรรมปฏิรูป	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป
<p>กิจกรรมปฏิรูปที่ 1 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาเครื่องมือและระบบบูรณาการทำงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินการปฏิรูป • ขั้นตอนที่ 2 การสนับสนุนนวัตกรรมการป้องกัน (Prevention) และการแก้ไข (Correction) ปัญหาเด็กและเยาวชนออกจากระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา • ขั้นตอนที่ 3 การสนับสนุนกลไกการดำเนินงานในระดับพื้นที่ และต้นสังกัด • ขั้นตอนที่ 4 การติดตามความคืบหน้าและการระดมการมีส่วนร่วมของสังคม
<p>กิจกรรมปฏิรูปที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ขั้นตอนที่ 1 ปรับแนวทางการจัดการเรียนรู้ทุกระดับ • ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาคู่มือให้มัลติศักยภาพในการออกแบบการเรียนรู้ • ขั้นตอนที่ 3 ปรับปรุงระบบการวัดผลและประเมินผล • ขั้นตอนที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้กับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน • ขั้นตอนที่ 5 คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ประชุมหน่วยงานผู้รับผิดชอบติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรมปฏิรูป	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป
<p>กิจกรรมปฏิรูปที่ 3</p> <p>การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน</p>	<p>ด้านกลไกและระบบการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพประสิทธิภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบกระบวนการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เข้าเรียนครู • ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรผลิตครูตามสาขาวิชาและบริบทพื้นที่เพื่อสร้างความเป็นเลิศ • ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาและพัฒนารูปแบบกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะต้นและระบบการนิเทศการศึกษาและการสอนงาน • ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดสมรรถนะ และการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดสมรรถนะอาจารย์ประจำหลักสูตรวิชาชีพระยะต้นของสถาบันผลิตครู • ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนารูปแบบและหลักเกณฑ์การประเมินสมรรถนะอาจารย์ประจำหลักสูตรวิชาชีพระยะต้นของสถาบันผลิตครู • ขั้นตอนที่ 6 การศึกษาวิเคราะห์และกำหนดสมรรถนะและการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดสมรรถนะครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนหรือสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะต้นและการพัฒนาครูพี่เลี้ยงให้มีสมรรถนะ • ขั้นตอนที่ 7 การพัฒนารูปแบบและหลักเกณฑ์ประเมินมาตรฐาน สมรรถนะครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนหรือสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะต้นด้านวิชาชีพระยะต้น

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรมปฏิรูป	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป
	<p>ด้านกลไกและระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสายสามัญศึกษาและสายอาชีวศึกษา ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์และกำหนดสมรรถนะและการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา • ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาวิเคราะห์และกำหนดสมรรถนะและการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็น • ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาและพัฒนาระบบ/รูปแบบการนิเทศ การติดตามช่วยเหลือครู และการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ตามความต้องการจำเป็น • ขั้นตอนที่ 4 การส่งเสริม สนับสนุนระบบกลไกให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง • ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงระบบการประเมินการปฏิบัติงานและสมรรถนะวิชาชีพครู • ขั้นตอนที่ 6 การพัฒนาระบบกลไกในการเลื่อนวิทยฐานะที่ได้รับการปรับปรุงใหม่ และการคงวิทยฐานะของครูโดยนำผลการประเมินวิทยฐานะไปเป็นส่วนสำคัญในการประเมินและการปรับปรุงค่าตอบแทนที่เหมาะสม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรมปฏิรูป	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป
<p>กิจกรรมปฏิรูปที่ 4 การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ นำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ขั้นตอนที่ 1 จัดทำมาตรการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาสนใจเรียนสายวิชาชีพ สร้างการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการเรียนอาชีวศึกษา • ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาระบบความร่วมมือระบบบริหารจัดการอาชีวศึกษาทวิภาคีเชิงพื้นที่ และการคัดกรองสถานประกอบการที่มีคุณภาพมาตรฐาน • ขั้นตอนที่ 3 สร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพเฉพาะด้านและเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น • ขั้นตอนที่ 4 คณะกรรมการปฏิรูปฯ ประชุมหน่วยงานผู้รับผิดชอบติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรมปฏิรูป	ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป
<p>กิจกรรมปฏิรูปที่ 5 การปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากกับดักรายได้ปานกลางอย่างยั่งยืน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ขั้นตอนที่ 1 สำรวจและวิเคราะห์สภาพสถานการณ์ปัจจุบัน และกำลังการผลิตของสถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับ Lifelong-Learning • ขั้นตอนที่ 2 ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาแผนการปฏิรูประบบการคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา • ขั้นตอนที่ 3 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันยกร่างแผนการปฏิรูประบบการวิจัยและนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษา • ขั้นตอนที่ 4 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับจัดทำแผนการปฏิรูประบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษารวมถึงหน่วยงานภายในของสถาบันอุดมศึกษา • ขั้นตอนที่ 5 ติดตามและประเมินผล (หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษาครั้งนี้จะดำเนินการศึกษาและขับเคลื่อนการปฏิรูปตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เรื่องที่ 1: การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง ประเด็นปฏิรูปที่ 1.2 การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เพื่อการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนมีความร่วมมือในการจัดการศึกษาอย่างสมดุลและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้นและมีข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ และยังเป็นดำเนินการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) กิจกรรมปฏิรูปที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้กับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาในประเด็นดังกล่าวทั้ง 2 ฉบับ

บทที่ 3

รูปแบบการจัดการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

บทที่ 3

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้เป็นการศึกษาจากพื้นที่กรณีศึกษา 4 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดลำปาง จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดพังงา โดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary research) และการศึกษาจากสภาพจริงซึ่งเป็นกรณีศึกษา (Case Study) ด้วยวิธีการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนและคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ และเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในหนังสือเล่มนี้ จึงได้กำหนดวงกลมหรือฟันทูเพื่อใช้อธิบายโครงสร้างหรือกลไกไว้ ดังนี้

วงกลมหรือฟันทูขนาดใหญ่ หมายถึง โครงสร้างหรือกลไกที่ทำหน้าที่หลัก
วงกลมหรือฟันทูขนาดกลาง หมายถึง โครงสร้างหรือกลไกที่ทำหน้าที่รอง
วงกลมหรือฟันทูขนาดเล็ก หมายถึง โครงสร้างหรือกลไกที่ทำหน้าที่สนับสนุน

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านบริบทพื้นที่ กลไกการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ ประเด็นและความพร้อมที่แตกต่างกัน โดยแต่ละจังหวัดมีรูปแบบ กลไก และจุดเด่นที่แตกต่างกัน ผลจากการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายในลักษณะของสภา สมัชชา ภาคิเครือข่ายการศึกษา หรือองค์กรอื่น ๆ โดยเริ่มจากนอกระบบราชการ ด้วยจิตอาสาของกลุ่มที่ดำเนินการมาก่อนซึ่งมักเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดำเนินการร่วมกับภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ฯลฯ ในพื้นที่ จากนั้นจึงแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมแต่ละพื้นที่ ดังนี้

3.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา จังหวัดลำปาง

แนวคิดเบื้องหลังการจัดการศึกษาและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดลำปาง คือ **“การจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และวิถีชีวิตของคน”** โดยมีการขับเคลื่อนประเด็นการศึกษาร่วมกันจากหลายภาคส่วน อาทิ บทบาทนักยุทธศาสตร์มาจากข้าราชการบำนาญในพื้นที่ บุคคลซึ่งคนในพื้นที่ให้ความเคารพ ซึ่งบุคคลดังกล่าวมักมีบทบาทของการเป็นประสานร่วมด้วย สำหรับบทบาทของนักประสานที่มีโครงสร้างหน้าที่และภาระการดำเนินงานที่ชัดเจน คือ **“สมัชชาการศึกษานครลำปาง”** ที่อิงรูปแบบการดำเนินงานมาจากสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง บทบาทของนักวิชาการมหาวิทยาลัยในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต หน่วยงานการศึกษาของพื้นที่สามารถรับบทบาทดังกล่าวได้เป็นอย่างดีและมีการดำเนินงานที่เข้มแข็ง รวมทั้งเห็น

ผลลัพธ์ของการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม สำหรับบทบาทของนักสื่อสารพบว่าบทบาทดังกล่าวมีความยากและท้าทายที่สุด เช่นเดียวกับบทบาทของนักจัดการที่ขณะนี้มืองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้รับบทหลักและดำเนินการขับเคลื่อน และสร้างเวทีของการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3.1.1 บริบทพื้นที่

1) ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดลำปาง

จังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดที่มีอายุเก่าแก่ไม่น้อยกว่า 1,300 ปี มีชื่อเรียกขานกันหลายชื่อ ซึ่งปรากฏหลักฐานตามตำนานต่าง ๆ รวม 11 ชื่อ ได้แก่ กุกกุกนคร ลัมภกับปะนคร ศรีนครชัย นครเวียง - คอกัวเวียงดิน เขลางคังนคร นครลำปางคำ เขลางค์อาลัมภางค์ เมืองลคร และเมืองนครลำปาง จากการที่เรียกขานกันว่า “กุกกุกนคร” แปลว่าเมืองไก่ ส่งผลให้ตราประจำจังหวัดลำปาง คือ “ไก่ขาวยืนอยู่ในขุมมณฑปพระธาตุลำปางหลวง” จังหวัดลำปางมีคำขวัญ คือ “ถ่านหินลือชา รถม้าลือลั่น เครื่องปั้นลือนาม งามพระธาตุลือไกล ฝึกช้างใช้ลือโลก” จังหวัดลำปาง แบ่งออกเป็น 13 อำเภอ 100 ตำบล 931 หมู่บ้าน 106 ชุมชน (เฉพาะชุมชนในเขตเทศบาลนครลำปาง 41 ชุมชน และเทศบาลเมืองเขลางคังนคร 63 ชุมชน) องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 2 แห่ง เทศบาลเมือง 39 แห่ง เทศบาลตำบล 62 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ชาวลำปางส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดลำปาง ได้แก่ ข้าว พืชไร่ (ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง สับปะรด) พืชผัก ไม้ผล (ลำไย) พบการเลี้ยงสัตว์ลักษณะระบบฟาร์ม โดยรับการสนับสนุนจากบริษัทในเครือ ซีพี เบทาโกร และกลุ่มอัสระ มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเกษตรกรมีทั้งหมด 4 กลุ่ม 79 แห่ง และจำนวนสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

7,976 คน ปัญหาที่จังหวัดลำปางพบนั้นคือ ชาวลำปางนิยมเดินทางไปทำงานต่างประเทศในอัตราค่อนข้างสูง ส่งผลให้อาชีพดั้งเดิมของจังหวัดลำปางค่อย ๆ หายไป

2) ข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาของจังหวัดลำปาง

จังหวัดลำปางมีเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด คือ “ผู้เรียนเป็นคนดี มีวินัย มีความฉลาดรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก สร้างสรรค์นวัตกรรมการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวัฒนธรรมท้องถิ่น” โดยมุ่งเน้นการพัฒนา ดังนี้ (1) ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นคนดี มีวินัย มีทักษะชีวิต สามารถค้นพบความถนัดในอาชีพ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความภูมิใจในท้องถิ่นของตน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2) ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับโอกาสทางการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (3) หน่วยงานมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (4) สถานศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน (5) ระบบบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ และ (6) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ทุกระดับสามารถบูรณาการการจัดการศึกษาร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่

สำหรับข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาของจังหวัด จากการศึกษารายงานพัฒนาการศึกษาจังหวัดลำปาง พ.ศ. พบว่า จังหวัดลำปางมีการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมทั้ง 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีจำนวนสถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ในระบบ นอกระบบโรงเรียนของจังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2562 จำแนกตามสังกัด ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีจำนวนทั้งสิ้น 509 แห่ง จำนวนนักเรียน นักศึกษา 109,768 คน นักเรียน

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจำนวนทั้งสิ้น 7,144 คน ประกอบด้วย นักเรียนปกติ จำนวน 6,789 คน และนักเรียนพิการ จำนวน 355 คน บุคลากรในสังกัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 280 คน

จังหวัดลำปางมีผลการทดสอบความสามารถขั้นพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560 - 2561 ส่วนใหญ่สูงกว่าระดับประเทศ แต่โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ยังมีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2560 และ 2561 ในเกือบทุกรายวิชา ทุกหน่วยงานมีผลการพัฒนาเพิ่มขึ้น ยกเว้น สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ยังผ่านเกณฑ์ในบางรายวิชา

3) บริบทที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาของจังหวัดลำปาง

จังหวัดลำปางมียุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคที่มุ่งเน้น “บูรณาการจัดการศึกษาที่หลากหลายบนพื้นฐานความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่อย่างมีคุณภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศตวรรษที่ 21” ผ่านการดำเนินการ ได้แก่ (1) ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาภาค 15 ให้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และการพัฒนากลุ่มจังหวัด (2) ยกกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ภาค 15 (3) สร้างโอกาสทางการศึกษาหลากหลายให้ประชาชนทุกกลุ่ม อย่างเสมอภาคเป็นธรรมและทั่วถึง (4) พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา (5) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา โดยจังหวัด

ลำปางมี “จุดแข็ง” ในแง่ของการที่นักเรียนส่วนใหญ่ของจังหวัดลำปาง มีค่านิยมที่ดีต่อการศึกษาและเรียนรู้ มีสถาบันทางการศึกษาทุกระดับ หลากหลายทางเลือก ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอต่อการสนับสนุน การศึกษาของบุตร ภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ภาคเอกชน สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และศาสนสถานให้การสนับสนุนในการ จัดและพัฒนาการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีสมัชชาการศึกษาระดับ จังหวัดขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาของจังหวัดที่เป็นความร่วมมือจาก หลายภาคส่วน มีสภาพชุมชนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา สถาบัน ทางศาสนาและโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานทางการศึกษามีความชัดเจน เป็นระบบ อาทิ โครงสร้างของ กศจ. ที่เป็นเอกภาพชัดเจนส่งผลให้ การดำเนินงานทางการศึกษาชัดเจนมากขึ้น เป็นต้น ส่วน “จุดอ่อน” ของจังหวัดลำปางพบว่า จังหวัดสนับสนุนงบประมาณด้านศึกษาน้อย เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น เช่น นักเรียนที่อยู่ในวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด ติดเกมส์ มีพฤติกรรมก้าวร้าว ติดไลน์ ตั้งครรภ์ระหว่างเรียน เป็นต้น ผู้ปกครอง นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษามากกว่าสายวิชาชีพ ซึ่งไม่ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และความต้องการของตลาดแรงงาน เนื่องจากผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในเมือง จึงทำให้เกิดปัญหา การจราจรติดขัด และโรงเรียนรอบนอกกลายเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนที่มีฐานะยากจนส่งผลให้ต้องกู้ยืมเงินของ กยศ. ส่วนอัตราการเกิด ของประชากรในจังหวัดลำปางลดลง และมีแนวโน้มเป็นสังคมผู้สูงอายุ มากขึ้น จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากร

วัยเรียนลดลง และผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนในเมือง ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น การสนับสนุนทางด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ยังมีน้อย สถานประกอบการเริ่มมียุติงใกล้สถานศึกษา เยาวชนสามารถซื้อสุราและบุหรี่ได้ง่ายเนื่องจากร้านค้าไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นต้น

3.1.2 ความเป็นมาและสภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดลำปางมีจุดเริ่มต้นจาก “โครงการวิจัยพัฒนาคลังข้อมูลกระบวนการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพสถานศึกษาขนาดกลางในจังหวัดลำปาง” ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในการทำวิจัยและพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่ โครงการดังกล่าวเป็นเวทีกลางที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทั้งในและนอกระบบการศึกษา ร่วมกันค้นหาปัญหาในด้านของการศึกษาของจังหวัด ส่งผลให้พบปัญหาสำคัญของจังหวัดลำปาง คือ “ความเหลื่อมล้ำในเรื่องของคุณภาพสถานศึกษา” โดยการดำเนินการตามโครงการดังกล่าว ยึดหลักการสำคัญ คือ การประสานกลไกภาคีทุกภาคส่วน ไม่เอาเขตพื้นที่เป็นตัวตั้ง ไม่เอากระทรวงศึกษาธิการเป็นตัวตั้ง ไม่เอาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง แต่เอาพื้นที่ลำปางเป็นตัวตั้ง นอกจากนี้เป็นการทำงานบนฐานข้อมูล มีอิสระที่จะบริหารจัดการข้อมูล ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปการเรียนรู้หรือยกระดับคุณภาพการศึกษาของจังหวัดลำปาง ที่เริ่มจากจุดเล็กจากผู้ปฏิบัติงานแล้ว จึงค่อยขยายผลขึ้นไป ซึ่งมีความคล้ายคลึงกัน

โครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นการดำเนินงาน “โครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสำนักงานส่งเสริมสังคม

แห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ในปัจจุบันคือ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โครงการดังกล่าวฯ มีเป้าหมายเพื่อ (1) เกิดสมัชชาการศึกษาจังหวัด หรือ กลไกการทำงานเพื่อพัฒนาการศึกษาของจังหวัด (2) มีระบบข้อมูลที่ทำให้สามารถวางแผนและติดตามการพัฒนาการจัดการศึกษาได้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และ (3) เกิดแผนการพัฒนายกระดับการศึกษาของจังหวัด การดำเนินงานของโครงการฯ ในระยะเริ่มต้น นำไปสู่การพัฒนากลไกคณะทำงานที่มีความเป็นทางการขึ้นจากการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้จังหวัดลำปาง ครั้งที่ 1/2559 วันที่ 13 กรกฎาคม 2559 คือ คณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้จังหวัดลำปาง และเกิดขึ้นเป็น “สมัชชาการศึกษาของจังหวัดลำปาง” ซึ่งอาศัยรูปแบบการดำเนินการเช่นเดียวกับสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง

สมัชชาศึกษานครลำปางเป็นเครือข่ายกัลยาณมิตร
แนวราบในพื้นที่ ดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน รวมถึงการศึกษาเพื่อชีวิตของคนลำปางทุกช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง มีการขยายและระดมความร่วมมือผ่านการดำเนินงานต่าง ๆ อาทิ ปี พ.ศ. 2562 “กสศ. ผนึกกำลัง 14 หน่วยงานขับเคลื่อนการศึกษาพื้นที่จังหวัดลำปาง” ผ่านโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ฯ ใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเสริมงาม อำเภอแม่เมาะ อำเภอแจ้ห่ม และอำเภองาว ดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปฐมวัย เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในปี พ.ศ. 2564 งานเสวนาหัวข้อ “กลไกความร่วมมือในพื้นที่เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา” โดยสมัชชาศึกษานครลำปางได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ดำเนินการจัดเวที “อนาคตเด็ก อนาคตลำปาง” เพื่อนำเสนอ

ผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา อาทิ การสนับสนุนการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย การช่วยเหลือเด็กปฐมวัย และการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่จังหวัดลำปาง เป็นต้น อนึ่ง สมัชชาการศึกษาานครลำปาง ยังพบปัญหาในแง่ของการขาดพลังในการขับเคลื่อน เนื่องจากภาคีเครือข่ายคนทำงานและภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัดลำปาง ยังขาดการวางเป้าหมายร่วมกัน

สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

พบว่า จังหวัดลำปางให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อาทิ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน นักวิชาการ ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อร่วมขับเคลื่อนและยกระดับการศึกษาของจังหวัดลำปางร่วมกัน ในการดำเนินการดังกล่าวมีการแบ่งบทบาทรับผิดชอบที่หลากหลาย อาทิ **บทบาทนักยุทธศาสตร์** ได้แก่ ข้าราชการบำนาญในพื้นที่ และบุคคลซึ่งคนในพื้นที่ให้ความเคารพ นอกจากการเป็นนักยุทธศาสตร์แล้ว บุคคลดังกล่าวมักมีบทบาททับซ้อนกันคือ บทบาทนักประสาน ซึ่งทำหน้าที่ในการร้อยรัดเครือข่าย ภาคส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดึงหน่วยภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและยกระดับการศึกษาของจังหวัดลำปาง **บทบาทนักวิชาการ** ได้แก่ มหาวิทยาลัยในพื้นที่ (มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง) เป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการทางวิชาการแก่ท้องถิ่น และประสานงานเครือข่ายทางการศึกษาต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานทางการศึกษาของภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาาร่วมด้วย เช่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางและผู้แทนเครือข่ายครู เป็นต้น **บทบาทนักประสานงาน** ได้แก่ สมาชิกสมัชชาการศึกษาานครลำปาง ทำหน้าที่ในการประสานงาน

กับภาคประชาชน และดำเนินการในส่วนที่ระบบการศึกษาไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่น กลุ่มอาชีพ (โดยดำเนินการให้ความรู้กับประชาชนที่สนใจ และต้องการสร้างอาชีพ) กลุ่มเกษตรกร (ปัจจุบันมีการสร้างกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร และสามารถเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่) เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบบทบาทของนักประสานงานที่มาจากภาคเอกชนในพื้นที่ เช่น ไร้วัดคู่ห้างสรรพสินค้า เช่น ทรู พลาซ่าลำปาง ซึ่งทำหน้าที่ภาคเอกชนที่สร้างสรรค์โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคทางด้านการศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมสร้างอาชีพให้แก่เด็กในพื้นที่ การจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกการรักษ้ำบ้านเกิด การพัฒนาด้านเทคโนโลยีในท้องถิ่น การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน (ลานสเก็ตบอร์ด) เป็นต้น และ**บทบาทนักสื่อสาร** เป็นบทบาทที่คนในพื้นที่สะท้อนว่ามีความยากในการทำหน้าที่มากที่สุด และพบบทบาทดังกล่าวน้อยที่สุดเช่นเดียวกัน นอกจากบทบาทที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ยังพบอีกหนึ่งบทบาทที่มีความสำคัญไม่แพ้กันคือ **บทบาทของนักจัดการ** ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่เป็นผู้ขับเคลื่อนหลักและสร้างเวทีให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ปัจจุบันการขับเคลื่อนงานของสมัชชาการศึกษาและการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลดังกล่าวยังใช้การทำงานด้วยใจเป็นหลัก เป็นการทำงานร่วมกันในลักษณะยืดหยุ่น ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวมาครอบการทำงานไว้

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา “จังหวัดลำปาง”

ในอดีต	<p>โครงการวิจัยพัฒนากลไกข้อมูลกระบวนการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพสถานศึกษาขนาดกลางในจังหวัดลำปาง</p> <ul style="list-style-type: none"> จุดเริ่มต้นมาจากเวทีกลางที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทั้งในและนอกระบบการศึกษามาร่วมกันค้นหาปัญหาในด้านของการศึกษาของจังหวัดลำปาง จนพบปัญหาสำคัญคือ “ความเหลื่อมล้ำในเรื่องของคุณภาพสถานศึกษา” <p>โครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> การดำเนินงานร่วมกันระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ซึ่งปัจจุบัน คือ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (สสศ.)
พ.ศ. 2559	<p>สมัชชาการศึกษาของจังหวัดลำปาง</p> <ul style="list-style-type: none"> การประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้จังหวัดลำปาง ครั้งที่ 1/2559 เกิดขึ้นเป็น “สมัชชาการศึกษานครลำปาง”
พ.ศ. 2562	<p>การประชุมผืนป่าถ้ำ 14 หน่วยงานขับเคลื่อนการศึกษาพื้นที่จังหวัดลำปาง</p> <ul style="list-style-type: none"> โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเสริมงาม อำเภอแม่เมษา อำเภอแจ้ห่ม และอำเภอแจว โดยดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มในเริ่มต้น คือ กลุ่มปฐมวัย และเด็ก และเยาวชนนอกระบบการศึกษา
พ.ศ. 2564	<p>การเสวนาในหัวข้อ “กลไกความร่วมมือในพื้นที่เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา”</p> <ul style="list-style-type: none"> สมัชชาการศึกษานครลำปาง ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (สสศ.) ดำเนินการจัดเวที “อนาคตเด็ก อนาคตลำปาง” เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานในรอบปีในการสนับสนุนการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย การช่วยเหลือเด็กปฐมวัย และการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษานในพื้นที่จังหวัดลำปาง
สภาพปัจจุบัน	<p>แนวคิดเบื้องหลังการจัดการศึกษาของจังหวัดลำปาง คือ “การจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และวิถีชีวิตของคน” โดยมีการขับเคลื่อนประเด็นการศึกษาร่วมกันจากหลายภาคส่วน อาทิ</p> <ul style="list-style-type: none"> บทบาทนักยุทธศาสตร์ ชำราชบ้านาญในพื้นที่ บุคคลซึ่งคนในพื้นที่ให้ความเคารพซึ่งบุคคลดังกล่าวมักมีบทบาทของการเป็นประสานร่วมด้วย บทบาทของนักประสาน มีโครงสร้าง หน้าที่และภาระการดำเนินงานที่ชัดเจน คือ สมัชชาการศึกษานครลำปาง ซึ่งอิงรูปแบบการดำเนินงานมาจากสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง บทบาทของนักวิชาการ คือ มหาวิทยาลัยในพื้นที่ หน่วยงานการศึกษาของพื้นที่ มีการดำเนินงานที่เข้มแข็ง รวมถึงเห็นผลลัพธ์ของการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม บทบาทของนักสื่อสาร พื้นที่สะท้อนว่า บทบาทดังกล่าวมีความยากและท้าทายที่สุด บทบาทของนักจัดการ มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้รับบทหลักและดำเนินการขับเคลื่อน สร้างเวทีให้เกิดขึ้น

3.1.3 ประเด็นการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ ประเด็นที่ใช้ขับเคลื่อนมักเป็นวาระงานในแต่ละเรื่อง โดยเป็นประเด็นที่สร้างการพัฒนา สร้างประโยชน์ หรือเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนในจังหวัด ลำปางมีประเด็นหรือเป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังนี้

จังหวัด	ประเด็นหรือเป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ลำปาง	<ol style="list-style-type: none"> 1. บูรณาการด้านการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายเน้นให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมและบูรณาการการจัดการแนวทางจากผู้ปฏิบัติสู่นโยบาย โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกระดับทั้งภาครัฐและเอกชน 2. สร้างพลังเชิงพื้นที่ช่วยกำหนดเป้าหมายเป้าหมายการจัดการศึกษาร่วมกัน ร่วมออกแบบการเรียนรู้ร่วมกัน ประสานเครือข่ายร่วมกัน ให้พื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในเชิงประเด็นพื้นที่เชื่อมต่อ ตั้งแต่วัยเด็กปฐมวัย ประถม มัธยม อุดมศึกษา การศึกษาตลอดชีวิต 3. ส่งเสริมและสร้างความคิดใหม่ ๆ ให้แก่เด็กและเยาวชน โดยให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้เด็กได้รู้ความต้องการของตนเอง 4. ส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย 5. จัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและการศึกษาเพื่อการทำงานอาชีพที่พึ่งพาตนเองได้

3.1.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม

จังหวัดลำปางมีการรวมตัวกันเพื่อจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในรูปแบบ “**สมัชชาการศึกษานครลำปาง**” เป็นการรวมพลังของคนลำปางเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) จัดเวทีสาธารณะของประชาชนและกลุ่มคนทุกภาคส่วน (2) ส่งเสริมการสนับสนุนการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษาของจังหวัดลำปางร่วมกับภาคีเครือข่ายสมัชชา และ (3) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่หน่วยงานและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง โดยการเกิดขึ้นของสมัชชาการศึกษานครลำปางมีที่มาจากโครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ปัจจุบันคือ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โครงการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อ (1) เกิด “สมัชชาการศึกษาจังหวัดหรือกลไกการทำงานเพื่อพัฒนาการศึกษาของจังหวัด” (2) มีระบบข้อมูลที่ทำให้สามารถวางแผนและติดตามการพัฒนาการจัดการศึกษาได้ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และ (3) เกิดแผนการพัฒนาระดับการศึกษาของจังหวัด

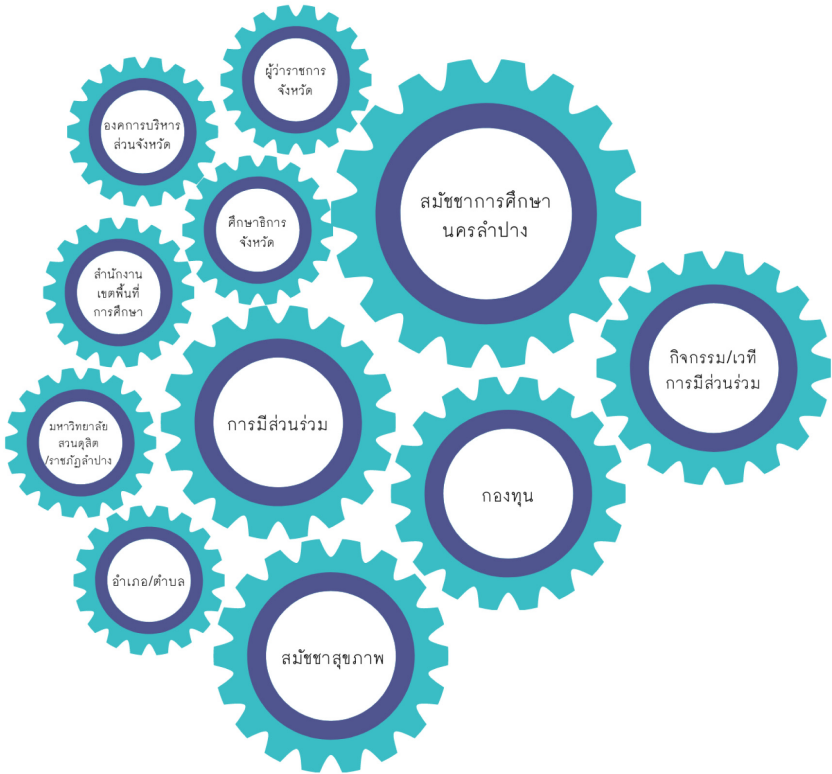
จากการดำเนินงานของโครงการในระยะเริ่มต้นนำไปสู่การพัฒนากลไกคณะทำงานที่มีความเป็นทางการขึ้น คือ คณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้จังหวัดลำปาง และเกิดขึ้นเป็น “**สมัชชาการศึกษาของจังหวัดลำปาง**” จากการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้จังหวัดลำปาง ครั้งที่ 1/2559 วันที่ 13 ก.ค. 2559 (โดยอาศัยรูปแบบการดำเนินการเช่นเดียวกับสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง) ปัจจุบันสมัชชา

การศึกษานครลำปางเป็นเครือข่ายกัลยาณมิตรแนวราบในพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา คุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน รวมถึงการศึกษาเพื่อชีวิตของคนลำปางทุกช่วงวัยมาอย่างต่อเนื่องและมีการขยายความร่วมมือไปยังภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐราชการและภาคเอกชน จากการศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย

1. โครงสร้างและกลไกหลัก คือ สมัชชาการศึกษานครลำปาง
2. โครงสร้างและกลไกรอง
 - 2.1 กิจกรรม/เวทีการมีส่วนร่วมของพื้นที่
 - 2.2 กองทุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่
 - 2.3 การมีส่วนร่วมและการประสานงานภาคีเครือข่าย
 - 2.4 สมัชชาสุขภาพ
3. โครงสร้างและกลไกสนับสนุน
 - 3.1 ผู้ว่าราชการจังหวัด
 - 3.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - 3.3 ศึกษาธิการจังหวัด
 - 3.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 - 3.5 อำเภอ/ตำบล
 - 3.6 มหาวิทยาลัยในพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดลำปางมี “สมัชชาการศึกษานครลำปาง” เป็นกลไกหลักในการดำเนินการ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 โดยอิงรูปแบบเดียวกับสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง ดังนั้น จึงมีสมัชชาสุขภาพเป็นกลไกกรองที่ช่วยในการดำเนินการของสมัชชา การศึกษานครลำปาง โดยอาศัยนักขับเคลื่อนจากสมัชชาสุขภาพมาช่วย ดำเนินการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม มีการจัดกิจกรรม และสร้างเวทีของการมีส่วนร่วมด้วยประเด็นการศึกษาของพื้นที่ เช่น การจัดเวที “อนาคตเด็ก อนาคตลำปาง” ซึ่งเป็นการนำเสนอผลการ ดำเนินงานในการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย การช่วยเหลือเด็ก และเยาวชนนอกระบบ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อความ เสมอภาคทางการศึกษา เป็นต้น โดยใช้ทรัพยากรและทุนการขับเคลื่อน เชิงพื้นที่จากการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วน ต่าง ๆ เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ มีผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุน การดำเนินงาน โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอและตำบลเป็นกลไกสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งจังหวัดลำปาง ทำหน้าที่เป็น ฝ่ายวิชาการในพื้นที่ด้วย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จังหวัดลำปาง

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
(2564)

ทั้งนี้ การขับเคลื่อนงานการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่มีปัจจัยความสำเร็จที่เกิดขึ้นมาจากการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ฯลฯ เป็นกิจกรรมจากการริเริ่มจากบุคคล หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง มาเป็นแกนนำหลัก (key person) ซึ่งจะมี 5 ประเภท และมีลักษณะงานขับเคลื่อนแตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบ	ลักษณะงานขับเคลื่อน
นักยุทธศาสตร์	<ol style="list-style-type: none"> กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์เพื่อเป็นกรอบหลัก โดยทีมบริหารทั้งจากภาครัฐและนอกรัฐ วางแผนโครงการ กำหนดแนวทาง มงออนาคตในภาพรวม วางแผนพัฒนา กำหนดวิธีการที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ดำเนินกลยุทธ์หลัก ควบคู่ไปกับพันธกิจของแต่ละหน่วยงาน เช่น หน่วยงานราชการ มหาวิทยาลัย ติดตามปัญหา วางแผนการทำงานเพื่อการปรับเปลี่ยนแปลง
นักวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> ให้คำปรึกษาในหลากหลายรูปแบบ ระดมความคิด แสวงหาองค์ความรู้เพื่อนำมาเป็นหลักในการดำเนินการ เช่น ทีมจากมหาวิทยาลัยกล้าบ้าง เปิดเวทีให้ความรู้ความเข้าใจ หลักการทำงานที่สามารถถ่ายทอดความรู้สู่การปฏิบัติจริงในการประชุมสมัชชาการศึกษาบ้าง ตั้งโจทย์วิจัย เก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ รวบรวมเป็นสารสนเทศทางวิชาการ รับผิดชอบโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา นำร่องการบูรณาการให้เกิดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้

องค์ประกอบ	ลักษณะงานขับเคลื่อน
นักจัดการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำนโยบายสู่การปฏิบัติ นำไปใช้จริง บริหารจัดการให้เป็นระบบแบบแผนที่ชัดเจน เช่น บริหารจัดการเชิงโครงสร้างองค์กร 2. ดูแลการบริหารงานสมัชชา 3. มีความเข้าใจในการจัดการในแต่ละพนักงานคน คอยดูแลช่วยเหลือเครือข่ายอาชีพเดียวกัน 4. จัดให้เกิดเวทีการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน 5. แก้ไขปัญหาและบริหารจัดการให้คุ้มค่า มีประสิทธิภาพ
นักประสาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วน บูรณาการการทำงานในทุกระดับ และทำงานร่วมกับชุมชน เชื่อมโยงเครือข่ายทุกระดับในพื้นที่นอกพื้นที่โดยทีมงานสมัชชา 2. ช่วยเชื่อมประสานและคอยช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาอำนวยความสะดวกให้เกิดกิจกรรมตามเป้าหมาย 3. เป็นผู้รอบรู้ทุกทิศทาง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มองเชิงบวก
นักสื่อสาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างการรับรู้ในทุกขั้นตอน ทุกระดับ สร้างความรู้สึกร่วมกันมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน 2. ประชาสัมพันธ์ จัดระบบสารสนเทศโดยเครือข่ายทุกคนทุกองค์กร 3. การจัดทำระบบสารสนเทศที่สามารถใช้ร่วมกันทางการศึกษาของจังหวัด เนื่องจากหน่วยงานมีหน้าที่บริหารจัดการด้านการศึกษามีต้นสังกัดหลากหลายขาดความเชื่อมโยงกัน 4. พูดคุยเจรจากับบุคลากรในสังกัดและบุคคลภายนอกได้ เป็นผู้สื่อความหมายให้ฟังง่าย และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

3.1.5 ข้อเสนอการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่

- 1) ควรมีการเก็บและรวบรวมข้อมูลด้านการศึกษาของจังหวัดลำปาง เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและใช้เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาการศึกษาจังหวัดลำปางร่วมกัน
- 2) ทบทวนบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาใหม่ รวมทั้งผลักดันให้คณะกรรมการสถานศึกษาจังหวัดลำปางทำหน้าที่ได้อย่างเต็มบทบาทเพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาการศึกษาจังหวัดลำปาง
- 3) ทบทวนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปางใหม่ เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาให้มากขึ้น
- 4) ทบทวนบทบาทของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใหม่ โดยให้แต่ละหน่วยงานทำหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริง
- 5) ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาจังหวัดลำปางที่มาจากการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทุกภาคส่วน และใช้แผนการดำเนินงานดังกล่าวเป็นแผนงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาจังหวัดลำปาง
- 6) จังหวัดควรนำแนวทางจากการจัดการเรียนรู้และมีส่วนร่วม มาวางแผนพัฒนาจังหวัด สนับสนุนส่งเสริมกระบวนการ ให้ความสำคัญ กำหนดจุดเน้นในยุทธศาสตร์จังหวัด และควรเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดเป้าหมายและการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน
- 7) ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณส่งเสริมให้มีแผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด และต้องมีการประชุมทำความเข้าใจร่วมกัน โดยให้โรงเรียนได้มีอิสระในการดำเนินงาน

8) ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับให้มีความยืดหยุ่นต่อบริบทการบริหารจัดการเรียนรู้ ในระดับพื้นที่

9) ภาคเอกชนให้คำปรึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาและ สนับสนุนการเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน โดยให้การสนับสนุนตามภารกิจ เช่น พื้นที่ อุปกรณ์ งบประมาณ การสนับสนุนส่งเสริมด้านอาชีพ และ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์พัฒนาสังคม

10) ภาคเอกชนอาจจะเป็นกรรมการในองค์กรบริหาร การศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อร่วมกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ บัณฑิตร่วมกับสถานศึกษา นำวัฒนธรรมการทำงาน และนวัตกรรม ความทันสมัยเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เหมาะกับบริบทและผู้เรียน สร้าง ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในลักษณะการบริหารสื่ออุปกรณ์ ทางการศึกษา

11) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภาคีเครือข่ายระดับ พื้นที่ สนับสนุนการขับเคลื่อน วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรหรืองบประมาณ ในการจัดการศึกษาตามสภาพปัญหาของแต่ละที่ ตามระเบียบแต่ละปี ในสัดส่วนที่เหมาะสม

12) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกับองค์กร เอกชน และองค์กรภาครัฐต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการทำงานแบบบูรณาการ และรับรู้ปัญหาของทุกภาคส่วน สร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของจังหวัด ลำปาง เชื่อมและประสานองค์กรทั้งทางด้านท้องถิ่น การขับเคลื่อนปฏิบัติ และระดับบริหารยุทธศาสตร์ในการพัฒนา

13) องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลควรเข้ามามีบทบาทในการจัดการวิชาชีพ และภาคประชาชน นอกกระบวนการศึกษาให้มากขึ้น

14) ภาคประชาสังคมควรเป็นองค์กรที่สนับสนุนข้อมูลและประสานงานตามภารกิจขององค์กรนั้น นำเสนอประเด็นปัญหาและแนวทางการพัฒนาแก้ไขปัญหาร่วมกัน ร่วมให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบวางแผน ร่วมเป็นคณะทำงาน วิทยากรและส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งเปิดเวทีสาธารณะ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ

3.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

จังหวัดชัยภูมิมีการรวมตัวของคณะบุคคลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ในชื่อ “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)” มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ซึ่งเป็นกลไกเชื่อมประสานพลังการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ของจังหวัด อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่มาจากภาคเอกชนเป็นหลัก พื้นที่สะท้อนถึงความต้องการและความคาดหวังการมีส่วนร่วมของภาครัฐที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในแง่ของงบประมาณ การประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงการวางแผนพัฒนาการศึกษาที่มีความสอดคล้องในทุกระดับและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดที่ว่า “คนชัยภูมิเป็นคนดี มีปัญญา พึ่งพาตนเองได้โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง”

3.2.1 บริบทพื้นที่

จากข้อมูลแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชัยภูมิ (พ.ศ. 2562 - 2565) ได้ระบุถึงการจัดการศึกษาในระบบและนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในปี 2560 พบข้อมูลแสดงจำนวนสถานศึกษาทั้งสิ้น 850 แห่ง

นักเรียนและนักศึกษา 226,337 คน โดยนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 5,462 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 2,630 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 จำนวน 2,087 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จำนวน 1,929 คน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 576 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ 485 คน สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ 450 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 593 คน ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาการศึกษาของจังหวัดร่วมกัน กล่าวคือ “คนชัยภูมิเป็นคนดีมีปัญญา พึ่งพาตนเองได้โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

3.2.2 ความเป็นมาและสภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

จุดเริ่มต้นการรวมตัวเครือข่ายการศึกษาของจังหวัดชัยภูมิ เกิดจากโครงการเครือข่ายครูสอนดีและจังหวัดจัดการตนเอง โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) โดยเริ่มต้นจากการก่อตั้ง “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ” เรียกคำย่อว่า “สรช.” เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2556 โดยจังหวัดชัยภูมิได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการยกระดับการพัฒนาการเรียนรู้ระดับจังหวัด จากคณะกรรมการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) เป็นองค์กรในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ในส่วนของจังหวัดชัยภูมิให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน

พ.ศ. 2553 ข้อ 7 และแต่งตั้งคณะกรรมการสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จากผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ตามคำสั่งจังหวัดชัยภูมิที่ 891/2556 มีคณะกรรมการรวม 27 คน โดยมีนายทองอินทร์ เพ็ญเขียว เป็นประธานสภา นายผดุงศักดิ์ แสงเพชร เป็นกรรมการและเลขานุการ

ต่อมาได้จัดทำข้อบังคับสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ พุทธศักราช 2556 และในปี 2557 ได้ดำเนิน**โครงการคัดเลือกครูสอนดีตัวรุ่ง** เป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูให้ถึงพร้อมด้วยจรรยาบรรณต่อยอดจากโครงการคัดเลือกครูสอนดีของสสค. โดยให้ครูสอนดีจำนวน 329 คนสร้างเครือข่ายครูสอนดีทุกพื้นที่ การจัดโครงการ **“สัมมาชีพเพศทางเลือก”** คนดีของสังคม และจัดงานมหกรรม **“พลังบวร ยกระดับการเรียนรู้ เชิดชูครูสอนดี”** จังหวัดชัยภูมิ และในปี 2563 สร้างเวทีการมีส่วนร่วมร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ตามโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย โดยมีนายกอบชัย บุญอรณะ ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิเป็นประธาน และมีภาคีเครือข่าย 7 ภาคส่วนเข้าร่วมจำนวนมาก

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดย **“สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ”** (สรช.) และมี **“องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ”** เสนอตัวเข้ามารับบทบาทหลักร่วมกันในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา “จังหวัดชัยภูมิ”

<p>พ.ศ. 2556</p>	<p>จุดเริ่มต้นการรวมตัวเครือข่ายการศึกษาของจังหวัดชัยภูมิ</p> <ul style="list-style-type: none"> • โครงการเครือข่ายครูสอนดี และจังหวัดจัดการตนเอง โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) <p>จัดตั้ง “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ” (สรช.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • เริ่มต้นจากการก่อตั้ง “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ” เรียกคำย่อว่า “สรช.” เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2556 โดยจังหวัดชัยภูมิได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการยกระดับการพัฒนาการเรียนรู้อันดับจังหวัดจากคณะกรรมการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) เป็นองค์กรในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาในส่วน of จังหวัดชัยภูมิให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน พ.ศ. 2553 ข้อ 7 • แต่งตั้งคณะกรรมการสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จากผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ตามคำสั่งจังหวัดชัยภูมิที่ 891/2556 มีคณะกรรมการรวม 27 คน โดยมีนายทองอินทร์ เพ็ญภูเขียว เป็นประธานสภา นายผดุงศักดิ์ แสงเพชร เป็นกรรมการและเลขานุการ • จัดทำข้อบังคับสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ พุทธศักราช 2556
<p>พ.ศ. 2557</p>	<p>แต่งตั้งคณะกรรมการและขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงพื้นที่</p> <ul style="list-style-type: none"> • โครงการคัดเลือกครูสอนดีดาวรุ่ง เป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูให้ถึงพร้อมด้วยจรรยาบรรณต้อออกจากโครงการคัดเลือกครูสอนดีของสสค. โดยให้ครูสอนดีจำนวน 329 คนสร้างเครือข่ายครูสอนดีทุกพื้นที่ • โครงการ “สัมมาชีพเพศทางเลือก” คนดีของสังคม • จัดงานมหกรรม “พลังบวร ยกระดับการเรียนรู้ เขตชุมชนสอนดี” จังหวัดชัยภูมิ
<p>พ.ศ. 2563</p>	<p>สร้างเวทีการมีส่วนร่วมร่วมกับจังหวัดชัยภูมิและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สทศ.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย โดยมีนายอภิชาต บุญอระณะ ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิเป็นประธาน และมีภาคีเครือข่าย 7 ภาคส่วนเข้าร่วมจำนวนมาก
<p>สภาพปัจจุบัน</p>	<p>การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดย “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ” (สรช.) และมี “องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ” เข้ามารับบทบาทหลักร่วมกันในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่</p>

3.2.3 ประเด็นการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ ประเด็นที่ใช้ขับเคลื่อนมักเป็นวาระงานในแต่ละเรื่อง โดยเป็นประเด็นที่สร้างการพัฒนา สร้างประโยชน์ หรือเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนในจังหวัด ชัยภูมิมีประเด็นหรือเป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังนี้

จังหวัด	ประเด็นหรือเป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ชัยภูมิ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาเด็กและรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนอย่างแท้จริง มีพื้นที่แสดงออกถึงการมีสิทธิมีเสียง กิจกรรมไม่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น เปิดโอกาสให้มีเวทีให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเลือกรูปแบบการศึกษาได้เอง มีการผลักดันที่ตรงความต้องการของผู้เรียนและตลาดในปัจจุบัน 2. ให้กระจายอำนาจการศึกษาให้ท้องถิ่นอย่างจริงจัง ให้คนในพื้นที่ ประชาชนและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาระดับพื้นที่ไม่สามารถเลือกเด็กนักเรียนได้ และนักเรียนมีความหลากหลายด้านพื้นฐานครอบครัว 3. สร้างเด็กชัยภูมิให้เป็นคนดี มีปัญญา พึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมคุณภาพ คุณธรรม คุณประโยชน์ และมีหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง ๆ 4. แก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาตกต่ำ เนื่องจากครูไม่แสวงหาความรู้ อื่นมาสอดแทรกในการสอนเด็ก มีความเกียจคร้านในการปฏิบัติหน้าที่หรือสอนแบบต้องการผลงานให้ตนเอง ส่งผลให้ผลผลิตทางการศึกษาไม่เป็นที่ยอมรับ การจัดการไม่เป็นเอกภาพแยกส่วนกัน

จังหวัด	ประเด็นหรือเป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ชัยภูมิ (ต่อ)	5. ความเสมอภาคทางการศึกษาพื้นที่ใกล้-ไกลตัวเมือง ดำเนินการให้สถานศึกษามีความเท่าเทียมกัน จัดทำงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็กที่เพียงพอ มีสถานศึกษาที่ทำงานร่วมกัน ในการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอนของครู เช่น จำนวนครูต่อนักเรียน งบประมาณที่ได้รับ การสนับสนุนสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดกิจกรรมร่วมกัน 6. แก้ไขปัญหาเทคโนโลยีที่มีบทบาทต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากเกินไป และพฤติกรรมของครูเปลี่ยนไป 7. การพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะครูให้มีความรู้และสำนึกความเป็นครูลดภาระงานอื่น ๆ

3.2.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม

จังหวัดชัยภูมิมีการรวมตัวของคณะบุคคลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ในชื่อ “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)” มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ซึ่งเป็นกลไกเชื่อมประสานพลังการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ของจังหวัด โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาการศึกษาของจังหวัดร่วมกันว่า “คนชัยภูมิเป็นคนดีมีปัญญา พึ่งพาตนเองได้” โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่มาจากภาคเอกชนเป็นหลัก พื้นที่สะท้อนถึงความต้องการและความคาดหวัง การมีส่วนร่วมของภาครัฐที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในแง่ของงบประมาณ การประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงการวางแผนพัฒนาการศึกษาที่มีความสอดคล้องในทุกระดับและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด ทั้งนี้ อุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมพบว่า การมีส่วนร่วมจากภาครัฐค่อนข้างน้อย ขาดการสนับสนุนเงินค่าหัวจากรัฐบาล ส่งผลถึงความ

ต่อเนื่องในการขับเคลื่อนด้านการศึกษาของจังหวัดชัยภูมิ ปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาพบสาเหตุของปัญหาที่หลากหลาย ได้แก่ นโยบายการศึกษาจากส่วนกลางไม่สัมพันธ์และสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ นโยบายของรัฐบาลไม่เอื้อต่อการดำเนินงานของเอกชน การศึกษาของชัยภูมียังให้โอกาสเด็กและเยาวชนน้อย การจัดการเรียนการสอนของจังหวัดชัยภูมิไม่ได้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง รวมถึงโครงการที่ผ่านมาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของจังหวัดชัยภูมิไม่ประสบความสำเร็จและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการคืนครูสู่ห้องเรียน โครงการแรงงานคืนถิ่นที่เด็กและเยาวชนไม่สามารถทำงานในสถานประกอบการได้ โครงการเพศศึกษาท้องถิ่นที่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนถูกลอยแพ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม คนในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิคาดหวังให้เกิดการรวมตัวกันอย่างยั่งยืนผ่านกลไก “สภาการศึกษาท้องถิ่นชัยภูมิ” คาดหวังให้ภาครัฐแสดงบทบาทสนับสนุน หรือผู้อำนวยการความสะดวกให้การทำงานเกิดความราบรื่น เพื่อมุ่งไปสู่ผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การสนับสนุนเรื่องงบประมาณ การประสานความร่วมมือไปยังภาครัฐต่าง ๆ เป็นต้น รวมถึงให้ห้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแสดงบทบาทนำหรือบทบาทหลักในการขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย

1. โครงสร้างและกลไกหลัก คือ สภาส่งเสริมการเรียนรู้ และทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)

2. โครงสร้างและกลไกรอง

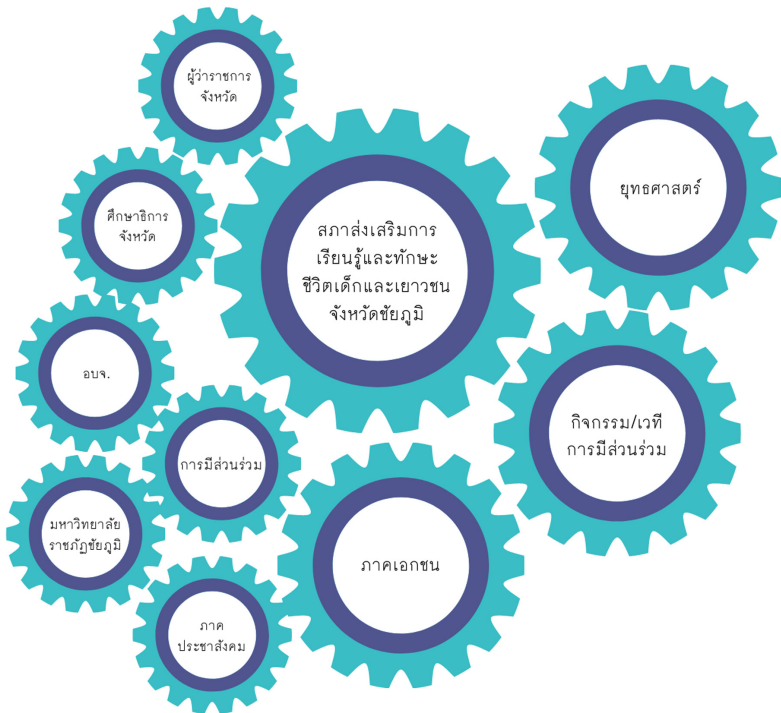
2.1 ยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่

- 2.2 กิจกรรม/เวทีการมีส่วนร่วมของพื้นที่
- 2.3 ภาคเอกชน
- 3. โครงสร้างและกลไกสนับสนุน
 - 3.1 ผู้ว่าราชการจังหวัด
 - 3.2 ศึกษาธิการจังหวัด
 - 3.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - 3.4 มหาวิทยาลัยในพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
 - 3.5 ภาคประชาสังคม
 - 3.6 การมีส่วนร่วมและการประสานงานภาคีเครือข่าย

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)” เป็นกลไกหลักในการดำเนินการ โดยมียุทธศาสตร์และกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาการศึกษาของจังหวัดร่วมกันว่า “คนชัยภูมิเป็นคนดีมีปัญญา พึ่งพาตนเองได้” โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดเวทีและกิจกรรมเพื่อการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสนับสนุนหลักจากภาคเอกชน การขับเคลื่อนกิจกรรมและเวทีในพื้นที่พบว่า ภาคเอกชนมีความโดดเด่นมากในการสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ แต่ยังมีความท้าทายในด้านการจัดตั้งกองทุนหรือการสรรหาแหล่งทุนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ด้านกลไกสนับสนุนมีผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุน โดยการมีส่วนร่วมในพื้นที่มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาสารับเป็นหลักร่วมกัน ภาคประชาสังคม และศึกษาธิการจังหวัดเขามามีส่วนร่วม

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมยังพบว่ายังไม่เกิดการรับรู้ในวงกว้าง ทำให้กลไกสนับสนุนไม่มากนัก จึงเป็นความท้าทายในการแสวงหาความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของพื้นที่ต่อไปในอนาคต

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
จังหวัดชัยภูมิ

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
(2564)

ทั้งนี้ การขับเคลื่อนงานการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่มีปัจจัยความสำเร็จที่เกิดขึ้นมาจากการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ฯลฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ริเริ่มจากบุคคลหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง มาเป็นแกนนำหลัก (key persons) ซึ่งจะมี 5 ประเภท และมีลักษณะงานขับเคลื่อนแตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบ	ลักษณะงานขับเคลื่อน
นักยุทธศาสตร์	<ol style="list-style-type: none"> 1. สะท้อนปัญหาออกมาเป็นข้อนโยบาย ร่วมวางแผนวางกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนจัดการศึกษาในพื้นที่ 2. กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 3. กำหนดภาพอนาคตเด็กเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ 4. วางแผนการศึกษาท้องถิ่น
นักวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. คอยแนะนำการดำเนินงานของผู้มีส่วนร่วมทางกระบวนการทำงานทางวิชาการ 2. ขับเคลื่อนงานในหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ แก้ปัญหาการบริหารการศึกษา 3. ให้บริการทางวิชาการในสถานศึกษาพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ 4. เสนอความคิดเห็นทางด้านวิชาการที่เกี่ยวข้อง การวิจัย การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้
นักจัดการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. อำนวยความสะดวกร่วมกับคณะทำงานทุกภาคส่วน 2. บริหารจัดการทรัพยากร สรรหางบประมาณอื่น ๆ จากพื้นที่มาจัดกระบวนการให้เด็กและเยาวชน 3. จัดสมัชชาการศึกษา เวทีเสนอความคิด และการทำงาน 4. จัดการองค์ความรู้ รวบรวมปัญหาแนวทางการศึกษาท้องถิ่น

องค์ประกอบ	ลักษณะงานขับเคลื่อน
นักประสาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสานงาน ผู้เรียน ผู้ที่สนใจที่อยากจะมีความรู้และปฏิบัติ กับหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เป็นอย่างดี 3. ประสานสถานที่ ผู้บริหาร หน่วยงานองค์กร 4. สร้างภาคี เครือข่ายครูภูมิปัญญา และการขับเคลื่อนต่าง ๆ
นักสื่อสาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำสาร ประชาสัมพันธ์ เป็นสะพานเสียงให้แก่ผู้มีส่วนร่วมกระจายสู่วงกว้าง 2. ให้ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ เน้นการสื่อสารใช้ช่องทางที่จะนำเสนอปัญหา แนวทางการแก้ไข และเชิญชวนให้มีส่วนร่วม ประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ 3. สร้างความเข้าใจแก่องค์กร บุคลากรทางด้านการศึกษา 4. ติดต่อประสานงานกับทุกฝ่ายสื่อสารมวลชนรอบด้าน เป็นวิทยากรให้ทุกหน่วยงาน 5. การร่วมกิจกรรม ประชาสัมพันธ์โครงการ และติดตามงาน

3.2.5 ข้อเสนอการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่

1) ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษาของจังหวัดและมีการปรับงบประมาณรายหัวของผู้เรียนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละประเภทและช่วงวัย และเข้ามามีบทบาทให้ความร่วมมือให้โอกาสสนับสนุนฟังความเห็นต่อเยาวชน ท้องถิ่นและภาคประชาสังคมอย่างมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ และมีนโยบายที่เป็นความต้องการของพื้นที่

2) ภาครัฐควรมีระบบผลิต พัฒนาและใช้ครูที่มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบการประเมินครูบรรจุใหม่อย่างเข้มข้น เป็นต้น ให้การสนับสนุนทางด้านนโยบาย บุคลากร งบประมาณ และวิชาการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีส่วนร่วม กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาโดยตรง และต้องการสนับสนุนอย่างชัดเจน

3) มหาวิทยาลัยของพื้นที่ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่

4) การจัดการศึกษาอาชีวะของจังหวัดชัยภูมิควรมีความสอดคล้องกับเป้าหมาย “คนชัยภูมิเป็นคนดี มีปัญญา พึ่งพาตนเองได้” รวมถึงการจัดการศึกษาในทุกระดับควรมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนกลับสู่ท้องถิ่นของตนเอง

5) ควรให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหมุดหลักในการปฏิรูปด้านการศึกษา

6) ควรมีเจ้าภาพในการจัดสภาการศึกษาให้เป็นระบบ เข้ามาให้การช่วยเหลือสนับสนุนขับเคลื่อนประเด็นการศึกษา มีองค์กรการศึกษาที่เข้มแข็ง มีภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน มีการจัดตั้ง “สภาการศึกษาจังหวัด” ที่ประกอบด้วยภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อกำหนดนโยบายเสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด โดยกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมให้เป็นแนวทางเดียวกัน

7) ภาคเอกชนควรเป็นผู้ร่วมสะท้อนปัญหา และความต้องการของผู้เรียนโดยแท้จริง เพื่อให้เป็นบริบทของผู้เรียนในปัจจุบัน เกิดความรู้สึกร่วมผูกพัน ระดมความคิดร่วมกัน นำไปสู่ความร่วมมือ

ระหว่างหลายภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายจัดการศึกษาระดับจังหวัด ส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณตามสมควร ให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมของนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วม รวมทั้งสนับสนุนทางด้านวิชาการ เช่น ความรู้ การดูงาน สถานที่ ฯลฯ

8) ภาคเอกชนควรให้โอกาสและเพิ่มโอกาสให้เด็ก โดยมุ่งจัดการศึกษาด้านอาชีพเพื่อมีงานทำร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อมอบทุนการศึกษา รวมทั้งให้ความร่วมมือและตรวจสอบดูแลสถานศึกษา

9) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรประสานเพื่อดูแลประชาชนในพื้นที่ตนเองให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยได้รับการดูแลตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิตครอบคลุมทุกช่วงวัย

10) ควรส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น

11) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าไปดูแลโรงเรียนจัดการโครงการที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนลงสู่โรงเรียนในท้องถิ่นของตนเอง จัดสรรงบประมาณ และให้ความสำคัญทางด้านการศึกษาให้มากขึ้น

12) ภาคประชาสังคมเป็นผู้ให้การสนับสนุนตั้งแต่การวางแผน เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้คนได้รับทราบด้วยประเด็นปัญหา อันนำไปสู่การแก้ไข และช่วยเหลือสนับสนุน ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายเป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนแหล่งเรียนรู้

13) ต้องสนับสนุนกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นดูแลประชาชนในพื้นที่ของตนอย่างแท้จริงและให้การสนับสนุนในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ทุกด้าน โดยทุกภาคส่วนที่มีหน้าที่สามารถสนับสนุนสถาบันการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การมีองค์กรอิสระที่ระดมความรู้ความคิด ข้อเสนอแนะ (สมัชชา) เสนอแนะในการจัดกิจกรรมสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้มีคุณธรรมเลี้ยงชีพได้

3.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรีมีเป้าหมายในการพัฒนาคนและผู้เรียนสู่ “3 คุณ” คือ คุณภาพชีวิต คุณธรรม และคุณประโยชน์ โดยมี “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี และด้านวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาของจังหวัด เพื่อวางแผนและพัฒนากิจการการศึกษาของท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับความต้องการและอาชีพปัจจุบันสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีอยู่ระหว่างการจดทะเบียนจัดตั้ง “สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่และรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่

3.3.1 บริบทพื้นที่

การจัดการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ดำเนินการภายใต้ นโยบาย กลยุทธ์ จุดเน้นของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย และจังหวัดกาญจนบุรี จากแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี 4 ปี (พ.ศ. 2562 - 2565) ในปีการศึกษา 2560 พบข้อมูลจำนวนสถานศึกษาทั้งสิ้น 531 แห่ง นักเรียนและนักศึกษา 182,033 คน รวมถึงบุคลากรทางการศึกษาทั้งสิ้น 11,565 คน นอกจากนี้ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนากิจการการศึกษาของจังหวัดร่วมกัน กล่าวคือ “สร้างคนดี มีคุณภาพ ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข บนพื้นฐานความพอเพียงอย่างยั่งยืนและมั่นคง”

3.3.2 ความเป็นมาและสภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

จังหวัดกาญจนบุรีได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคีการศึกษาที่เรียกว่า “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” ถือกำเนิดมาจากสภาองค์กรชุมชนในระดับตำบล โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ได้เชิญผู้นำจากภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัดมาหารือกัน จนเกิดสภาองค์กรชุมชนในระดับตำบล และเมื่อปี พ.ศ. 2551 ดำเนินการถึงระดับจังหวัด ซึ่งทำให้กระบวนการพูดคุยกันระหว่างประชาชนด้วยกันในประเด็นต่าง ๆ ชัดเจนมากขึ้น เพื่อนำปัญหาและความต้องการมาพูดคุยกับระดับจังหวัด ทำให้รู้ข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นต้นทุนในการทำงานต่อไป โดยมีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหลายประเด็น เช่น เรื่อง เด็กด้อยโอกาส เด็กต่างภาษา/เผ่าพันธุ์ หรือเด็กตามชายแดน ซึ่งมีอยู่ในกาญจนบุรีจำนวนมาก โดยนำเสนอแผนและโครงการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานของจังหวัดกาญจนบุรีที่เป็นหน่วยงานหลักที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ซึ่งในสามส่วนนี้ได้ผนึกกำลังในการขับเคลื่อน แรงหนุนที่สำคัญในพื้นที่ คือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี เป็นกลไกที่ช่วยเหลือด้านงบประมาณ โดยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเองและมีการปรับรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการกับอาชีพคนท้องถิ่นและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อแก้ปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงาน ขณะเดียวกันเพื่อตอบโจทย์ความหลากหลายของคนในพื้นที่ โดยในปี 2557 – 2560 จังหวัดกาญจนบุรี เป็น 1 ใน 15 จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ ของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด

สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีเป็นหน่วยงานหลักประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ เอกชนและประชาสังคมในพื้นที่ขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัด

ปัจจุบันจังหวัดกาญจนบุรี เป็น 1 ใน 20 จังหวัดลดความเหลื่อมล้ำ โดยได้เข้าร่วม “โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา” ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัยและเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรีและสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีเป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่ ทั้งนี้ “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” อยู่ระหว่างดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้ง “สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่และรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ตั้งเป้าหมายว่า “คนกาญจนบุรีจะต้องเรียนรู้อย่างมีความสุข รักแผ่นดินเกิดร่วมกันรักษารากเหง้าวัฒนธรรมพร้อมกับสามารถคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข”

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา “จังหวัดกาญจนบุรี”

ในอดีต	<p>จุดเริ่มต้นการรวมตัวเพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ของจังหวัดกาญจนบุรี</p> <ul style="list-style-type: none"> • ต้นกำเนิดจากวงเล็ก ๆ คุยกันเรื่องจังหวัดกาญจนบุรี โดย อ.เดชรัตน์ สุขกำเนิด ที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี ว่าเราจะทำอะไรกันเพื่อคนเมืองกาญจน์ เนื่องจากปัญหาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของคนเมืองกาญจน์ พบว่า การศึกษาเด็กเมืองกาญจน์มี IQ อยู่อันดับ 7 ของภาคตะวันตก ซึ่งมี 7 จังหวัด สุขภาพอยู่ในอันดับ 6 รายได้อยู่ในอันดับ 7 การมีส่วนร่วม อยู่ในอันดับ 3 • ต่อมาจึงตั้ง “สภาเมืองกาญจน์นำอยู่” เพื่อร่วมงานจากภาครัฐ ท้องถิ่น การศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยปลัดสถาปนา ธรรมโมรา ปลัด อบต.เขาโจด ผลักดัน ให้สภาเมืองกาญจน์นำอยู่ โดยนำเรื่องการศึกษามาเป็นประเด็นหลัก เพราะ ต้องการต่อยอดงานครูสอนดี แต่สุดท้ายต้องยุติเพราะไม่มีทุนในการดำเนินการ • ประสาน สสค. เพื่อดำเนินงานต่อ โดยเสนอโครงการ “ฉัททวนเครือข่ายการเรียนรู้ จังหวัดกาญจนบุรี” และคณะทำงานจาก “สภาเมืองกาญจน์นำอยู่” คิดจัดตั้ง “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เป็นองค์กรขับเคลื่อนการปฏิบัติการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี <p>จัดตั้งอย่างเป็นทางการและแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงพื้นที่</p> <ul style="list-style-type: none"> • จัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี และแต่งตั้งคณะกรรมการสภาการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี • เปิดตัว “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” ในงานประจำปี “สะพานข้ามแม่น้ำแคว” โดยใช้ชื่อกิจกรรม “กาญจนบุรีเมืองแห่งการอ่าน” ใช้ทุนจากโครงการปฏิรูป การศึกษา ฯ จากมูลนิธิเด็ก
พ.ศ. 2557-2560	<p>สร้างเวทีการมีส่วนร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 ใน 15 จังหวัดปฏิบัติการเรียนรู้ ของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาการศึกษาจังหวัด กาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นหน่วยงานหลักประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ เอกชนและประชาสังคมในพื้นที่ขับเคลื่อนการศึกษาของ จังหวัด
สภาพปัจจุบัน	<p>สานพลังเครือข่ายขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่กาญจนบุรี</p> <ul style="list-style-type: none"> • จังหวัดกาญจนบุรีถือว่ามีความเข้มแข็งในการดำเนินงานโดยมี “สภาการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี” เป็นหลัก และ 8 เครือข่ายภาคประชาสังคมสนับสนุน เช่น สมัชชาสุขภาพจังหวัดกาญจนบุรี สภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี กลุ่ม ต้นน้ำแคว เครือข่ายมูลนิธิโอบุสคาเคามีกาญจนบุรี ฯลฯ • 1 ใน 20 จังหวัดลดความเหลื่อมล้ำของ กสศ. ปัจจุบันจังหวัดกาญจนบุรีเข้าร่วม “โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา” ของกองทุน เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี และสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีเป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่ • ดำเนินการจัดทะเบียนจัดตั้ง “มูลนิธิสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เพื่อเป็น กองทุนสนับสนุนการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้และการศึกษาเชิงพื้นที่

3.3.3 ประเด็นการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ ประเด็นที่ผู้ใช้ขับเคลื่อนมักเป็นวาระงานในแต่ละเรื่อง โดยเป็นประเด็นที่สร้างการพัฒนาสร้างประโยชน์ หรือเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี มีประเด็นหรือเป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนี้

จังหวัด	เป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
กาญจนบุรี	<ol style="list-style-type: none"> 1. การศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาวจังหวัดกาญจนบุรีให้ มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีคุณประโยชน์ ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินพฤติกรรมของเด็กในชุมชน 2. การศึกษาตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน ลดความเหลื่อมล้ำเด็กในท้องถิ่น เด็กในเมืองและเอกชน การให้โอกาสและให้เด็กทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาที่หลากหลายทั้งในระบบและนอกระบบตามอัธยาศัย 3. มีการช่วยการแก้ปัญหาโรงเรียนจากทุกภาคส่วน 4. ให้ความสำคัญอิสระของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ และการทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ภาครัฐ ธุรกิจ และภูมิปัญญาชาวบ้าน 5. การศึกษาที่ทำให้เกิดการพึ่งพาตนเอง คนไทยทุกคนต้องมีการศึกษารอบด้านจัดการตนเองได้ 6. การสรรหาผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับประสบการณ์เป็นอันดับแรก คุณการศึกษาเป็นลำดับรอง เปิดกว้างคุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียน 7. ความต้องการให้คน หน่วยงาน ร่วมกันจัดการการศึกษา มีการสนับสนุนอย่างจริงจังจากทุกภาคส่วน การร่วมเป็นเจ้าของร่วมกัน เน้นหลักการทำงานแบบวงจรคุณภาพ PDCA

3.3.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม

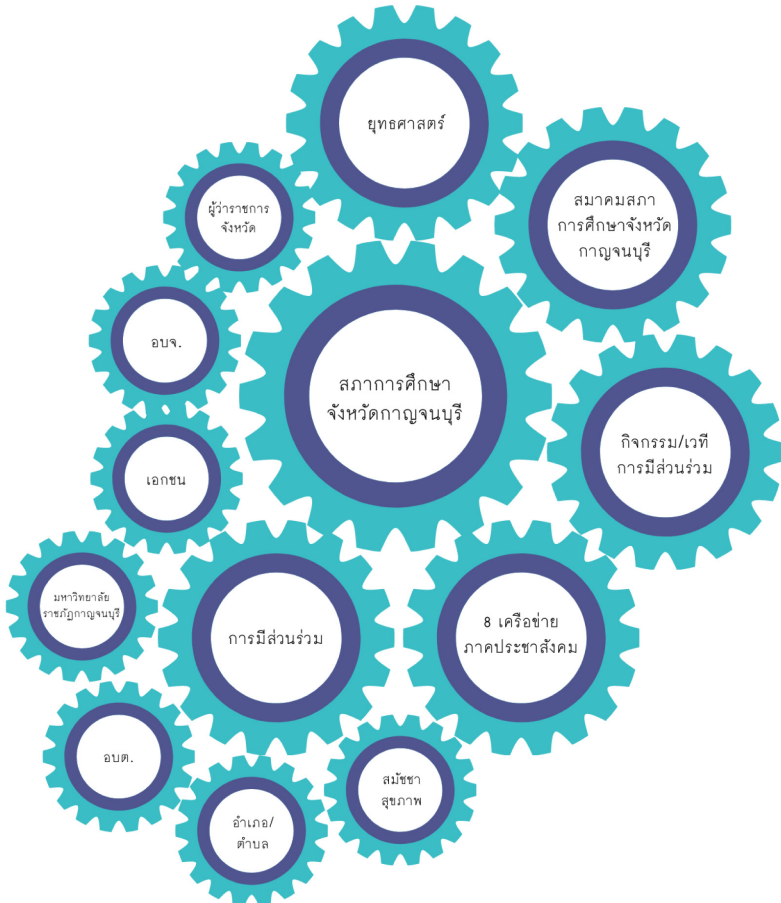
จังหวัดกาญจนบุรีได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคีการศึกษาที่เรียกว่า “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เป็นกลไกหลักในการเชื่อมประสานการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพื้นที่ มีเป้าหมายการจัดการศึกษาของกาญจนบุรีจะต้องให้ “3 คุณ” แก่ผู้เรียน คือ คุณภาพชีวิต คุณธรรม และคุณประโยชน์ การจัดการศึกษาเน้นส่งเสริมอัตลักษณ์ “กตัญญู กล้าหาญ โอบอ้อมอารี เสียสละ” โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขภายใต้ “ร่มเงาแห่งการเจริญเติบโตทุกมิติ” เพราะกาญจนบุรี คือ เมืองแห่ง HERO (History, Environment, Relationship, Opportunity) โดยปัจจุบัน “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” อยู่ในระหว่างจดทะเบียนจัดตั้ง “สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่และรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ ตั้งเป้าหมายว่าคนกาญจนบุรีจะต้องเรียนรู้อย่างมีความสุข รักแผ่นดินเกิด ร่วมกันรักษารากเหง้าวัฒนธรรมพร้อมกับสามารถคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข โดยเสนอแนะว่าภาครัฐจะต้องเข้าใจบริบทของพื้นที่ ใฝ่ใจให้สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีดำเนินงานขับเคลื่อนการศึกษาในพื้นที่ เปิดโอกาสให้คนกาญจนบุรีได้คิด แสดงความเห็นลงมือทำ และสนับสนุนทรัพยากรที่สำคัญให้พื้นที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

จากการศึกษารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย

1. โครงสร้างและกลไกหลัก คือ สภาการศึกษาจังหวัด
กาญจนบุรี
2. โครงสร้างและกลไกรอง
 - 2.1 ยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่
 - 2.2 สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
 - 2.3 กิจกรรม/เวทีการมีส่วนร่วมของพื้นที่
 - 2.4 การมีส่วนร่วมและการประสานงานภาคีเครือข่าย
 - 2.5 เครือข่ายภาคประชาสังคม 8 ภาคส่วน
3. โครงสร้างและกลไกสนับสนุน
 - 3.1 ผู้ว่าราชการจังหวัด
 - 3.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - 3.3 ภาคเอกชน
 - 3.4 มหาวิทยาลัยในพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี
 - 3.5 องค์การบริหารส่วนตำบล
 - 3.6 สมัชชาสุขภาพ
 - 3.7 อำเภอ/ตำบล

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดกาญจนบุรีมี “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เป็นกลไกหลักในการดำเนินการ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2555 ซึ่งถือว่ามีความเข้มแข็งมากพื้นที่หนึ่ง เนื่องจากผู้ขับเคลื่อน การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีล้วน มาจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการเชิงพื้นที่ ทั้งสมาชิกสภาภาพ ผู้นำองค์กรชุมชน ผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการ ทำให้การขับเคลื่อนของจังหวัด กาญจนบุรีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยยุทธศาสตร์การศึกษาของ จังหวัดเป็นสิ่งขับเคลื่อนร่วมกัน นอกจากนี้สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี เล็งเห็นว่าการดำเนินการของจังหวัดจำเป็นต้องอาศัยกองทุนหรือทรัพยากร ในการดำเนินการเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงมีการขอ จัดทะเบียนจัดตั้ง “สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เป็นกลไกรอง เพื่อช่วยให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะเดียวกัน สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรียังสรรหาแหล่งทุนในการดำเนินการโดย เข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาอีกด้วย ทำให้การดำเนินของ จังหวัดกาญจนบุรีสามารถช่วยเหลือเด็กนอกระบบและเด็กปฐมวัยใน จังหวัดได้จำนวนมาก จังหวัดกาญจนบุรีได้มีการจัดกิจกรรมและสร้างเวที ของการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ ที่สำคัญ คือ 8 เครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่ที่เชื่อมประสานถึงกัน ได้เป็นอย่างดี ทำให้การมีส่วนร่วมของจังหวัดมีความเข้มแข็ง มีตำบล/ อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ภาคเอกชน องค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุน ทั้งยังมีมหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรีเป็นฝ่ายวิชาการในพื้นที่อีกด้วย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จังหวัดกาญจนบุรี

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
(2564)

ทั้งนี้ การขับเคลื่อนงานการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่มีปัจจัยความสำเร็จที่เกิดขึ้นมาจากการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ฯลฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ริเริ่มจากบุคคลหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง มาเป็นแกนนำหลัก (key persons) ซึ่งจะมี 5 ประเภท และมีลักษณะงานขับเคลื่อนแตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบ	ลักษณะงานขับเคลื่อน
นักยุทธศาสตร์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสานคณะทำงานทำงานแผนยุทธศาสตร์และพัฒนาจังหวัด แผนการศึกษาจังหวัด นโยบายการพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคกลางภาคตะวันตก 2. วางแผนบริหารโรงเรียนและจัดการแผนงานคน ระบบบริหาร 3. ผลักดันให้เกิดยุทธศาสตร์
นักวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นวิทยากรสำหรับกระบวนการการขับเคลื่อนการเรียนรู้ในทุกมิติ 2. จัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและพัฒนการเรียนรู้ในโรงเรียน 3. จัดทำหลักสูตรการพัฒนาเชิงระบบเศรษฐกิจสังคมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นักจัดการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้องค์กรหลักในการขับเคลื่อน เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 2. จัดการวางโครงสร้างการทำงานในโรงเรียนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียน 3. ผลักดันให้เกิดการใช้เครื่องมือนวัตกรรมแลกเปลี่ยนระหว่างองค์กรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน 4. จัดการงานด้านธุรการให้ประสานงานกัน 5. จัดกระบวนการเตรียมความพร้อม บริหารแผนงาน

องค์ประกอบ	ลักษณะงานขับเคลื่อน
นักจัดการ (ต่อ)	6. จัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความไม่เป็นธรรม การเอารัดเอาเปรียบ
นักประสาน	1. ประสานหน่วยงาน โครงการ แหล่งทุน เครือข่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยพัฒนาโรงเรียน 2. พื้นที่มีการยอมรับเชื่อถือ 3. ประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ เรียนรู้ร่วมกัน 4. เชื่อมโยงหน่วยงานภาคีเครือข่าย 5. อำนวยความสะดวกให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยในการทำงาน
นักสื่อสาร	1. กลุ่มสื่อสารสร้างสรรค์กาญจนบุรี 2. เสนอข่าวสารโรงเรียนและประชาสัมพันธ์ผ่านครู

3.3.5 ข้อเสนอการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่

1) ควรส่งเสริมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของกาญจนบุรี ในหลากหลายรูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ คนในพื้นที่สามารถออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ของตนเองได้ และเด็กกาญจนบุรีจะต้องได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน คือ สิทธิที่จะมีชีวิตรอด สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง และสิทธิที่จะมีส่วนร่วม รวมทั้งร่วมกันชูอัตลักษณ์ของคนกาญจนบุรีว่าจะต้องเป็นคน “กล้าหาญ กตัญญู เอื้อเฟื้อ และเสียสละ”

2) ควรร่างกฎกระทรวงเพื่อรองรับพระราชบัญญัติการศึกษา ฉบับใหม่ในอนาคต

3) ภาครัฐระดับจังหวัดควรกำหนดวิสัยทัศน์ให้จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดแห่งการเรียนรู้อย่างชัดเจน มีความชัดเจนครอบคลุม

ทั้งกลไกการมีส่วนร่วมในกระบวนการ และควรเป็นหน่วยงานกลางในการสนับสนุนงบประมาณแก่ทุกภาคส่วน สนับสนุนระบบและการบริหารจัดการกองทุน

4) ศึกษาธิการจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาอย่างจริงจัง โดยมีการสอบถามครู นักเรียน ผู้อำนวยการ ชุมชน เพื่อการมีส่วนร่วมในการออกแบบการศึกษาและร่วมมือกันคิด ร่วมมือกันทำ

5) ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมด้วยความจริงใจ เพื่อร่วมคิดร่วมปฏิบัติ เพื่อประโยชน์โดยรวมของคนในจังหวัดกาญจนบุรี

6) ภาครัฐควรมีนโยบายเพื่อดำเนินการหรือสั่งการเพื่อให้การขับเคลื่อนที่ชัดเจน ไม่สร้างความสับสนในการปฏิบัติ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณตามแผนนโยบาย

7) ภาคเอกชนเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญในการผลักดันยุทธศาสตร์และการทำงานเพื่อคุณภาพชีวิต ควรจะมีการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อช่วยพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น และเปิดช่องทางเข้าสู่สายอาชีพให้แก่ผู้เรียน โดยสนับสนุนการดำเนินการ และข้อเสนอด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต สนับสนุนด้านกิจกรรมงบประมาณ อุปกรณ์ การจ้างงาน และการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติ

8) องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ทดลองการสร้างต้นแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยบรรจุยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในบัญญัติให้ชัดเจน และเป็นเจ้าภาพหลักในพื้นที่ มีแผนงานโครงการที่รองรับการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ บุคลากรสนับสนุนการศึกษาให้กับสถานศึกษา

9) องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ควรสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นความต้องการของชุมชน วางแผนร่วมกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษา โดยเน้นส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

10) ภาคประชาสังคมเป็นศูนย์กลางพัฒนานโยบาย สาธารณะแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ “4G Model” และการจัดการที่เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ควรร่วมแสดงความคิดเห็นในกระบวนการต่าง ๆ ร่วมกันคิดร่วมกันทำ วางแผน สรรหาบุคลากรมาช่วยดำเนินการ และสร้างการมีส่วนร่วมทุกรูปแบบ มีอาสาสมัคร ตลอดจนสร้างการรับรู้และระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

3.4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาจังหวัด พังงา

จังหวัดพังงามีเป้าหมายคือการเป็น “เมืองพังงา เมืองแห่งความสุข” สำหรับการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาของจังหวัดยังมีความเป็นกลุ่มก้อนและถูกแบ่งออกตามภาระและอำนาจหน้าที่ ในระยะหลังความต้องการที่มาจากคนในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนด้านการศึกษาเริ่มมีมากขึ้น รวมทั้งมีการมีส่วนร่วมที่มีรูปแบบและการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา อย่างไรก็ตามจังหวัดพังงามี “กองทุนพี่ร้องให้น้องได้เรียน” แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการรวมตัวกัน แต่ยังคงขาดพื้นที่หรือหน่วยงานกลางในการหลอมรวมกลุ่มก้อนและเครือข่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

3.4.1 บริบทพื้นที่

1) ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดพังงา

จังหวัดพังงามีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัดสู่ “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรกรรมยั่งยืน สังคมแห่งการเรียนรู้ สุขุคนภาพชีวิตที่ดี” จังหวัดพังงาแบ่งการปกครอง เป็น 8 อำเภอ 48 ตำบล 321 หมู่บ้าน 2 เทศบาลเมือง 13 เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล 36 แห่ง แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมจำนวน 58,803 คน คิดเป็นร้อยละ 41.82 ของผู้มีงานทำทั้งหมด นอกจากภาคเกษตรกรรม ผู้ทำงานทั้งสิ้นมีจำนวน 81,810 คน คิดเป็นร้อยละ 58.18 ของผู้มีงานทำทั้งหมด โดยสาขานอกภาคเกษตร มีผู้ทำงานมากที่สุด ในสาขาการขนส่ง การขายปลีกจำนวน 19,663 คน คิดเป็นร้อยละ 24.03 ของผู้มีงานทำทั้งหมด มีผู้ว่างงานจำนวน 1,710 คน คิดเป็นอัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ 1.20 เมื่อพิจารณาจากกลุ่มผู้ว่างงานจำแนกตามเพศแล้ว พบว่าเพศหญิงมีอัตราการว่างงานสูงกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงมีอัตราการว่างงานร้อยละ 2.30 ในขณะที่เพศชายมีอัตราการว่างงานร้อยละ 0.57

2) ข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาของจังหวัดพังงา

จังหวัดพังงามีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ครอบคลุม ทั้ง 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย โดยมีสถานศึกษาภายใต้สังกัดต่าง ๆ ดังนี้ (1) สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา จำนวน 140 แห่ง (2) สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา จำนวน 13 แห่ง (3) สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 แห่ง (4) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 16 แห่ง (5) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 4 แห่ง (6) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 15 แห่ง (7) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น จำนวน 70 แห่ง (8) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 2 แห่ง และ (9) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย จำนวน 8 แห่ง

สำหรับข้อมูลอัตราส่วนทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2562 พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียน 0 – 120 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25 รองลงมาเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียน 121 – 200 คน โรงเรียนที่มีนักเรียน 201 – 300 คน โรงเรียนที่มีนักเรียน 1,500 – 2,499 คน ตามลำดับ และไม่พบโรงเรียนที่มีนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป อัตราส่วนห้องเรียนต่อนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม มีอัตราส่วน 1 ห้องเรียน ต่อนักเรียน 20 คน และมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ที่ครู 1 คน ต่อนักเรียน 17 คน ผู้เรียนส่วนใหญ่ของจังหวัดพังงาศึกษาในสายสามัญ คิดเป็นร้อยละ 69.80 ต่อนักเรียนอาชีวศึกษา ร้อยละ 30.20 สำหรับผู้เรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และไม่ศึกษาต่อคิดเป็นร้อยละ 1.88 จากผู้เรียนส่วนใหญ่ที่เลือกศึกษาต่อในสายสามัญ

จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพนธ์ (O-NET) ในปี พ.ศ. 2561 พบว่า จังหวัดพังงามีคะแนนเฉลี่ยส่วนใหญ่ในหลายรายวิชาที่ต่ำกว่าเกณฑ์และในเกือบทุกระดับชั้น อาทิ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกรายวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ พบว่า โดยภาพรวมระดับจังหวัด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 36.11, 56.18, 36.75 และ 39.91 ตามลำดับ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกรายวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ พบว่าโดยภาพรวมระดับจังหวัด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 28.55, 54.57, 27.59 และ 35.91 ตามลำดับ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำแนกรายวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่าโดยภาพรวมระดับจังหวัด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.72, 45.21, 26.73 และ 35.91 ตามลำดับ

3) บริบทที่เกี่ยวข้องข้องด้านการศึกษาของจังหวัดพังงา

จังหวัดพังงามีเป้าหมายของการพัฒนา คือ “จังหวัดพังงา เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรกรรมยั่งยืน สังคมแห่งการเรียนรู้ สู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ เมืองแห่งความสุข” โดยมีวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ได้แก่ (1) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพังงาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2) เพื่อพัฒนาภาคเกษตร (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ผลไม้ ปศุสัตว์ ประมง) และอุตสาหกรรม ภาคเกษตรให้มีความยั่งยืน (3) อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน (4) ประชาชนจังหวัดพังงามีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีสังคมน่าอยู่ และ (5) ประชาสังคม มีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สำหรับสภาพแวดล้อมจังหวัดพังงาที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค อาทิ จุดแข็ง (Strength) ได้แก่ มีสถานศึกษา จัดการศึกษาทุกระดับอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา ครูและผู้เรียนให้ความร่วมมือในการจัดและร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี ครูและผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีขวัญกำลังใจ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ มีแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายเอื้อต่อการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างส่วนราชการในและนอกสังกัด กระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดดีมาก จุดอ่อน (Weakness) ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาบางส่วนยังมีปัญหาอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-net) กลุ่มสาระหลักระดับชั้นมัธยมศึกษาต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ระดับประเทศ ผู้เรียนบางส่วนยังขาดทักษะและความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์ ผู้เรียนสื่อสารภาษาอังกฤษได้ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียน การสอนไม่เน้นการสื่อสาร อัตราการออกกลางคันยังลดไม่ได้ตามเป้าหมาย ขาดแคลนครูสายผู้สอนในสาขาวิชาเอกและวิชาเฉพาะ โรงเรียนขนาดเล็กมีมากเกินร้อยละ 50 ยากต่อการบริหารจัดการ ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังไม่เข้มแข็ง จัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานยังไม่เป็นระบบ ยากต่อการเข้าถึง การวางแผนยังไม่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเท่าที่ควร เนื่องจากระบบการจัดสรรงบประมาณไม่สอดคล้องกับความต้องการและจำเป็น และระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินผลยังไม่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา **โอกาส (Opportunities)** ได้แก่ ประชาชนให้ความสำคัญกับการศึกษาและมีความต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษาสูง มีชนบทธรรมนิยม ประเพณีและวัฒนธรรมหลากหลาย สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ ประชาชนและท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย เอื้อต่อการทำงาน ครู บุคลากร นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป มีความสนใจเทคโนโลยี มีนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ทำให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้มากขึ้น ความต้องการของตลาดแรงงานโดยเฉพาะสาขาวิชาชีพมีอัตราสูง เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวสวยงามและหลากหลาย เป็นที่รู้จักระดับนานาชาติ ประชาชนมีเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ผสมผสาน สังคมสงบสุข เป็นเมืองน่าอยู่ รวมทั้งรัฐบาลมีนโยบายปฏิรูปการศึกษา ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น และ**อุปสรรค (Threats)** ได้แก่ ผู้ปกครองมีค่านิยมส่งบุตรหลานเข้าไปเรียนในเมืองและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ทำให้ในท้องถิ่นมีนักเรียนลดลง ผู้ปกครอง

นักเรียน มีค่านิยมเรียนสายสามัญมากกว่าสายอาชีพ การให้บริการทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ไม่มีสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ภาวะทางเศรษฐกิจสูงมีผลกระทบต่อรายได้ของผู้ปกครอง ส่งผลต่อความพร้อมของผู้เรียน และการระดมทุนเพื่อการศึกษา นโยบายทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงบ่อย ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานขาดความคล่องตัว และไม่สอดคล้องกับการดำเนินงาน และระเบียบ กฎหมายของท้องถิ่น มีข้อจำกัด ไม่สามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาได้ตามความต้องการและจำเป็น

3.4.2 ความเป็นมาและสภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

แนวคิดการมีส่วนร่วมของจังหวัดพังงามีจุดเริ่มต้นจากเหตุการณ์สึนามิ พ.ศ. 2547 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ผลักดันให้ผู้นำชุมชนในพื้นที่จังหวัดพังงายพยายามนำเอาแนวคิดการนำร่วม (Collective Leadership) มาใช้เป็นหลักสร้างสรรค์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (new social movement) ที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นตามเจตจำนงของคนในชุมชน ให้ความสำคัญกับการนำเอาแนวคิดการนำร่วมมาใช้เป็นหลักบริหารจัดการองค์กรเพื่อเปลี่ยนจากการยึดถือผู้นำเดี่ยวซึ่งไม่อาจนำไปสู่การดำเนินงานหรือระดมคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำร่วมที่เน้นระดมภูมิปัญญากลุ่ม ทักษะ ความถนัดรายบุคคลยกระดับความสัมพันธ์อันดีระหว่างเครือข่ายจนเกิดความไว้วางใจต่อกันเพิ่มมากขึ้น

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2548 รูปแบบปฏิบัติการรวมหมู่ของจังหวัดพังงาเน้นระดมคนและทรัพยากรโดยไม่ยึดติดสถานะ สังกัดภาครัฐ เอกชน หรือประชาสังคม ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่เป็นทางการ (formal organization) หรือกลุ่มคนขนาดเล็กที่มีได้เป็นทางการ (informal organization) มาสร้าง

“เป้าหมายร่วม” อย่างอิสระตามเจตจำนงของคนพังงาทุกพื้นที่นับเป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของจังหวัดพังงาเป็นต้นมา

ปี พ.ศ. 2554 เกิดวาทกรรมรวมคนสร้างเมืองแห่งความสุขด้วยหลักการ “หันหน้าเปิดใจคุยกันเท่านั้นจึงจะสร้างความเปลี่ยนแปลงได้” โดย “พังงาแห่งความสุขถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อใช้เป็นเป้าหมายร่วมสำหรับพัฒนาจังหวัดพังงาให้กลับไปเป็นเมืองแห่งความสุขอันดับหนึ่งของประเทศไทยอีกครั้ง การพยายามสร้างวาทกรรมรวมคนสร้างเมืองแห่งความสุขขึ้นมาใหม่ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ (1) ลดความคิดเชิงปฏิบัติของจังหวัดจัดการตนเอง (2) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยตกอยู่ภายใต้แนวคิดองค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่อาจนำมาซึ่งการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงได้ โดยองค์กรชุมชนหันมาให้ความสำคัญกับการสำรวจต้นทุนที่ตนเองมีทั้งในแง่กำลังคน งบประมาณ รวมทั้งจุดร่วมของประเด็นปัญหาไปสู่การเกิดขึ้นของ “สมัชชาพังงาแห่งความสุข” ในปี พ.ศ. 2555 และจดทะเบียนสมาคมประชาสังคมพังงาแห่งความสุขอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. 2560

โครงการรัฐร่วมราษฎร์เดินหน้าพัฒนาสู่พังงาแห่งความสุข พ.ศ. 2556 เป็นการศึกษาสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ตัวแทนจากพื้นที่ บุคลากรภาครัฐ ภาคธุรกิจ ได้วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน จุดน่าสนใจของโครงการ คือ การหนุนเสริมให้ประชาชนเป็นผู้มีส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนด้วยตนเองพร้อมจัดทำข้อสรุปเป็นยุทธศาสตร์พังงาแห่งความสุข 10 ประการ นำเสนอต่อองค์กรภาคีเครือข่าย ซึ่งผลการดำเนินโครงการฯ ทำให้ภาคประชาสังคมมีฐานข้อมูลชุมชนขนาดใหญ่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของคนพังงาที่มีทั้ง

ความลึกและน่าเชื่อถือ สืบค้นข้อเท็จจริงควบคู่กับระดมภูมิปัญญาจนสามารถนำไปใช้วางแผนปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

การจัดงาน “ก้าวข้ามขีดจำกัด จากยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่พั่งงาแห่งความสุข” ในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2562 เป็นการระดมสมองค้นหายุทธวิธีในการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาพั่งงาแห่งความสุข ซึ่งยุทธวิธีที่ถูกให้ความสำคัญมากที่สุดและถือเป็นหัวใจการดำเนินงานของสมาคมฯ คือ การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกันบนฐานของการให้ความเคารพความแตกต่างหลากหลาย และการค้นหาผู้นำตามธรรมชาติแบบฉบับคนจริง ทำจริง มาเป็นแกนนำขับเคลื่อนงาน เพราะผู้นำเหล่านี้เข้าใจสถานการณ์ ความคิด ความเชื่อของคนในชุมชน ซึ่งการค้นหาแกนนำที่เป็นคนจริงและทำจริง ต้องพิจารณาคุณสมบัติ ได้แก่ (1) มีสำนึกทางสังคม (2) ซื่อสัตย์ (3) เข้าใจการคิดเชิงระบบ (4) รู้จักตนเองและพร้อมเรียนรู้จากผู้อื่น (5) กัดไม่ปล่อย (6) เอื้อเฟื้อและจริงใจ (7) กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล่าวคือ “ผู้นำตามธรรมชาติต้องพร้อมสร้างการมีส่วนร่วมโดยการสื่อสารอย่างทั่วถึง สามารถอธิบายเรื่องราวยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่าย เป็นผู้นำที่ซื่อสัตย์ ทำงานจริง จนชาวบ้านสมัครใจเข้ามาร่วมทำงานด้วยตนเอง”

สำหรับสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาจังหวัดพั่งงา จากการลงพื้นที่ระหว่างวันที่ 24 – 26 มีนาคม พ.ศ. 2564 พบว่า จังหวัดพั่งงายังขาดการวางเป้าหมายด้านการศึกษา ร่วมกันในภาพรวมของจังหวัด การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาของจังหวัดยังเป็นกลุ่มก้อนและถูกแบ่งออกตามภาวะและอำนาจหน้าที่ สะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมหรือผลักดันทางด้านการศึกษาที่มาจากความ

ต้องการของพื้นที่ยังมีน้อย รวมถึงขาดหน่วยงานกลางในการประสานและหลอมรวมพลังของภาคส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งส่วนใหญ่การดำเนินการหรือขับเคลื่อนทางด้านการศึกษามีภาครัฐ หรือ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก แสดงบทบาทนำในการทำงานร่วมกับภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาที่มาจากภาคประชาชน มีความโดดเด่นและเป็นหนึ่งในพลังสำคัญที่ร่วมขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัดพังงา คือ “กองทุนพี่ร้องไห้้องได้เรียน” กองทุนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาของจังหวัดพังงาในประเด็นต่าง ๆ อาทิ การมอบทุนการศึกษา การจัดซื้ออุปกรณ์และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา การอบรมให้ความรู้ค่ายศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ให้แก่ครูและนักเรียนได้เรียนรู้และนำสุนทรียศาสตร์ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นต้น ด้วยเหตุของการยังไม่มีเป้าหมายทางการศึกษาจากบริบทของพื้นที่ตนเองร่วมกัน (ซึ่งคนในพื้นที่มีความต้องการและคาดหวังให้เกิดขึ้น) กลุ่มขับเคลื่อนทางการศึกษา หรือการมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นพบเห็นได้น้อย ส่งผลให้การจัดการศึกษาของจังหวัดพังงาขาดความหลากหลาย เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ หรือการศึกษาในลักษณะ “one size fit all” ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่ไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการ ความถนัดของผู้เรียน และไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาไม่ได้มีการพูดคุยอย่างเป็นทางการเพื่อขับเคลื่อนประเด็นด้านการศึกษาของจังหวัดพังงาร่วมกัน สะท้อนจากผู้เข้าร่วมประชุมท่านหนึ่งว่า “การจัดประชุมของสภาการศึกษาในครั้งนี้เป็นในรอบสิบปีที่ทำให้คนทุกภาคส่วนของจังหวัดพังงามาร่วมพูดคุยกัน”

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา “จังหวัดพังงา”

พ.ศ. 2547	<p>เหตุการณ์สี่นามิ</p> <ul style="list-style-type: none"> จุดเปลี่ยนผลักดันให้ผู้นำชุมชนในพื้นที่จังหวัดพังงายามนำแนวคิดการนำร่วม (Collective Leadership) มาใช้เป็นหลักสร้างสรรค้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (new social movement)
พ.ศ. 2548	<p>ปฏิบัติการรวมหมู่สร้าง “เป้าหมายร่วม” อย่างอิสระตามเจตจำนงของคนพังงาทุกพื้นที่</p> <ul style="list-style-type: none"> เน้นระดมคนและทรัพยากรโดยไม่ยึดติดสถานะ สังักัดภาครัฐ เอกชน หรือประชาสังคม ไม่ว่าจะองค์กรที่เป็นทางการ (formal organization) หรือกลุ่มคนขนาดเล็กที่มีได้เป็นทางการ (informal organization) มาสร้าง “เป้าหมายร่วม” อย่างอิสระตามเจตจำนงของคนพังงาทุกพื้นที่
พ.ศ. 2554	<p>กำเนิดวาทกรรมรวมคนสร้างเมืองแห่งความสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> กำเนิดวาทกรรมรวมคนสร้างเมืองแห่งความสุข ด้วยหลักการ “หันหน้าเปิดใจคุยกันเท่านั้นจึงจะสร้างความเปลี่ยนแปลงได้” และ “พังงาแห่งความสุข” การพยายามสร้างวาทกรรมรวมคนสร้างเมืองแห่งความสุขขึ้นมาใหม่ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ (1) ลดความคิดเชิงปฏิบัติเรื่องจังหวัดจัดการตนเอง (2) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยตอกอยู่ภายใต้แนวคิดองค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่อาจนำมาซึ่งการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงได้
พ.ศ. 2555	<p>เกิดขึ้นเป็น “สมัชชาพังงาแห่งความสุข” เมื่อ พ.ศ. 2555</p>
พ.ศ. 2556	<p>โครงการรัฐร่วมราษฎร์เดินหน้าพัฒนาสู่พังงาแห่งความสุข พ.ศ. 2556</p> <ul style="list-style-type: none"> ศึกษาสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ตัวแทนจากพื้นที่ บุคลากรภาครัฐ ภาคธุรกิจ ได้วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน จุดนำสนใจของโครงการ คือ การหนุนเสริมให้ประชาชนเป็นผู้มีส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนด้วยตนเองพร้อมจัดทำข้อสรุปเป็นยุทธศาสตร์พังงาแห่งความสุข 10 ประการ
พ.ศ. 2557	<p>กองทุนพร้อมใจน้องได้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> เครือข่ายการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการระดมทุนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาสุนทรียศาสตร์ให้แก่ักเรียน ทั้งการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ และการมอบทุนการศึกษา
พ.ศ. 2560	<p>การจดทะเบียน “สมาคมประชาสังคมพังงาแห่งความสุข” อย่างเป็นทางการ</p>
พ.ศ. 2562	<p>งาน “ก้าวข้ามขีดจำกัด จากยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่พังงาแห่งความสุข”</p> <ul style="list-style-type: none"> ยุทธวิธีที่ถูกให้ความสำคัญมากที่สุดและถือเป็นหัวใจการดำเนินงานทั้งปวงของสมาคมฯ คือ การค้นหาผู้นำตามธรรมชาติแบบฉบับคนจริง ทำจริง และสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกันให้แก่กลุ่มคนเหล่านั้น
สภาพปัจจุบัน	<p>การขับเคลื่อนด้านการศึกษาภูมิภาครัฐ หรือ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก แสวงงพบหน้าในการทำงานร่วมกับภาคประชาชนและภาคส่วนอื่น</p>

3.4.3 ประเด็นการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ ประเด็นที่ซับซ้อนเคลื่อนมักเป็นวาระงานในแต่ละเรื่อง โดยเป็นประเด็นที่สร้างการพัฒนาสร้างประโยชน์ หรือเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนในจังหวัดพังงามีประเด็นหรือเป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังนี้

จังหวัด	เป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
พังงา	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาโดยมีทุกภาคส่วนมาร่วมในการวางแผนตั้งเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน และสอดคล้องกับความต้องการของเด็กแต่ละกลุ่มเป้าหมาย 2. การศึกษามีทิศทางเดียวกันทั้งจังหวัดพังงา การออกแบบการศึกษาที่เอื้อต่อท้องถิ่น ตรงตามความต้องการของท้องถิ่น และความยอมรับในผลผลิตที่ออกมา 3. เพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนต่าง ๆ ให้มากขึ้น 4. ส่งเสริมการเรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน เรียนรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็นและทักษะอาชีพสอดคล้องกับวิถีชุมชนลดชั่วโมงเรียนในห้องเรียน 5. จัดการศึกษาให้ตรงกับความสามารถของเด็ก และตรงตามความต้องการด้านอาชีพ เด็กสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ 6. แก้ไขปัญหาด้านกรอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมมากขึ้น 7. พัฒนาคนต้นแบบทางการศึกษา มีความภูมิใจในตนเองในท้องถิ่น 8. ปรับเปลี่ยนกรอบความคิด (mindset) จากเน้นวิชาการอย่างเดียว เป็นการเรียนรู้อย่างมีความสุข เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองชอบ โดยการออกแบบการเรียนได้ในวิชาเลือกที่ตนเองชอบได้ 9. สนับสนุนการศึกษานอกระบบ เพื่อระดับประถมศึกษาเด็กเกเรหรือมีปัญหาจากการไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ

จังหวัด	เป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
พังงา (ต่อ)	10. มีข้อมูลความต้องการของการฝึกอบรมการพัฒนาทักษะฝีมือ 11. พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีความเป็นเลิศตามบริบทของตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามนโยบายกฎเกณฑ์จากส่วนกลาง ที่สร้างปัญหาให้กับโรงเรียน 12. มีแหล่งรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ ภายในจังหวัดพังงา เช่น เด็กสนใจ กีฬา ดนตรี คอมพิวเตอร์ มีแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน

3.4.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม

จากสภาพการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาของจังหวัดพังงา พบว่า ยังมีความเป็นกลุ่มก้อนและถูกแบ่งออกตามภาระและอำนาจหน้าที่ เป้าหมายและความต้องการที่มาจากพื้นที่เองเพื่อขับเคลื่อนด้านการศึกษา ยังไม่ชัดเจน ทั้งยังขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในการให้คำแนะนำ รวมถึงหน่วยงานกลางในการประสานและหลอมรวมพลังของภาคส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การมีส่วนร่วมที่มีรูปแบบการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมจึงมักเกิดขึ้นในสถานศึกษา เช่น โรงเรียนบ้านตากแดด โรงเรียนวัดโคกสวย โรงเรียนบ้านบ่อแสน และส่วนใหญ่การดำเนินการหรือขับเคลื่อนทางด้านการศึกษามีภาครัฐ หรือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก และแสดงบทบาทนำในการทำงานร่วมกับภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ

ด้วยเหตุของการยังไม่เคยมีเป้าหมายทางการศึกษาร่วมกัน ที่มาจากบริบทพื้นที่เอง (ซึ่งคนในพื้นที่มีความต้องการและคาดหวังให้เกิดขึ้น) ส่งผลให้การจัดการศึกษาของจังหวัดพังงาขาดความหลากหลาย เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่ไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการ ความถนัดของผู้เรียน และไม่สามารถ

พัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างแท้จริง รวมถึงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ยังไม่ได้มีการพูดคุยอย่างเป็นทางการเพื่อขับเคลื่อนประเด็นด้านการศึกษาของจังหวัดพังงาร่วมกัน ซึ่งสะท้อนจากผู้เข้าร่วมประชุมว่า “การจัดประชุมของสภาการศึกษาในครั้งนี้นับเป็นในรอบสิบปีที่ทำให้คนทุกภาคส่วนของจังหวัดพังงามาร่วมพูดคุยกัน” การเปิดเวทีพูดคุยกันในครั้งนี้จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทุกภาคส่วนของจังหวัดพังงาได้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาและพัฒนากิจการการเรียนรู้เพื่อคนพังงาร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาที่มาจากภาคประชาชนซึ่งมีความโดดเด่นและเป็นหนึ่งในพลังสำคัญที่ร่วมขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัดพังงาที่ต่างจากจังหวัดอื่น คือ “กองทุนพี่รื่องให้น้องได้เรียน” กองทุนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การศึกษาของจังหวัดพังงาในประเด็นต่าง ๆ อาทิ การมอบทุนการศึกษา การจัดซื้ออุปกรณ์และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา การอบรมให้ความรู้ค่ายศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ให้แก่ครูและผู้เรียนได้เรียนรู้และนำสุนทรียศาสตร์ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นต้น นับได้ว่าจังหวัดพังงามีต้นทุนที่ดีในด้านการจัดการกองทุนเพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ซึ่งในบางจังหวัดยังไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ ถึงแม้จะมีการรวมตัวกันเป็นสภาการศึกษาหรือสมัชชาการศึกษาแล้วก็ตาม

ตัวอย่างของการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาของรัฐ อปท. และเอกชนที่เห็นได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ “กองทุนพี่รื่องให้น้องได้เรียน” ที่มาจากภาคประชาชน มีความโดดเด่นและเป็นหนึ่งในพลังสำคัญที่ร่วมขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัดพังงา การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนมักพบเห็นจากการดำเนินงานของสถานศึกษาในจังหวัดพังงา อาทิ

(1) **โรงเรียนวัดโคกสวาย อำเภอทับปุด** สถานศึกษาขนาดกลาง จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล – มัธยมศึกษาตอนต้น สร้างและขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมกับภาคเอกชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล กองทุนหลักประกันสุขภาพศิษย์เก่า ผู้ปกครอง มูลนิธิสร้างเสริมไทยและสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น ผ่านการสนับสนุนงบประมาณ การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนให้แก่ผู้เรียนในลักษณะ Active Learning ทั้งนี้ สถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและสร้างความสุขในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนบนพื้นฐานความเชื่อ “ความสุขเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในลำดับต่อไป” ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ต้องการสร้าง “โรงเรียนแห่งความสุข”

(2) **โรงเรียนบ้านบ่อแสน อำเภอทับปุด** สถานศึกษาขยายโอกาสขนาดกลางท่ามกลางชุมชนมุสลิม (ผู้เรียนทุกคนนับถือศาสนาอิสลาม) จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล – มัธยมศึกษาตอนต้น สร้างและขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมกับหลายภาคส่วน เช่น ผู้นำศาสนา สมาชิกในชุมชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ เครือข่ายผู้ปกครอง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมควบคู่ไปกับการส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมในพื้นที่ (การแสดงดิเกิร์ฮูดู ระเบ้ารองเง็ง) ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้มีรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณของกลุ่มศิษย์เก่า การขยายการมีส่วนร่วมและพัฒนาผู้เรียนร่วมกับโรงเรียนบริเวณใกล้เคียง การเข้าร่วมประชุมของผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อวางแผนพัฒนาผู้เรียน วางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน รวมทั้งพูดคุยกับผู้เรียนเพื่อสร้างความคุ้นเคย

และรับฟังเสียงของผู้เรียนทุกเดือน การตรวจรักษาและดูแลสุขอนามัยของผู้เรียนโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น

(3) **โรงเรียนบ้านตากแดด อำเภอเมืองพังงา** สถานศึกษาขนาดเล็กแห่งเดียวในชุมชน จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล – ประถมศึกษา สร้างและขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมกับหลายภาคส่วน เช่น หน่วยงานสาธารณสุข (สาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลจังหวัดพังงา) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หน่วยงานทางการศึกษาและโรงเรียนเครือข่ายอื่น ๆ ตัวแทนชุมชน/คณะกรรมการชุมชน ตัวแทนผู้ประกอบการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองพังงา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพังงา กลุ่ม “Young Smart Farmer” สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองพังงา เป็นต้น สถานศึกษามีจุดเด่นเรื่องการพัฒนาและสร้างผลิตภัณฑ์ “ข้าวไร้ดอกข่า” โดยได้รับการสนับสนุนหลักจากกลุ่ม “Young Smart Farmer” ในการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์การถ่ายทอดองค์ความรู้ การปลูกและพัฒนาพันธุ์ข้าวเพื่อเพิ่มรายได้ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิสาหกิจของชุมชนที่ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ทั้งผู้เรียนและสมาชิกในชุมชนโดยรอบ ทั้งยังเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นนวัตกรหรือผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมในอนาคต

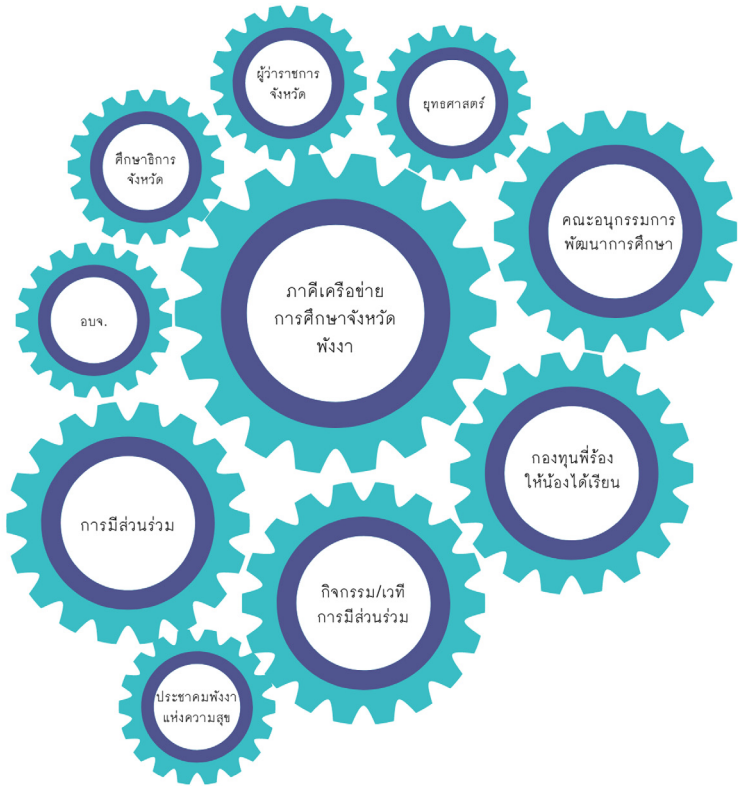
จากการศึกษารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพังงา ประกอบด้วย

1. โครงสร้างและกลไกหลัก คือ ภาควิชาเครือข่ายการศึกษาจังหวัดพังงา
2. โครงสร้างและกลไกรอง
 - 2.1 คณะอนุกรรมการพัฒนาการศึกษา ในคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.)
 - 2.2 กองทุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ คือ กองทุนพี่ร้องไห้ห้องใต้เรียน

- 2.3 กิจกรรม/เวทีการมีส่วนร่วมของพื้นที่
- 2.4 การมีส่วนร่วมและการประสานงานภาคีเครือข่าย
- 3. โครงสร้างและกลไกสนับสนุน
 - 3.1 ยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่
 - 3.2 ผู้ว่าราชการจังหวัด
 - 3.3 ศึกษาธิการจังหวัด
 - 3.4 องค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - 3.5 ประชาคมพังกาแห่งความสุข

จังหวัดพังกา มุ่งจัด “การเรียนรู้อย่างมีความสุข” (Happiness Learning) เนื่องจากจังหวัดพังกามีบริบทไม่เหมือนจังหวัดอื่น จึงอาศัยจุดเด่นของจังหวัด คือ การเรียนรู้ด้วยการพัฒนาดนตรี ศิลปะ เพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข ในบรรดาทั้ง 4 จังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา จังหวัดพังกาถือว่าเป็นจังหวัดใหม่ที่เพิ่งริเริ่มรวมตัวกันจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยยังไม่มีชื่อภาคีเครือข่ายอย่างเป็นทางการ ในงานนี้จึงเรียกว่า “**ภาคีเครือข่ายการศึกษาจังหวัดพังกา**” อย่างไรก็ตาม จังหวัดพังกาถือว่าเป็นจังหวัดที่มีการเริ่มต้นได้เป็นอย่างดี โดยมีลักษณะเด่นคือ ริเริ่มด้วยคนที่มีประเด็นการขับเคลื่อนร่วมกัน ซึ่งอาศัยกลไกจากคณะอนุกรรมการพัฒนาการศึกษา ในคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดเป็นหลักในการขับเคลื่อนและเห็นความสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของจังหวัดให้เกิด “**การเรียนรู้อย่างมีความสุข**” โดยมีกองทุนพี่ร้องไห้น้องได้เรียนเป็นกองทุนในการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ ซึ่งกองทุนนี้เองทำให้จังหวัดพังกามีความได้เปรียบจังหวัดอื่นอยู่ระดับหนึ่ง มีการสร้างเวทีและกิจกรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากเพิ่งเริ่มดำเนินการ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างการมีส่วนร่วมไปพร้อมกัน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามาให้การสนับสนุนอย่างเข้มแข็ง

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จังหวัดพังงา

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
(2564)

ทั้งนี้ การขับเคลื่อนงานการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ที่มีปัจจัยความสำเร็จที่เกิดขึ้นมาจากการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ฯลฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ริเริ่มจากบุคคลหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง มาเป็นแกนนำหลัก (key person) ซึ่งจะมี 5 ประเภท และมีลักษณะงานขับเคลื่อนแตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบ	ลักษณะงานขับเคลื่อน
นักยุทธศาสตร์	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดเป้าหมายจังหวัด กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับการศึกษาของเด็ก 2. ถกเถียงถกเถียงตัดสินใจ คิดนอกกรอบเพื่อตอบสนองความต้องการในพื้นที่ 3. นักวางแผนของหน่วยงาน และวิทยากรเชิงยุทธศาสตร์ 4. ทำงานด้านนโยบายการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด 5. ค้นหาจุดอ่อนจุดแข็งในพื้นที่
นักวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรมีนักวิชาการทุกสาขา ทุกภาคส่วน ทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน 2. คิดอย่างรอบคอบบนพื้นฐานการสนองความต้องการของพื้นที่ 3. สร้างความรู้ข้อมูลให้เข้าใจ ประเมินการมีส่วนร่วม 4. นักวิชาการเพื่อพัฒนารูปแบบ การออกแบบโมเดลทุก ๆ ด้าน เน้นการปฏิบัติจริง 5. ดำเนินกิจกรรมที่เป็นความต้องการในพื้นที่ 6. จัดการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานในบริบทพื้นที่

องค์ประกอบ	ลักษณะงานขับเคลื่อน
นักจัดการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การบริหารควรมีการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการ การศึกษาโดยจัดการร่วมกัน และดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ที่วางไว้ 2. มีทักษะเทคนิค วิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่ จัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน 3. ร่วมจัดทำแผนกำหนดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ จัดพื้นที่ เวทีสร้างความรู้ความเข้าใจ 4. ทำงานร่วมกัน บูรณาการชุมชนทุกภาคส่วน ติดตามอย่าง จริงจัง 5. อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในหน่วยงาน ของตน
นักประสาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ดึงศักยภาพของทุกภาคส่วน ร่วมกันจัดการศึกษาในพื้นที่ 2. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการประสานงาน เป็นคนในพื้นที่ที่มีสังคมกว้างขวาง 3. เชื่อมโยง สร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานหรือภาคส่วน แบบมีทิศทาง 4. สร้างความตระหนักให้ตระหนักถึงความสำคัญของการมี ส่วนร่วม 5. ติดต่อประสานกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงาน ทางการศึกษาในจังหวัดตามโครงการ 6. ผู้ประสานความร่วมมือทางการศึกษาและด้านอื่น
นักสื่อสาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำความเข้าใจเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีความชัดเจนและเห็น รูปธรรมของพื้นที่ 2. ประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ทุกภาคส่วนให้ มากที่สุดเพื่อเข้าถึงข่าวสารข้อมูลการมีส่วนร่วม 3. สืบสานชุมชน-โรงเรียน-บ้าน 4. เป็นผู้สื่อสารให้ความรู้กับนักเรียนและชุมชนอยู่เสมอ

3.4.5 ข้อเสนอการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่

1) ควรมีการวางเป้าหมายและอัตลักษณ์ทางการศึกษาของจังหวัดพังงาร่วมกัน รวมถึงการปรับนโยบายและหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เป็นหลักสูตรที่ผสมผสานเป้าหมายและอัตลักษณ์ของความเป็นพังงาเข้าไปด้วย

2) ควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาจัดการศึกษาและจัดการเรียนรู้ตามบริบทของสถานศึกษา ไม่ควรใช้นโยบายคลุมทุกพื้นที่ ทั้งนี้การพัฒนาสถานศึกษา ควรมีระบบของการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกันในทุกระดับตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติการ อีกทั้งการให้ความสำคัญกับการรับฟังเสียงของครูและนำเสียงสะท้อนเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา

3) ควรมีการวางแผนการนำทรัพยากรของจังหวัดพังงาที่มีอยู่มาใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาของจังหวัดพังงาอย่างแท้จริง เช่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มาจากทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นต้น

4) ควรมีการประชุมและพูดคุยถึงการทำงานร่วมกันอยู่เสมอ รวมถึงการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนด้านการศึกษาที่มาจากทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนในแนวราบ ในระยะเริ่มต้นของการรวมตัวกันอาจมีหน่วยงานกลางในการประสานและจัดการต่าง ๆ เพื่อให้การรวมตัวกันสามารถเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

5) ควรมีการส่งเสริมให้เครือข่ายผู้ประกอบการเข้าร่วมเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัดพังงา โดยสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองชุมชนผู้นำท้องถิ่นให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของทุกคนในการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้สถาบันครอบครัวเป็นโรงเรียนแห่งแรกของนักเรียน

6) ภาครัฐควรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ หน่วยงานทุกภาคส่วนมาร่วมแสดงความคิดเห็น กำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน เปิดโอกาสให้หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมทางการจัดการศึกษา สนับสนุนงบประมาณสร้างพื้นที่การเรียนรู้ มีสถานประกอบการที่ตอบโจทย์กับเยาวชนเมื่อสำเร็จการศึกษา กำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของผู้เรียน รวมทั้งควรมีการบูรณาการความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

7) ควรมีการจัดทำทำเนียบผู้ที่มีความสามารถด้านต่าง ๆ ด้านแบบ ประชาชนชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้นั้นได้ กรณีที่ผู้เรียนอยากศึกษาด้านใดจะได้มีแรงกระตุ้น และรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่ชอบได้

8) ภาคเอกชนควรสนับสนุนด้านบุคลากรและทรัพยากร ควรมีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการร่วมประเมิน พัฒนาการเรียนรู้จากการทำงาน มีส่วนในการช่วยเหลือต่าง ๆ ในส่วนที่ภาครัฐไม่สามารถทำได้ เพราะเงื่อนไขต่าง ๆ และระเบียบข้อบังคับงบประมาณ เป็นต้น

9) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรสนับสนุนเชิงพื้นที่ ควรส่งเสริมและมีส่วนร่วมในการดูแลเฝ้าระวังพฤติกรรมตรวจสอบนักเรียนรายงานผลต่อสถานศึกษา หาปัญหาและจุดอ่อนจุดแข็งของท้องถิ่นให้เจอ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเรียนรู้ โดยสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร ด้านสนับสนุนการศึกษาในท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สสำรวจข้อมูลความต้องการในพื้นที่ด้านการศึกษาอาชีพ

10) ภาคประชาสังคมควรเป็นองค์กรแกนหลักในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยเปิดเวทีเรียนรู้ให้กับทุกภาคส่วน ให้พื้นที่ให้

เด็กได้เรียนรู้ มีส่วนร่วมในการนำเสนอและการให้ข้อมูลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนงบประมาณ องค์กรความรู้ ให้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมทุกเรื่องทุกขั้นตอน

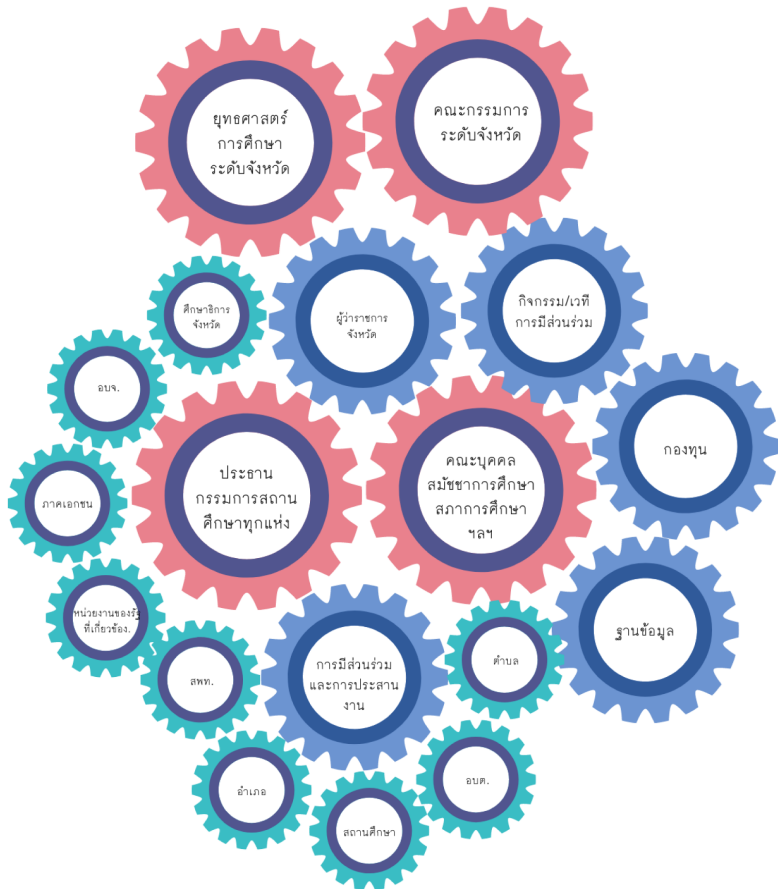
11) องค์กรสาธารณะต้องมีบทบาทต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในทุกมิติ เสริมความรู้ สนับสนุนกิจกรรม สร้างจิตสำนึก สนับสนุนด้านการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.5 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา 4 จังหวัดที่กล่าวมาแล้ว พบว่า ในแต่ละพื้นที่มีบริบทแตกต่างกัน มีกลไกการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานแต่ละพื้นที่ขับเคลื่อนหรือประสบความสำเร็จได้มากน้อยแตกต่างกันไป จากรูปแบบการดำเนินงานทั้ง 4 กรณีศึกษาดังกล่าวสามารถนำมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพิ่มเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ โดยผนวกแนวคิดรูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเข้าไปด้วย ซึ่งในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้วางรูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมไว้ 3 ระดับ ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) และ เอกพล ดวงศรี (2563) ได้ศึกษาไว้ ดังนี้ (1) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษา (มาตรา 23) (2) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด โดยคณะบุคคลรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชา สภา คณะ กลุ่ม หรือ

ชื่อเรียกอย่างอื่น และประธานกรรมการสถานศึกษาของรัฐทุกแห่ง (มาตรา 18 และ 24) และ (3) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับชาติ โดยคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ (มาตรา 88) ที่มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน ซึ่งจะทำให้รูปแบบที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และสอดคล้องกับการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษา ซึ่งจะทำให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ด้วย ดังนั้นจึงนำแนวคิดเชิงระบบกลไกการมีส่วนร่วมจากพื้นที่กรณีศึกษา 4 จังหวัด และแนวคิดรูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ มาใช้เป็นแนวคิดในการสร้างและออกแบบรูปแบบระบบกลไกการมีส่วนร่วมระดับจังหวัดหรือพื้นที่ โดยมีรูปแบบดังนี้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้
ระดับจังหวัด

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

(2564)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ข้างต้น เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมระดับจังหวัด ประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน ดังนี้

1. โครงสร้างและกลไกหลัก

- 1.1 ยุทธศาสตร์การศึกษาระดับจังหวัด
- 1.2 คณะกรรมการระดับจังหวัด
หรือที่ประชุมร่วมกันระดับจังหวัด
- 1.3 คณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชาการศึกษา
สภาการศึกษา ภาควิชาหรือข่ายการศึกษา ฯลฯ
- 1.4 ประธานกรรมการสถานศึกษาทุกแห่ง

2. โครงสร้างและกลไกรอง

- 2.1 กิจกรรม/เวทีการมีส่วนร่วมของพื้นที่
- 2.2 กองทุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่
- 2.3 ฐานข้อมูลเพื่อการขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่
- 2.4 การมีส่วนร่วมและการประสานงานภาควิชาหรือข่าย
- 2.5 ผู้ว่าราชการจังหวัด
- 2.6 องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 2.7 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

3. โครงสร้างและกลไกสนับสนุน

- 3.1 สถานศึกษา
- 3.2 ตำบล
- 3.3 อำเภอ

- 3.4 องค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต
- 3.6 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง
- 3.7 ภาคเอกชน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้เป็นโครงสร้างการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด เน้นการดำเนินงานโดยคณะบุคคลหรือคณะกรรมการระดับจังหวัดที่ประกอบด้วยคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชาการศึกษา สภาการศึกษา ฯลฯ ที่รวมตัวขึ้นในจังหวัดและได้รับการจัดตั้งอย่างถูกต้องจากผู้ว่าราชการจังหวัดตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ และประธานกรรมการสถานศึกษาของรัฐทุกแห่ง โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นกลไกเชื่อมประสานที่สำคัญในระดับจังหวัด มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการระดับจังหวัด การขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมใช้ยุทธศาสตร์การศึกษาระดับจังหวัดเป็นเป้าหมายในการขับเคลื่อนร่วมกัน โดยมีการสร้างเวทีหรือจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ใช้ทรัพยากรจากกองทุนเพื่อการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ และฐานข้อมูลเพื่อการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินการขับเคลื่อน

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมจะพัฒนาไปสู่ความร่วมมือจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและการประสานงานกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่เข้มแข็ง ตั้งแต่ระดับสถานศึกษา ตำบล อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชนด้วย จึงจะทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพื้นที่ขับเคลื่อนไปได้อย่างมี

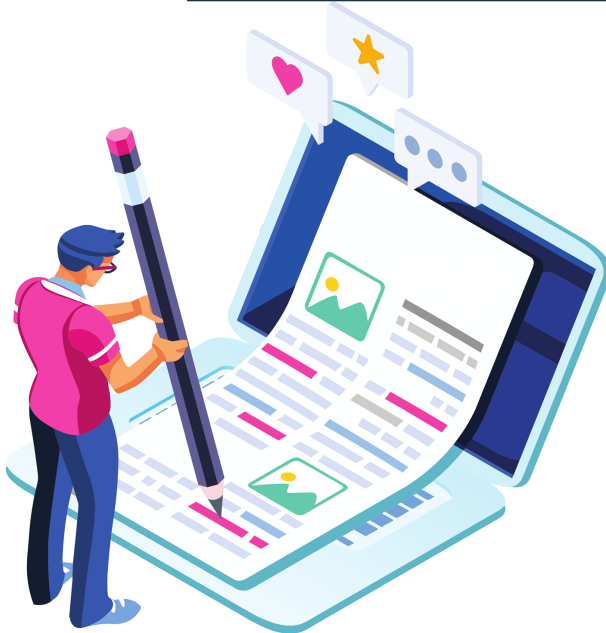
ประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามจากรูปแบบกลไกการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมข้างต้นจะสามารถดำเนินการได้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีการเสาะหา“บุคคลที่ขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ลักษณะ” หรือ “5 นักขับเคลื่อน” ในพื้นที่ให้ครบถ้วน ได้แก่ นักยุทธศาสตร์ นักวิชาการ นักจัดการ นักประสาน และนักสื่อสาร เพื่อให้การขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน คล่องตัว ไม่เกิดความเหนียวล่า และมุ่งสู่ประสิทธิภาพและความร่วมมืออย่างแท้จริงและยั่งยืน

บทที่ 4

ข้อเสนอว่าด้วย

บทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
และเอกชนในการจัดการศึกษา

บทที่ 4

ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา

4.1 ความเป็นมา

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน เป็นเจตนารมณ์สำคัญที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยรัฐให้ความสำคัญต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 วรรคสอง ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการศึกษา โดยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ ซึ่งรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ดังกล่าว ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) จึงได้กำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ ทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ การพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวไปสู่คนไทยที่มีศักยภาพตามความมุ่งหวังนั้นจำเป็นต้องมีการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้ (1) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทุกประเภท โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และ (2) การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง ประเด็นปฏิรูปที่ 1.2 การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเพื่อการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา กอปรกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) กิจกรรมที่ 2 ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้กับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพผู้เรียน

ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ในการจัดการศึกษามีรูปแบบและความร่วมมือที่หลากหลายแตกต่างกัน โดยรัฐมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม จากสภาพปัจจุบันสะท้อนให้เห็นว่าการสร้าง การมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการจัดการศึกษาดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ถึงแม้นโยบายหรือกฎหมายหลายฉบับได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา ให้สิทธิหน้าที่และอำนาจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่ยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติ

ดังนั้นเพื่อให้ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน มีความร่วมมือในการจัดการศึกษาอย่างสมดุล และเปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งเพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา และเพื่อดำเนินการให้บรรลุตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงจัดทำและพัฒนา **“ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา”** ขึ้น และนำเสนอต่อคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศและคณะกรรมการสภาการศึกษา เพื่อให้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต่อไป

4.2 กระบวนการได้มาและการดำเนินงาน

การจัดทำข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษาในครั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีกระบวนการได้มาซึ่งข้อเสนอและวิธีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) **ศึกษา รวบรวมข้อมูล วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้** โดยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน

2) การจัดทำและพัฒนาร่างข้อเสนอ

2.1) การจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อศึกษาและจัดทำข้อเสนอฯ ใน 4 พื้นที่ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้แทน 3 ภาคส่วน ได้แก่ ผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนภาคเอกชนและภาคีเครือข่ายการศึกษา โดยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้แทนภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และบุคคลทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน 4 พื้นที่กรณีศึกษา ได้แก่

ครั้งที่ 1 จังหวัดลำปาง	เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564
ครั้งที่ 2 จังหวัดกาญจนบุรี	เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2564
ครั้งที่ 3 จังหวัดชัยภูมิ	เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2564
ครั้งที่ 4 จังหวัดพังงา	เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2564

2.2) การจัดทำ (ร่าง) ข้อเสนอข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา โดยนำข้อเสนอที่ได้จากการระดมความคิดเห็นมาวิเคราะห์ แยกแยะ และสังเคราะห์ จัดทำเป็นร่างข้อเสนอฯ เพื่อนำไปรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนในพื้นที่ ครั้งที่ 2

2.3) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำและพัฒนาร่างข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา เพื่อนำร่างข้อเสนอฯ ที่จัดทำขึ้นไปรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทน 3 ภาคส่วนในพื้นที่ เพื่อให้ข้อเสนอฯ ดังกล่าว ครบถ้วนและเป็นผลรวมของความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ด้วยข้อจำกัดในการจัดประชุมเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงได้เปลี่ยนวิธีการโดยจัดส่งร่างข้อเสนอฯ พร้อมหนังสือองค์ความรู้และเอกสารประกอบการพิจารณา

ให้ผู้แทนผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในพื้นที่ จำนวน 300 คน เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง และพัฒนาข้อเสนอฉบับนี้ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ได้แก่ (1) แบบรับฟังความคิดเห็นทางไปรษณีย์ (2) แบบรับฟังความคิดเห็นออนไลน์ แล้วนำมา ปรับปรุงและพัฒนาเป็น (ร่าง) ข้อเสนอฉบับสมบูรณ์

ลำดับ	จังหวัด	จำนวนผู้แทน (คน)			
		ผู้แทนภาครัฐ	ผู้แทนองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ผู้แทน ภาคเอกชน ภาคีเครือข่าย การศึกษา	รวม
1	ลำปาง	23	27	25	75
2	กาญจนบุรี	25	24	26	75
3	ชัยภูมิ	20	30	25	75
4	พังงา	32	23	20	75
	รวม	100	104	96	300

3) การตรวจสอบร่างข้อเสนอ

การจัดประชุมพิจารณา (ร่าง) ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา” ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ได้แก่

3.1) รองศาสตราจารย์ ดร. กล้า ทองขาว อาจารย์วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วม

3.2) อาจารย์ ดร. วิชิตา แก้ว ภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาครัฐ

3.3) นายสากล ขวัญทอง ข้าราชการบำนาญ อดีตศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

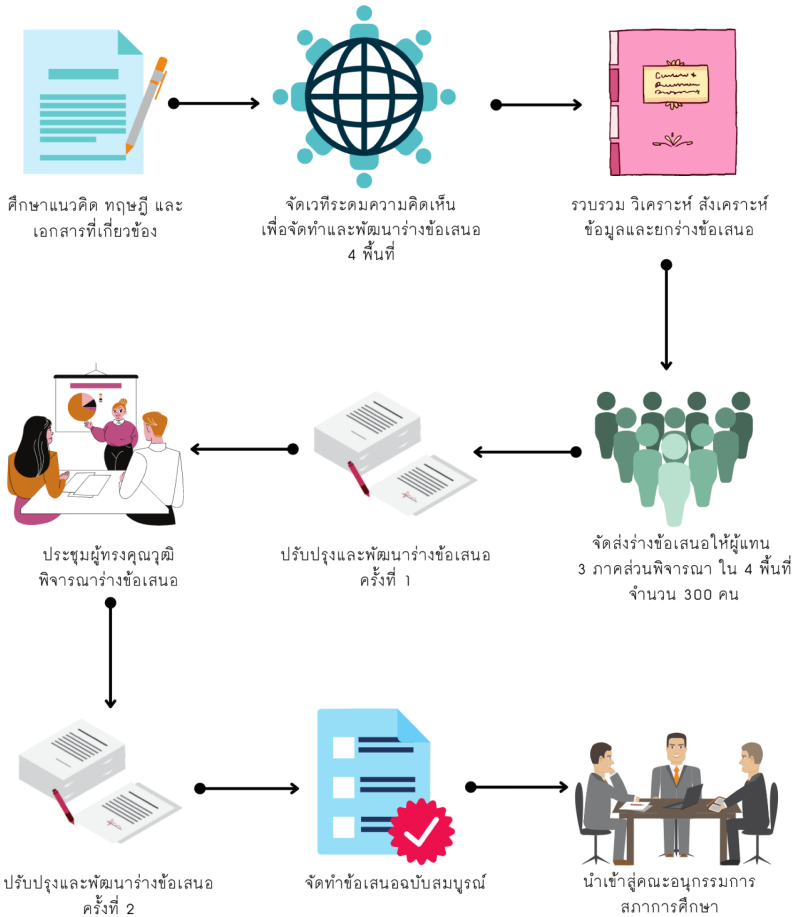
3.4) นายพัฒนพงษ์ สุขมะดัน ผู้ช่วยผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเอกชน

4) จัดทำข้อเสนอฉบับสมบูรณ์ และเผยแพร่ผลการศึกษา

4.1) จัดทำข้อเสนอฉบับสมบูรณ์ และนำเสนอเข้าสู่ที่ประชุมของคณะกรรมการสภาการศึกษาด้านการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2564

4.2) จัดพิมพ์เผยแพร่ข้อเสนอฉบับสมบูรณ์

วิธีการดำเนินงานและขั้นตอน
การจัดทำข้อเสนอ

(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

4.3 หลักการ

การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน เพื่อการจัดการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง ประเด็นปฏิรูปที่ 1.2 การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเพื่อการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา กอปรกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) กิจกรรมที่ 2 ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้กับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพผู้เรียน

ดังนั้นเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและขับเคลื่อนด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ตลอดจนเพื่อปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการให้ภาคเอกชนเข้ามาสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ลดปัญหาอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน จึงจำเป็นต้องศึกษาและจัดทำข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) รวมทั้งเพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายในการดำเนินการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษาซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนทุกช่วงวัยอันจะเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และทุกภาคส่วน เพื่อการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่รูปแบบต่าง ๆ และมีการกำกับดูแลที่เหมาะสม รวมทั้งมีความร่วมมือในการจัดการศึกษาสู่ผู้เรียนอย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ

4.4 สารสำคัญของข้อเสนอ

4.4.1 ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐในการจัดการศึกษา

1) กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พิจารณาปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นปัญหาและอุปสรรค ให้เอื้อต่อการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัวในการบริหารจัดการและดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2) กระทรวงศึกษาธิการ เร่งรัดจัดทำกฎหมายหรือกฎกระทรวงรองรับการรวมตัวกันของคณะบุคคลและการจัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัด เช่น กฎกระทรวงว่าด้วยการรวมตัวของคณะบุคคลรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษา หรือกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดตั้งสภาการศึกษา เพื่อให้สภาการศึกษา หรือที่เรียกชื่ออย่างอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้นโดยมีกฎหมายรองรับ เพื่อเสนอแนะความเห็น แนวนโยบาย การพัฒนาการศึกษาต่อคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดและคณะกรรมการ

นโยบายการศึกษาแห่งชาติรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่

3) กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงการคลัง กำหนดมาตรการลดหย่อนภาษีอากร การลดอัตราภาษี หรือให้สิทธิและประโยชน์ทางภาษีอากรอื่นตามประมวลรัษฎากรหรือกฎหมายภาษีอากรอื่นให้แก่บุคคล เอกชน ภาคประชาสังคมที่บริจาคให้แก่สถานศึกษาหรือสภา/สมัชชาการศึกษา หรือชื่อเรียกอย่างอื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย เพื่อเป็นมาตรการในการจูงใจให้แก่บุคคลและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

4) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทบทวนบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาใหม่ รวมทั้งผลักดันให้คณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่อย่างเต็มบทบาทเพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาและจังหวัด

5) กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เวทีหรือกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด

6) กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงบประมาณ ควรจัดตั้งกองทุนการพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อสนับสนุนงบประมาณตามนโยบายและแผนเพื่อขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้แก่สภาการศึกษา/สมัชชาการศึกษาในพื้นที่ โดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงว่าด้วยกองทุนการพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่

7) กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยให้บุคคลทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย มาตรการและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับทุกภาคส่วน

8) กระทรวงศึกษาธิการ ควรให้ภาคเอกชนและสถานศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กฎหมาย กฎ ระเบียบหรือแนวปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาเอกชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและลดปัญหาในการปฏิบัติ

9) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความร่วมมือในการจัดทำนโยบายการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของบริบทเชิงพื้นที่

10) ผู้ว่าราชการจังหวัด จัดให้องค์คณะบุคคล ประกอบด้วย สภาการศึกษา/สมัชชาการศึกษา ประธานกรรมการสถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาคเอกชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ การจัดการเรียนรู้ของจังหวัด โดยมีแนวนโยบาย มาตรการ แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

11) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

12) กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ศึกษาวิจัยองค์ประกอบ วิธีการได้มา และหน้าที่ของคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สภาการศึกษา สมัชชาการศึกษาหรือชื่อเรียกอย่างอื่น เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

13) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้มีองค์กรกลางหรือคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ เช่น สมัชชา สภา คณะ ชื่อเรียกอย่างอื่นที่ประกอบด้วยบุคคลทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เสนอแนะความเห็นตลอดจนร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ หรือแนวนโยบายการพัฒนาการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการตามบริบทพื้นที่

14) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนองค์ความรู้หรือบุคลากรให้มีบทบาทในการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่เพิ่มขึ้น

4.4.2 ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

1) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรยกเลิก ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การแก้ไขกฎหมายว่าด้วยเรื่องการจัดสรรรายได้ของท้องถิ่น เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดตั้งกองทุนพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่จากเงินรายได้ของท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

2) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นร่วมกับสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน ควรออกระเบียบ หลักเกณฑ์ หรือกำหนดแนวปฏิบัติ ในการใช้งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ชัดเจนและเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน

3) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีนโยบายที่ ชัดเจนในการจัดการศึกษา และควรปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณ ให้สอดคล้องกับภารกิจด้านการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนและขับเคลื่อน การจัดการศึกษาในพื้นที่ด้วยการสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณในการจัดการศึกษาตามระเบียบที่กำหนด โดยจัดทำ แผนงาน/โครงการเพื่อเสนอขอของบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ บุคลากรทาง การศึกษาให้แก่สถานศึกษาอย่างเพียงพอ

5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรบรรจุยุทธศาสตร์ด้าน การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไว้ในบทบัญญัติให้ ชัดเจน และควรกำหนดสัดส่วนงบประมาณเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ชัดเจน อย่างน้อยร้อยละ 30 ของงบประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละพื้นที่

6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ภาคเอกชน ควรระดมทรัพยากรและใช้ทรัพยากรร่วมกันในการจัดการศึกษา โดยอาจปรับปรุงพื้นที่ของสถานศึกษาขนาดเล็กที่ถูกยุบ เลิกหรือพื้นที่ทาง ราชการที่ว่างเปล่าให้เป็นแหล่งเรียนรู้ พิพิธภัณฑสถานศึกษาที่ทันสมัย ศูนย์การเรียนรู้หรือศูนย์ฝึกอาชีพเพื่อเป็นการเพิ่มแหล่งเรียนรู้และสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของคนทุกช่วงวัย

7) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เร่งสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ เอกชน สถานการศึกษา/สมัชชาการศึกษาและภาคีเครือข่ายการศึกษาในพื้นที่ เพื่อวางแผนขับเคลื่อนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้แบบบูรณาการ

8) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานแรงงานจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบการศึกษาและคนทุกช่วงวัย

9) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานแรงงานจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนะนำ ให้ความรู้ สนับสนุน ช่วยเหลือและให้การอุดหนุนให้ประชาชนเกิดการศึกษเพื่อพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตครอบคลุมทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย

10) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรร่วมมือกับสถานศึกษา ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และภาคเอกชนในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาเป็นการเฉพาะหรือหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเป็นประโยชน์และตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตหรือพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

11) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนะนำ ให้ความรู้ สนับสนุน ช่วยเหลือบิดามารดาหรือผู้ปกครองในการส่งเสริมให้บุตรหลานได้รับการดูแลและพัฒนาด้านการศึกษา โดยสร้างภาคีเครือข่ายการจัดการศึกษา

ท้องถิ่นเป็นเครือข่ายของผู้ปกครองและเครือข่ายคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อส่งเสริมบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีบทบาทต่อการศึกษาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

12) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งกำหนด จัดสรรอัตรากำลัง บุคลากรสายสนับสนุนให้เพียงพอและเหมาะสมกับภาระงาน เพื่อเป็นการลดภาระงานอื่นที่ไม่จำเป็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้ทำหน้าที่พัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

13) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม วางแผน พัฒนาระบบ ประสานความร่วมมือกับสถาบันผลิตและพัฒนาครู มหาวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ในการพัฒนาหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูให้สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาของท้องถิ่น รวมทั้งจัดกระบวนการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา

14) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต จัดทำ พัฒนาสื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและหลากหลาย ใช้นวัตกรรมให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และทุกระบบ ทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย

15) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และอุดหนุนการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กฎหมาย หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

16) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุน การรวมตัวของคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สภาศึกษา สมัชชา การศึกษา หรือชื่อเรียกอย่างอื่น และร่วมกันจัดทำธรรมนูญการศึกษาระดับตำบลและจังหวัด

17) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยจัดการศึกษา ในพื้นที่ในทุกสังกัด ควรร่วมมือกันดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาที่ป้องกันผู้เรียนออกจากระบบการศึกษา ติดตามช่วยเหลือเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา การส่งต่อผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

4.4.3 ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา

1) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ เครื่องมือและทรัพยากรทางการศึกษา สถานที่ และแหล่งการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศหรือนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยที่รัฐมีข้อจำกัดหรือไม่สามารถดำเนินการได้

2) สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพแก่ผู้เรียน ทุกช่วงวัย ร่วมกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการเรียนรู้เพื่ออาชีพ เช่น จัดประสบการณ์ในการศึกษา การปฏิบัติงานนอกเวลา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะ ความรู้ความชำนาญ สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยกระดับผู้เรียนให้เกิดความเชี่ยวชาญด้านทักษะอาชีพ

รวมทั้งสามารถออกไปรับรองการฝึกประสบการณ์ที่สามารถเทียบวุฒิการศึกษาได้

3) สนับสนุนการจัดการศึกษาในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติการ ส่งเสริมให้พนักงานเป็นครูกิตติมศักดิ์ออกไปช่วยสอนในสถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพและทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้จริง รวมทั้งเปิดช่องทางเข้าสู่สายอาชีพให้แก่ผู้เรียนเพื่อเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษามากขึ้น

4) ส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้และจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาให้แก่สถานศึกษาและชุมชน เช่น จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาสังคม การศึกษาดูงาน การจ้างงาน กิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน หรือช่วยเหลือ สนับสนุนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ภาครัฐมีข้อจำกัดหรือไม่สามารถดำเนินการได้

5) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาและการเรียนรู้ เช่น สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา โดยรัฐลดหย่อน ยกเว้นภาษี หรือให้ประโยชน์ทางภาษีอากรหรือประโยชน์อื่นใดแก่เอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

6) จัดฝึกอบรมให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ สร้างแรงบันดาลใจแก่ครูนำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนไปปฏิบัติได้จริง โดยรัฐมีมาตรการทางภาษีให้แก่เอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย

7) จัดให้มีกลไกหรือผู้แทนของภาคเอกชนในคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการหรือผู้ทรงคุณวุฒิขององค์กร หน่วยบริหารจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ อาทิ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เพื่อร่วมกำหนดยุทธศาสตร์และแผนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและ

การมีงานทำ ร่วมจัดทำหลักสูตรเพื่อการมีงานทำ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนและบัณฑิต ตลอดจนให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ

8) สนับสนุนข้อมูลด้านความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งด้านจำนวนและทักษะหรือสมรรถนะของผู้เรียนที่ตลาดแรงงานต้องการ เพื่อให้หน่วยจัดการศึกษาสามารถนำทักษะ สมรรถนะและจำนวนความต้องการดังกล่าวไปจัดทำเป็นหลักสูตรหรือออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในแต่ละระดับได้ รวมทั้งป้องกันปัญหาผู้เรียนหลุดออกจากระบบการศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาแต่มีทักษะไม่เพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (2) จัดทำข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และ (3) ส่งเสริม สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580)

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยใช้ การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) การลงพื้นที่เพื่อศึกษา และเก็บข้อมูล โดยประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) และสัมภาษณ์ เชิงลึก (in-depth interview) จากพื้นที่กรณีศึกษา 4 จังหวัด ได้แก่ ลำปาง ชัยภูมิ กาญจนบุรี และพังงา สรุปได้ดังนี้

5.1.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนของพื้นที่กรณีศึกษา 4 จังหวัด จาก การศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในแต่ละพื้นที่มี ความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านบริบทพื้นที่ กลไกการมี ส่วนร่วม ความร่วมมือ ประเด็นและความพร้อมที่แตกต่างกัน โดยแต่ละ จังหวัดมีรูปแบบ กลไก และจุดเด่นที่แตกต่างกัน ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นถึงการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายในลักษณะของสภาการศึกษา สมัชชา ภาควิชา หรือองค์กรอื่น ๆ โดยเริ่มจากนอกระบบราชการด้วย จิตอาสาของกลุ่มที่ดำเนินการมาก่อน มักเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดำเนินการร่วมกับภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ฯลฯ ในพื้นที่ จากนั้น จึงแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยมีรูปแบบของ การมีส่วนร่วม ดังนี้

1) จังหวัดลำปาง มุ่ง “การจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้อง กับบริบทพื้นที่และวิถีชีวิตของคน” โดยมีการขับเคลื่อนประเด็นการศึกษา ร่วมกันจากหลายภาคส่วน โดยมี “สมัชชาการศึกษานครลำปาง” ที่อิง รูปแบบการดำเนินงานมาจากสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง เป็นกลไกหลัก

ในการดำเนินการ โดยอาศัยนักขับเคลื่อนจากสมัชชาสุขภาพมาช่วยดำเนินการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม ใช้ทรัพยากรและทุนการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่จากการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ มีผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุนการดำเนินงาน โดยองค์กรบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอและตำบลเป็นกลไกสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งจังหวัดลำปาง ทำหน้าที่เป็นฝ่ายวิชาการ

2) จังหวัดชัยภูมิ มุ่งพัฒนาการศึกษาของจังหวัดเพื่อสร้าง “คนชัยภูมิเป็นคนดี มีปัญญา พึ่งพาตนเองได้โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมี “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ หรือ สรช.” เป็นกลไกหลักและเชื่อมประสานพลังการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของจังหวัด โดยอาศัยนักขับเคลื่อนจากภาคประชาสังคมและเอกชนเป็นหลัก ซึ่งมีการจัดเวทีและกิจกรรมเพื่อการสร้างมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องการขับเคลื่อนกิจกรรมและเวทีในพื้นที่พบว่าภาคเอกชนมีความโดดเด่นมากในการสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ แต่ยังคงมีความท้าทายในด้านการจัดตั้งกองทุนหรือการสรรหาแหล่งทุนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ด้านกลไกสนับสนุนมีผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุน โดยการมีส่วนร่วมในพื้นที่มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาสาสมัครเป็นหลักร่วมกัน ภาคประชาสังคม และศึกษาธิการจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมยังเป็นความท้าทายในการแสวงหาความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของพื้นที่ต่อไป

3) **จังหวัดกาญจนบุรี** มุ่งเป้าหมายในการพัฒนาคนและ ผู้เรียนของกาญจนบุรีสู่ “3 คุณ” คือ คุณภาพชีวิต คุณธรรม และ คุณประโยชน์” โดยมี “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่มีการดำเนินงานเข้มข้นมากพื้นที่หนึ่ง และมีรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่มีความเด่นชัด เนื่องจากผู้ขับเคลื่อนการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมในสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีล้วนมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ ในการดำเนินการเชิงพื้นที่ ทั้งสมาชิกสภาฯ ผู้นำองค์กรชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และนักวิชาการ ทำให้การขับเคลื่อนของจังหวัดกาญจนบุรี เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยยุทธศาสตร์การศึกษาของจังหวัดเป็น สิ่งขับเคลื่อนร่วมกัน นอกจากนี้ สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีเล็งเห็น ว่าการดำเนินการของจังหวัดจำเป็นต้องอาศัยกองทุนหรือทรัพยากรในการ ดำเนินการเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงมีการขอจดทะเบียน จัดตั้ง “สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เพื่อเป็นกลไกรองในการ ช่วยให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะเดียวกัน สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรียังสรรหาแหล่งทุนในการดำเนินการโดย เข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาอีกด้วย ทำให้การดำเนินของ จังหวัดกาญจนบุรีสามารถช่วยเหลือเด็กนอกระบบและเด็กปฐมวัยใน จังหวัดได้ จังหวัดกาญจนบุรีได้มีการจัดกิจกรรมและสร้างเวทีของกรรมมี ส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือที่สำคัญ คือ 8 เครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่ที่เชื่อมประสานถึงกันได้เป็น อย่างดี ทำให้การมีส่วนร่วมของจังหวัดมีความเข้มข้น มีตำบล/อำเภอ องค์กรบริหารส่วนตำบล ภาคเอกชน องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และ ผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุน ทั้งยังมีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นฝ่ายวิชาการในพื้นที่ด้วย

4) จังหวัดพังงา มุ่งจัด “การเรียนรู้อย่างมีความสุข” (Happiness Learning) เนื่องจากจังหวัดพังงามีบริบทไม่เหมือนจังหวัดอื่น จึงอาศัยจุดเด่นของจังหวัด คือ การเรียนรู้ด้วยการพัฒนาดนตรีศิลปะ เพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข ในบรรดา 4 จังหวัดเป็นจังหวัดที่เพิ่งริเริ่มรวมตัวกันเพื่อจัดการศึกษาและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยยังไม่มีสื่อภาคีเครือข่ายอย่างเป็นทางการ โดยริเริ่มจาก “ภาคีเครือข่ายการศึกษาจังหวัดพังงา” ซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดที่มีการเริ่มต้นได้เป็นอย่างดี โดยมีลักษณะเด่นคือ ริเริ่มด้วยคนที่มีประเด็นการขับเคลื่อนร่วมกันด้วย ทั้งนี้ได้อาศัยกลไกจากคณะอนุกรรมการพัฒนาการศึกษาในคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดเป็นหลักในการขับเคลื่อนและเห็นความสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของจังหวัดให้ภายใต้ยุทธศาสตร์ “การเรียนรู้อย่างมีความสุข” โดยมีกองทุนพี่ร้องไห้เองได้เรียนเป็นกองทุนในการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ ซึ่งกองทุนนี้เองทำให้จังหวัดพังงามีความได้เปรียบจังหวัดอื่น มีการสร้างเวทีและกิจกรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากเพิ่งเริ่มต้นในขณะเดียวกันก็สร้างการมีส่วนร่วมไปพร้อมกัน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามาให้การสนับสนุนอย่างเข้มแข็ง

5.1.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา 4 จังหวัด จึงนำรูปแบบของทั้ง 4 พื้นที่มาผนวกเข้ากับแนวคิดรูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย
โครงสร้าง 3 ส่วน ได้แก่

1) โครงสร้างและกลไกหลัก ประกอบด้วย

- (1) ยุทธศาสตร์การศึกษาระดับจังหวัด
- (2) คณะกรรมการระดับจังหวัด
- (3) คณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชาการศึกษา
สภาการศึกษา ภาควิเคราะห์การศึกษา ฯลฯ และ
- (4) ประธานกรรมการสถานศึกษาทุกแห่ง

2) โครงสร้างและกลไกรอง ประกอบด้วย

- (1) กิจกรรม/เวทีการมีส่วนร่วมของพื้นที่
- (2) กองทุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่
- (3) ฐานข้อมูลเพื่อการขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่
- (4) การมีส่วนร่วมและการประสานงานภาควิเคราะห์การศึกษา
- (5) ผู้ว่าราชการจังหวัด
- (6) องค์การบริหารส่วนจังหวัด และ
- (7) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

3) โครงสร้างและกลไกสนับสนุน ประกอบด้วย

- (1) สถานศึกษา
- (2) ตำบล
- (3) อำเภอ
- (4) องค์การบริหารส่วนตำบล
- (5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต
- (6) หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และ
- (7) ภาคเอกชน

5.1.3 ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 ข้อเสนอ ได้แก่

1) ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยข้อเสนอ (1) ด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ (2) ด้านงบประมาณและทรัพยากร (3) การบริหารจัดการ และ (4) การวิจัยและองค์ความรู้

2) ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยข้อเสนอ (1) ด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ (2) ด้านงบประมาณและทรัพยากร (3) การบูรณาการและความร่วมมือ และ (4) การบริหารจัดการ

3) ข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยข้อเสนอ (1) ด้านงบประมาณและทรัพยากร และ (2) การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม

5.1.4 การส่งเสริม สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) จากการดำเนินโครงการและลงพื้นที่ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฯ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ ดังนี้

1) การสร้างเวทีเพื่อการมีส่วนร่วม ใน 4 พื้นที่ ได้แก่ ลำปาง ชัยภูมิ กาญจนบุรี และพังงา โดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็น สันทนาการกลุ่ม เพื่อเปิดเวทีของการมีส่วนร่วมให้ประชาชน บุคคล คณะบุคคล ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน ภาคประชาสังคม ฯลฯ ในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมและสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษาและ

การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งภาพสะท้อนของการจัดเวทีการมีส่วนร่วมทั้ง 4 พื้นที่เห็นตรงกันว่า เวทีของการมีส่วนร่วมที่ได้จัดขึ้นมีส่วนสำคัญและช่วยให้การดำเนินงานของพื้นที่มีประสิทธิภาพและปรารถนาให้มีการจัดเวทีในลักษณะเช่นนี้อีกเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

2) การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ โดยร่วมระดมความคิดเห็น ค้นหา และพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วม 5 นักขับเคลื่อน ได้แก่ นักยุทธศาสตร์ นักวิชาการ นักจัดการ นักประสาน และนักสื่อสาร เพื่อให้พื้นที่ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยคนในพื้นที่รับรู้ รู้สึกร่วมและเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้การพัฒนาการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของพื้นที่ขับเคลื่อนไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่นั่นเอง

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่สะท้อนว่าทุกพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและมีบริบทที่แตกต่างกัน ดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมด้วยภาคีเครือข่ายในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นความต้องการให้พื้นที่มีส่วนร่วมในการออกแบบให้คนในแต่ละพื้นที่สามารถอยู่ในพื้นที่ของตนได้อย่างมีความสุข ได้เรียนรู้และช่วยกันพัฒนาพื้นที่อย่างเสมอภาคกัน เพราะจุดอ่อนของการพัฒนาที่ผ่านมา คือ คนในพื้นที่มักไม่ได้พัฒนาพื้นที่ที่เป็นถิ่นกำเนิดของตนเอง นายแพทย์ประเวศ วะสี, ศาสตราจารย์ระพี สาคริก, หม่อมราชวงศ์คึกคัก

รพีพัฒน์ และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ทรรศนะที่น่าสนใจเกี่ยวกับระบบการจัดการศึกษาแบบการมีส่วนร่วมไว้ว่า ควรจะพัฒนาให้คนในพื้นที่มีความสามารถในการพัฒนาพื้นที่ของตนอย่างชัดเจนตามศักยภาพและสภาพบริบทในแต่ละพื้นที่ กรอบความคิดนี้จึงเป็นที่มาว่าทำไมต้องกำหนดให้มีการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่ ความจำเป็นดังกล่าวที่เกิดขึ้นก็เพื่อให้การจัดการศึกษาตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ ชุมชน และผู้เรียน

5.2.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการพัฒนาขึ้นโดยนำรูปแบบจากการศึกษาใน 4 พื้นที่ที่กรณีศึกษามาดูแล้วเข้ากับกับศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) โดยได้เพิ่มเติมกลไกอื่น ๆ ที่พบจากพื้นที่กรณีศึกษาด้วย เพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง และเพื่อนำไปทดลองนำร่องในปีงบประมาณ 2565 ต่อไป

5.2.3 การขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วยบทบาทการมีส่วนร่วมของบุคคล 5 ลักษณะ ได้แก่ นักยุทธศาสตร์ นักวิชาการ นักจัดการ นักประสาน และนักสื่อสาร เมื่อพิจารณารูปแบบการมีส่วนร่วมระดับจังหวัด ตามรูปแบบที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) จะพบได้ว่า ในแต่ละพื้นที่ยังมององค์ประกอบแต่ละภาคส่วนสำคัญแตกต่างกันไป การพิจารณาโครงสร้างหลัก โครงสร้างรอง และส่วนสนับสนุน ยังไม่ชัดเจน เมื่อต้องมุ่งเน้นการศึกษาแบบมีส่วนร่วมนั้นจำเป็นที่จะต้องระบุและกำหนดระดับความสำคัญของโครงสร้างเพื่อนำไปสู่บทบาทและหน้าที่ของแต่ละส่วนให้ชัดเจน การเข้ามามีส่วนร่วมแต่ละฝ่ายอาจมีจุดสนใจต่างกัน และมีกำลังตามหน้าที่ของหน่วยงานหรือการสนับสนุนที่แตกต่างกัน

แต่หากมองรูปแบบให้ชัดเจนและให้แต่ละส่วนดำเนินการที่สอดคล้องกับรูปแบบจะไม่ทำให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใด ไม่ว่าจะเป็นภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานมากเกินไปจนเกิดความเหนื่อยล้า ทั้งนี้ การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมวางโครงสร้างหลักที่จะมาจากกระทรวงศึกษาธิการมาสู่พื้นที่ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การศึกษา ระดับจังหวัด/เขตพื้นที่การศึกษา งานบริหารเครือข่ายและการจัดการทรัพยากรการศึกษา คณะอนุกรรมการ 5 คณะ (ยุทธศาสตร์จัดการ วิชาการ ประสานงาน และประชาสัมพันธ์) และ ภาคีเครือข่ายโครงสร้างระบบพื้นที่ที่เข้ามาเสริม ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด กองทุนลดความเหลื่อมล้ำ และการจัดกิจกรรมเชิงพื้นที่ โดยส่วนสนับสนุนได้แก่ หน่วยงานปกครองของกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ซึ่งจะเข้ามาสนับสนุนกระบวนการให้ขับเคลื่อนไปได้

นอกจากนี้ ความรู้และทักษะของนักวิชาการจะช่วยเพิ่มโอกาสใหม่ โดยการกระตุ้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมและเพิ่มคุณภาพชีวิตในระดับพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งต้องพร้อมสำหรับทุกคน การออกแบบนโยบายที่เหมาะสมกับสถานการณ์ การเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ การตัดสินใจอย่างถูกต้องจะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ เป็นการเปิดโอกาสใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นแต่ก็เป็นการเพิ่มความเสี่ยงต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ดังนั้น จะต้องมีการกำกับผลที่จะเกิดขึ้นด้วยต้องเรียนรู้จากความสำเร็จในอดีตซึ่งประชาชนจะมีการเสริมอำนาจให้สามารถเข้าถึงการศึกษา ข้อมูลสารสนเทศและการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน ความรู้จะถูกเปลี่ยนให้เป็นต้นทุนทางสังคมจากการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยเครือข่ายต่าง ๆ บนแนวทางในการสร้างสังคมและรูปแบบการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพอย่างใหม่ที่เน้น

การสร้างสรรค์ การปรับตัว การแสวงหา และการร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้เรียน ผู้สอน และประชาชนของประเทศ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะและแนวทางการปฏิบัติ

นอกจากข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษาที่ได้จากการศึกษาแล้ว เพื่อให้การดำเนินงานการจัดการศึกษาแบบการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐต้องกำหนดทิศทางเชิงนโยบาย

(1) กำหนดนโยบายการเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อระดมแนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการจัดการศึกษาแบบการมีหุ้นส่วน

(2) พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องเป็นพระราชบัญญัติเพื่อการส่งเสริมและกำหนดเชิงนโยบายที่เปิดกว้าง มอบอำนาจการจัดการให้แก่พื้นที่สามารถดำเนินงานได้ตามสภาพพื้นที่

(3) กฎ ระเบียบ และข้อปฏิบัติ ต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกัน โดยยึดถือประโยชน์ในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ชุมชนและสังคมที่ครอบคลุมทุกสภาพพื้นที่

(4) กำหนดบทบาท การประสานงานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และสื่อมวลชน

(5) เปิดโอกาสให้ทุกพื้นที่ที่มีความพร้อมจัดการแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นระบบ

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

(1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรทดลองส่งเสริมการรวมตัวของคณะบุคคลและจัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัด โดยเริ่มต้นจากจังหวัดที่มีความพร้อมและเห็นความสำคัญ มีศักยภาพด้านบุคลากร ทรัพยากร ประเด็น และสถานที่ เพื่อนำร่องดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาตามมาตรา 18 แห่งร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

(2) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสมัชชาสภาศึกษาระดับชาติ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการศึกษาที่มีการรวมตัวหรือจัดตั้งขึ้นแล้วในประเทศ เช่น สภาการศึกษาจังหวัด สมัชชาการศึกษา ภาคีปฏิรูปการศึกษา สภาส่งเสริมการเรียนรู้ ฯลฯ ได้เข้ามาร่วมแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น กำหนดแนวทาง พัฒนาและจัดทำข้อเสนอนโยบายด้านการศึกษาาร่วมกันเช่นเดียวกับสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2563). *ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th/work/abt>
- กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น, กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2555). *(ร่าง) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2555-2564)*. สืบค้นจาก http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2012/6/2007_5020.pdf
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- _____. (2563). *รายงานเฉพาะเรื่องที่ 10 การปรับโครงสร้างในระบบการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ชนกนารถ ชื่นเชย. (2550). *รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน*. วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชีรวัดน์ นิจเนตร. (2560). *การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา*. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 4(2), 71-102.
- ทำนอง ภูเกิดพิมพ์. (2551). *แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของชุมชน*. สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blog/mathu/334443>
- พิศนา แชมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2548). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธารารัตน์ วรณะรัตน์. (2558). รูปแบบความร่วมมือของท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ด้านคุณภาพหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษา นอกสถานที่ตั้งนครนายก สืบค้นจาก <http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2774/1/RMUTT-151633.pdf>
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจพร แก้วมีศรี. (2545). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ์ ปรียากร. (2530). ทฤษฎีและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง). (2564). สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2564/E/044/T_0001.PDF
- พชรภรณ์ สิงห์สุรี. (2558). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, 2549. (2549). สืบค้นจาก <https://www.somsaad.go.th/our-news/law/item/459-law-1>
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4. (2562). สืบค้นจาก <https://bit.ly/3gLdDdqP>

- พลฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ. (2554). *การพัฒนาารูปแบบสมัชชาการศึกษา เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- พัฒนาพงษ์ สุขมะดัน และเสาวลักษณ์ กมลนาวิน. (2562). *จากนับหนึ่งจนถึงวันนี้ บทสรุปการดำเนินงานและกรณีตัวอย่างการ พัฒนาการเรียนรู้เชิงพื้นที่ “โครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้”*. กรุงเทพฯ: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- พิณสุดา สิริธรรังศรี. (2546). *การนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- มีชัย ฤชุพันธ์. (2561). *บทบัญญัติด้านการศึกษิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สืบค้นจาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2561/mar2561-3.pdf
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ*. กรุงเทพฯ: บิ๊ก พอยท์.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2544). *การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- _____. (2561). *แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580)*. สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- ราชบัณฑิตยสถาน (2554). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th>

- รัตน์ บัวสนธิ์. (2552). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2553). *การวิจัยพัฒนารูปแบบ*. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(4), 1-15.
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2553). *การสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สมบุญ ศรีสรทริธ. (2547). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณาบดี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2550). *สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปี 2561-2562*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2551). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2559)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2559). *หุ้นส่วนการศึกษาระหว่างรัฐกับเอกชนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2562). *รายงานการศึกษารูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมและสมาชิกภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

- _____ . (2563). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชาสังคม/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____ . (2564). รายงานการเก็บข้อมูลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อประกอบการจัดทำรายงาน และข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัท ปฐมอิมเมจ จำกัด.
- _____ . (2564). รายงานรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวรรณ พินตานนท์. (ม.ป.ป.). การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นจาก http://www.saowangwa.go.th/news/doc_download/a_181018_091153.pdf
- สุวิมล ว่องวานิช. (2549). การประเมินอภิมาน: วิธีวิทยาและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี ชัดแจ่ม. (2538). แบบจำลอง. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- อัมพร พิณะสา. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 60 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- อัมพร พงษ์กัสนานนท์. (2550). การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุขุภักดิ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อุทุมพร จามรมาน. 2541. *การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบเพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซนเตอร์.
- . (2541). โมเดลคืออะไร. *วารสารวิชาการ*. 1(2), 22 - 26.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). *การบริหาร: ทักษะการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ.
- เอกพล ดวงศรี. (2563). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่*. *ศึกษาศาสตร์สาร*, 4(3), 67 - 81.
- Arnstein, S.R. (1969). A Ladder of Citizer Participation. *JAI*P, 35(11), 216-224.
- Bardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). *Urban society: A systematic introduction*. New York: F. E. Peacock.
- Brown, W.B. and Moberg, D. J. (1980). *Organization Theory and Management: A Macro Approach*. New York: John Wiley and Sons.
- Cumming, T. G., & Worley, C. G. (2013). *Organization Development and Change*. 10th ed. USA: Cengage Learning.
- Eisner, E. (1976). Educational connoisseurship and criticism: Their form and functions in education evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 39(2), 192 - 193.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill.
- Gustavo, W. (1992). *The meaning of participation*. Columbia: Habinet.
- Husen, T., & Postlethwaite, N. T. (1994). *The international encyclopedia of education*. 7th ed. Great Britain: BPC Wheatons.

- Keeves, P. J. (1988). *Educational research methodology, and measurement: An international handbook*. Oxford, England: Pergamon Press.
- Raj, Madhu. (1996). *Encyclopadic of Psychology and Education*. Volumn 3 (M-Z). NewDelhi: ANMOL Publications PVT.
- Smith, E. W., et al.. (1961). *The education's encyclopedia*. New York: Prentice-Hall.
- Smith, E.W., et al.. (1980). *The Education's Encyclopedia*. New York: Prentice-Hall.
- Smith, R. H., and Other. (1980). *Management: Making organization perform*. New York: MacMillan.
- Steiner, E. (1988). *Methodology of Theory Building*. Sydney: Educology Research Associates.
- Stoner, J.A.F. and Wankel, C. (1986). *Management*. 3rd ed. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Willer, D. (1968). *Scientific Sociology: Theory and method*. Englewood cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง: รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อประกอบการจัดทำรายงานและข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อประกอบการจัดทำรายงานและข้อเสนอว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา โดยดำเนินการมีรายละเอียด ได้แก่ ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในจังหวัด/พื้นที่ดำเนินการ 4 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดลำปาง ชัยภูมิ กาญจนบุรี และพังงา มีกลุ่มเป้าหมายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ไม่น้อยกว่า 20 หน่วยงานเพื่อให้ได้ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และข้อเสนอของการมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสนับสนุนการวิเคราะห์สังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาซึ่งมีกรอบในการสัมภาษณ์ 4 ประเด็นหลักคือ (1) ลักษณะงานขับเคลื่อน (2) การจัดการเรียนรู้/การมีส่วนร่วมของพื้นที่ (3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม/รูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่ และ (5) ข้อเสนอการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

❖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์

1. นักยุทธศาสตร์เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการมองเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในทำกิจกรรมในพื้นที่ในแต่ละประเด็น สามารถทำหน้าที่ตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การบริหาร จัดการเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ในระดับพื้นที่ตามเป้าหมายของแผนงานโครงการในแต่ละประเด็น

2. นักวิชาการ เป็นบุคคลที่มีสนใจเฉพาะเรื่องและรอบรู้ในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างครอบคลุมในทุกมิติ มีความสามารถในการเก็บข้อมูลเชิงวิชาการ ทำหน้าที่ให้ข้อมูล เก็บข้อมูลเชิงวิชาการในแต่ละสาขาตามความถนัดของแต่ละสาขาวิชา และวิเคราะห์ข้อมูลให้นักยุทธศาสตร์ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ และใช้กลยุทธ์การบริหาร จัดการตามเป้าหมายของแผนงานโครงการ

3. นักจัดการ เป็นบุคคลที่มีทักษะ ความสามารถและมีความเข้าใจ ในงานการจัดการในแต่ละภาระงานต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย ทำหน้าที่คอยจัดการ อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดกิจกรรมและงานในระดับพื้นที่ตามเป้าหมายของแผนงานโครงการ

4. นักประสาน เป็นบุคคลที่มีบุคลิกที่ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน ทำหน้าที่เชื่อมโยงให้เกิดการเชื่อมโยงในแต่ละระดับได้ และสามารถสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในกิจกรรมระหว่างหน่วยงาน องค์กร บุคคล ตามเป้าหมายของแผนงานโครงการ

5. นักสื่อสาร เป็นผู้เข้าใจธรรมชาติ กลยุทธ์ ระดับของการสื่อสารในแต่ละช่วง เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของแผนงานโครงการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของท่าน

1. ชื่อ-นามสกุล
2. ระดับการศึกษาสูงสุด
- 3 ตำแหน่งงานปัจจุบัน
4. หน่วยงาน/องค์กร/ต้นสังกัด
5. ระยะเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
6. วัน เดือน ปี ที่ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์

1. ลักษณะงานขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ อย่างไร
1) นักยุทธศาสตร์
2) นักวิชาการ
3) นักจัดการ
4) นักประสาน
5) นักสื่อสาร

<p>2. ประเด็นด้านความต้องการด้านการศึกษา /ปัญหาด้านการศึกษา/ เป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม</p>
<p>3. การรวมตัวและรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม</p>
<p>1. จังหวัด/อบจ./อำเภอ/อบต./องค์กรอื่น มีการรวมตัวอย่างไร เป็นกลไกใดในระบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม</p>
<p>2. มีแนวคิดในการขับเคลื่อนเชิงโครงสร้างดังนี้ ยุทธศาสตร์การศึกษา การบริหาร เครือข่าย กองทุนลดความเหลื่อมล้ำ อนุกรรมการขับเคลื่อน</p>
<p>3. การมีเวทีสาธารณะในระดับพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้ แสวงหาผู้ร่วมอุดมการณ์ สร้างคนรุ่นใหม่ เพื่อความยั่งยืนของการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม</p>

4. การกำกับดูแลงาน และการติดตามประเมินผลการดำเนินการ
4. ระดับสถานศึกษาควรมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแบบใด
1. จังหวัด/อบจ./อำเภอ/อบต./องค์กรอื่น มีแผนการทำงานอย่างไร
2. มีแนวคิดในการขับเคลื่อนกลไกการมีส่วนร่วมในภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีบทบาท/ ร่วมพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างไร
3. กระบวนการที่ได้ดำเนินการ ผลการดำเนินการ และการเรียนรู้จากกระบวนการ เป็นอย่างไร
4. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 3 ประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

1. ข้อเสนอแนะบทบาทการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
1. ภาครัฐ (ระดับจังหวัด) ควรมีบทบาทต่อการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างไร
2. ภาคเอกชน ควรมีบทบาทต่อการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างไร
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทต่อการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างไร

4. องค์กรสาธารณะ ควรมีบทบาทต่อการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างไร
5. อื่น ๆ ควรมีบทบาทต่อการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างไร

ขอขอบพระคุณ
สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก 2

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็น

เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและจัดทำข้อเสนอว่าด้วย
บทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา ครั้งที่ 1
เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2564
ณ ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

-
1. นางจินดา สุวรรณชัย	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษา
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง
(ผู้แทนศึกษาธิการจังหวัดลำปาง)
2. นางสมศรี ตันโนนเชียง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
ชำนาญการพิเศษ
(ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1)
3. นายทวีศักดิ์ วงศ์บาทม์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2
(ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2)
4. นายไพโรจน์ วิเศษ	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำปาง เขต 3
5. นายประจักษ์ สีหราช	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน
6. นางสาวสุตาภรณ์ สีสุดติน	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ลำปาง ลำพูน
7. นางธีรดา แก้วบุญปัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งอุดมวิทยา
โรงเรียนทุ่งอุดมวิทยา จังหวัดลำปาง

8. นางมนเทียน สุริยะรังษี	ผู้นำเครือข่ายครูลำปาง
เทศบาลตำบลบ่อแฮ้ว
9. นายสุรเชษฐ์ ชื่อดรง	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง
10. นายเรวัตน์ สุธรรม	ประธานสมัชชาการศึกษาานครลำปาง
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำลอง คำบุญชู	ผู้ทรงคุณวุฒิสมัชชาการศึกษาานครลำปาง
12. นายมงคล ชัดผาบ	ผู้ทรงคุณวุฒิสมัชชาการศึกษาานครลำปาง
13. นายกฤษดา เขียวสนุก	กรรมการและเลขานุการสมัชชาการศึกษา
นครลำปาง
14. นางกรพินธุ์ วงศ์เจริญ	ผู้แทนสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง
15. นายประสงค์ แสงแก้ว	ผู้แทนสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิยดา เหล่มตระกูล	ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
17. อาจารย์สุภาภรณ์ มาชัยวงศ์	อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
18. อาจารย์ ดร.ขวัญนภา สุขคร	ผู้อำนวยการ
ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
19. นางสาวเพ็ญพิัสสร ตงศิริ	ผู้จัดการทั่วไป
ศูนย์การค้าเซ็นทรัล พลาซ่า ลำปาง
20. นางสาวจุฑามาศ หลวงคำมัน	ผู้แทนผู้จัดการไทวัสดุลำปาง
บริษัทไทวัสดุลำปาง
21. นางสาวฉวีรัฐกานต์ ก้อนใจ	เจ้าหน้าที่โครงการสมัชชาการศึกษา
นครลำปาง
22. นางสาวจันทร์ภัทร เลิศสุวรรณ	เจ้าหน้าที่ไทวัสดุลำปาง
บริษัทไทวัสดุลำปาง
23. นางสาวธนัลยภรณ์ จันทรอ่อน	เจ้าหน้าที่โครงการ
สมัชชาการศึกษา นครลำปาง
24. นายกิตติ เติมิมพล	ศูนย์การค้าเซ็นทรัล พลาซ่า ลำปาง

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็น
เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและจัดทำข้อเสนอว่าด้วย
บทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา ครั้งที่ 2
เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2564
ณ โรงแรมรอยัล ริเวอร์แคว รีสอร์ททแอนด์สปา อ.เมือง จังหวัดกาญจนบุรี

-
1. นายศิวโรดม จิตนิยม	ประธานสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
2. นายพิศิษฐ์ ยินดีวี	ประธานกลุ่มต้นน้ำแคว
(ประชาสังคมจังหวัดกาญจนบุรี)
3. นายประยูร สุธาบุรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
4. นายประทีป หวานขิต	ผู้ทรงคุณวุฒิ
สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
5. นายจักรกฤษณ์ โพธิ์แพงพุ่ม	ผู้ประสานงานสถาบันศรีทธาภัก
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
6. นายสถาปนา ธรรมโมรา	ปลัดเทศบาลตำบลลาดหญ้า
สำนักงานเทศบาลตำบลลาดหญ้า
7. ดร.ลักขิกา เจริญศรี	ข้าราชการบำนาญ และวิทยากรสถาบัน
การเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นกาญจนบุรี
8. ดร.สายชล เทียนงาม	อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
9. นายเอนก ชีชนะ	ผู้อำนวยการมูลนิธิโฮปอะคาเดมี
มูลนิธิโฮปอะคาเดมี
10. นางทิวาพร ศรีวรกุล	ประธานเครือข่ายเกษตรอินทรีย์
11. นางอรณิษา คชนา	ผู้อำนวยการโรงเรียนประชาวมงคล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

12. นางสาวภัทรนันท์ เพิ่มพูล	ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยกระเจาพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากาญจนบุรี
13. นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง	ผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบล
องค์กรชุมชน
14. นางรัชณี ธงไชย	ผู้อำนวยการโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก
โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก มูลนิธิเด็ก อ.เมือง
จ.กาญจนบุรี
15. นายชัยณรงค์ ฉิมชูใจ	ผู้จัดการโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก
มูลนิธิเด็ก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
16. นางสาววนิดา แก้วจิตคงทอง	ผู้จัดการวิสาหกิจชุมชน
ศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชน
ตำบลท่าเสา จ.กาญจนบุรี
17. นายกมลชัย ชัยพนัส	ผู้แทนเยาวชน นิสิตนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
18. นายอภัย จองหอม	ผู้แทนเยาวชน นิสิตนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พ่อน เปรมพันธุ์	ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
20. นางฉวีวรรณ แสงอาน	ผู้แทนภาคประชาชน
21. นางยุพิน ยินดีวี	กลุ่มต้นน้ำแคว
(ประชาสังคมจังหวัดกาญจนบุรี)

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็น
เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและจัดทำข้อเสนอว่าด้วย
บทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา ครั้งที่ 3
เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2564
ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีชัยภูมิบริหารธุรกิจ (CBAC) อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

1. พระมหาวชิษฐีย์ สิทธิเมธี	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
2. นายสมเกียรติ แก้วไธสง	ประธาน สกสศ.
สำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครู
และบุคลากรทางการศึกษา
3. นายไฉน ครอบบัวบาน	เลขานุการ
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
4. นางสาวราธา พานทอง	กรรมการสภาเด็กและเยาวชน
จังหวัดชัยภูมิ
5. นายสิทธิพล สุทธิศักดิ์ภักดี	ประธานหอการค้าจังหวัดชัยภูมิ
หอการค้าจังหวัดชัยภูมิ
6. นายวิมล วีระโจง	ผู้ทรงคุณวุฒิ
7. อาจารย์ ดร.อภิรักษ์ ชาญศึกษา	รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
8. นางงามนิจ ธนุทองสัมพันธ์	เลขานุการชมรมผู้สื่อข่าวจังหวัดชัยภูมิ
ชมรมผู้สื่อข่าวจังหวัดชัยภูมิ
9. ดร.มณีแสง นามอินทร์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองฉิม
(สิงห์จันทร์บำรุง)

10. นางสาวปาริชาติ นามวัฒน์	ผู้แทนองค์กรสาธณะประโยชน์
11. ดร.อานันท์ รongพล	รองนายกสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยว
จังหวัดชัยภูมิ
อดีตรองผู้อำนวยการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ
12. นางสาวดาวรรค์ พงศนันท์	ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอเมืองชัยภูมิ
ประธานชมรมสื่อมวลชนจังหวัดชัยภูมิ
13. นายสาโรจน์ ศิโรตมานนท์	ประธานชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลชัยภูมิ
14. นายวรวุฒิ วรแสง	ประธานโรงพยาบาลชัยภูมิ
โรงพยาบาลชัยภูมิ
15. นายศุภวิชญ์ สังสุทธิพงศ์	ผู้อำนวยการ
สำนักประกันคุณภาพการศึกษา
วิทยาลัยเทคโนโลยีชัยภูมิบริหารธุรกิจ
16. พันตำรวจเอกอนุภาพ ผิวอ่อน	ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรบ้านค่าย
สถานีตำรวจภูธรบ้านค่าย จังหวัดชัยภูมิ
17. นางสาวปณิชฌาณ ปัณยาลักษณะ	ผู้แทนเยาวชน นิสิต นักศึกษา
18. นายประสงค์ พรโสภิน	ข้าราชการบำนาญ
อดีตผู้อำนวยการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 3
19. ดร.อรอุมา ไชยเศรษฐ	ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
จังหวัดชัยภูมิ
20. นายสานิตย์ พลศรี	ผู้ทรงคุณวุฒิ
นายกสมาคมครูชนบทจังหวัดชัยภูมิ
21. นายกฤษณา กำลังศิลป์	ผู้อำนวยการกองการศึกษา
เทศบาลเมืองชัยภูมิ
22. นางจรรุภา สุโพธิ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ

23. นางภารวี ผิวอ่อน

รองผู้อำนวยการ

วิทยาลัยเทคโนโลยีชัยภูมิบริหารธุรกิจ

24. นายวายุ วัฒนโน

นักวิชาการศึกษา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็น
เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและจัดทำข้อเสนอว่าด้วย
บทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา ครั้งที่ 4
เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2564
ณ โรงแรมเลอ เอราวิณ อำเภอเมือง จังหวัดพังงา

-
1. นายชัยวัฒน์ คลังทรัพย์	รองศึกษาธิการจังหวัดพังงา
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
2. นายมนูญ พิซฟู	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
3. นายก้องเกียรติ วงศ์หนองเตย	ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา
โรงเรียนสตรีพังงา
4. นางสาวกนกพร คงยศ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตากแดด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพังงา
5. นายเขมชาติ พิทักษ์	เจ้าของโรงแรมทิวสุขพังงา
ผู้แทนภาคธุรกิจ
6. นายจุมพล ทองตัน	ประธานคณะอนุกรรมการ
ด้านการพัฒนาการศึกษา
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
7. นางฉวี ณ ตะกั่วทุ่ง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพังงา
8. นายชูชาติ อ่อนเจริญ	ผู้อำนวยการ
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
สำนักงานจังหวัดพังงา
สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
สำนักงานจังหวัดพังงา

9. นายชฌาธิปย์ ใจอ่อน	หัวหน้าสำนักงานปลัด
เทศบาลตำบลบางเตย
10. นายทรงวุฒิ อินทรสวัสดิ์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางวัน
องค์การบริหารส่วนตำบลบางวัน
11. นายธีระ แก้วพิมล	อุตสาหกรรมจังหวัดพังงา
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพังงา
12. นายนิกร กาญจนสิทธิ์	รองผู้อำนวยการ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดพังงา
13. นายนรวัฒน์ โปชะดา	หัวหน้าฝ่ายการศึกษา กองการศึกษา
สำนักงานเทศบาลเมืองพังงา
14. นางปิยนุช ศรีสุข	วัฒนธรรมจังหวัดพังงา
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพังงา
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประโมทย์ พ่อคำ	คณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
16. นายศักดิ์ดา พรรณรังษี	ผู้ประสานงานโครงการ
สมาคมประชาสังคมพังงาแห่งความสุข
17. นายสมชาย รongเหลือ	ผู้อำนวยการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา
18. นายสุจินต์ อมตพันธุ์	องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา
19. นางอวยพร อร่าม	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษา
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
20. นางสาวอัสมา จำเนียร	รองประธานสภาเด็กและเยาวชน
จังหวัดพังงา
21. นายเอิบ อร่าม	ผู้ทรงคุณวุฒิ
22. นายกฤษ ศรีฟ้า	ประธานหอการค้าจังหวัดพังงา

23. นายจรุง ศุภพฤกษ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโคกสวาย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพังงา
24. นายเดชา หวังมี
รองผู้อำนวยการ
โรงเรียนดาริสสลามวิทยา
สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชน
25. นายนิกรณ โยมเนียม
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาเผา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพังงา
26. นายนิยม หัสนี
ผู้อำนวยการโรงเรียนตรีปิยะห์อิสลามียะ
สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชน
27. นายประจวบ หนูเลี้ยง
ผู้อำนวยการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพังงา
28. พระประสาธน์สารโสภณ
เจ้าคณะจังหวัดภูเก็ต - พังงา -
กระบี่ - ระนอง (ธรรมยุต)
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
29. นางยุพิน อางนาฝาย
ผู้แทนครูโรงเรียนบ้านบ่อแสน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพังงา
30. นายยุทธภูมิ บุญกระสินธุ์
นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงาน
ชำนาญการ
สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานพังงา
31. นางวลัยภรณ์ จินดาพล
ผู้แทนผู้ประกอบการ

32. นายสมศักดิ์ ไชยโสภา	ประธานกรรมการอาชีวศึกษา
จังหวัดพังงา วิทยาลัยเทคนิคพังงา
33. นายอุดม กุลดี	ผู้อำนวยการโรงเรียนอ่าวกะป้อ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพังงา
34. นางกมลวรรณ สุกัญญา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
ชำนาญการ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
35. นางมาลี ณ ถลาง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
36. นางสาวณัฐรดา วัฒนนะ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพังงา
37. นางภาวนา มณี	คณะทำงานสมาคมประชาสังคมพังงา
แห่งความสุข
38. นางพิมพ์กุล ทัดแก้ว	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
ชำนาญการ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
39. นางสาวพรทิพย์ ประสิว	เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
40. นายโสภณ เคี่ยมการ	ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียง
แห่งประเทศไทย จังหวัดพังงา
41. นางอุภาวรรณ พรหมรักษา	นักสื่อสารมวลชนชำนาญการ
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
จังหวัดพังงา
42. นายนัสนีย์	ครู

43. นายสุเทพ ยงยุทธ์

ประธานคณะกรรมการด้านการศึกษา
หอการค้าจังหวัดพังงา

44. นายสวง ปรีดาผล

นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการพิเศษ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา

ภาคผนวก 3

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิร่วมจัดทำและพัฒนาข้อเสนอ
ว่าด้วยบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษา

ผู้แทนภาครัฐ

1. ว่าที่ร้อยตรีกำพล ปินไชย	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
สำนักงาน กศน. จังหวัดชัยภูมิ
2. นายมณีแสง นามอินทร์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองฉิม
(สิงห์จันทร์บำรุง)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3
3. นางสาวปัทสรา กุลนาแพง	นักวิชาการศึกษา
ศูนย์ฝึกวิชาชีพจังหวัดกาญจนบุรี
“สามสงฆ์ทรงพระคุณ”
4. นายประพันธ์ รินพล	รองผู้อำนวยการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำปาง เขต 2
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำปาง เขต 2
5. นายสุภชัย บุริสาย	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
6. นางสาวกิตยา จันแดง	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา
ศิลปและวัฒนธรรม
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำปาง

7. นางสมศรี ตันโนนเชียง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำปาง เขต 1
8. นายไพโรจน์ วิเศษ	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำปาง เขต 3
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำปาง เขต 3
9. นายประจักษ์ สีหราช	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน
10. นางวิไลภรณ์ คำภีระปาวงค์	รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ
โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน
11. นายอารัน นิลอินจันทร์	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกะปงพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง
12. นายเทพดินทร์ ปานอี่เม้ง	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสตรีชัยภูมิ
13. นายสมชาย เต็ดขาด	รองผู้อำนวยการ
สำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง
14. นายนิกรณ โยมเนียม	ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนบ้านเขาเต่า
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพังงา
15. นางสาวกาญจนา พรหมวงศ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนกระบือวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

16. นางจินดา สุวรรณชัย	นักวิชาการศึกษาคำนาฏการพิเศษ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง
17. นางรัตนาภรณ์ ตันรัตนส่องแสง	รองผู้อำนวยการ
โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต
ในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
18. นายสันติ วงศ์ไชยา	รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ
โรงเรียนสตรีภูเก็ต
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง
19. ว่าที่ร้อยตรีนครินทร์ สนมฉ่ำ	รองผู้อำนวยการ
วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง
20. นางสาวเพ็ญรัศมี ศรีบุรุษ	รองผู้อำนวยการ
โรงเรียนสตรีพังงา
21. ว่าที่ร้อยตรีสุรสิทธิ์ ถิตย์สมบูรณ์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตากาญจนบุรี เขต 2
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตากาญจนบุรี เขต 2
22. นายเสรี นาวงศ์	ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียง
แห่งประเทศไทยจังหวัดพังงา
สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 5
กรมประชาสัมพันธ์
23. นายสหัสชัย นาคพันธ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองพังงา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพังงา

24. นางอรณิชาฯ คชนา	ผู้อำนวยการโรงเรียนประชาวมงคล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากาญจนบุรี
25. นายสมหมาย แน่นอุดม	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านเขว้า
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
26. นายนิกร กาญจนสิทธิ์	รองผู้อำนวยการ
สำนักงาน กศน. จังหวัดพังงา
27. นายสุทธิ เกิดสุข	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกาญจนบุรีเก่า
“อุดมราษฎร์วิทยา”
28. นายประมวล วรานุศิษฐ์	พัฒนาการจังหวัดพังงา
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพังงา
29. นางสาวสุรียา สุระเสียง	วัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ
สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
30. นายพีรพงศ์ ดวงแก้ว	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตาม
และประเมินผล
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง
31. นางสาวศมลวรรณ บุญมา	ครูโรงเรียนคุระบุรีชัยพัฒนาพิทยาคม
32. นางอรุณี กันชัย	ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลแก้งคร้อ
33. นายปิยะ จันทรหอมพุ่ง	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม
34. นางมาลี ณ ถลาง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
35. นางสาวทรัสดี สุวรรณทา	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และการพัฒนา
สำนักงาน กศน. จังหวัดลำพูน

36. นายพรศักดิ์ ทวีรส	ผู้อำนวยการ
โรงเรียนตะกั่วทุ่งงานทวีวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง
37. นางสาวสุภาวดี สายเนตร	ครูผู้ช่วย โรงเรียนบ้านแดงน้อย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
38. นางสาวกนกพร คงยศ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตากแดด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพังงา
39. นายดลยวัฒน์ สันติพิทักษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนทับปุดวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง
40. นายสุภชัย ไวยาวัจฉัย	อุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง
41. นายมนูญ พีชฟู	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
42. นางรัชณี โพธิ์สัตยา	พัฒนาการจังหวัดกาญจนบุรี
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาญจนบุรี
43. นายบุญสิทธิ์ เรืองผล	อุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี
44. นายธีระ แก้วพิมล	อุตสาหกรรมจังหวัดพังงา
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพังงา
45. ว่าที่ร้อยตรีนครินทร์ สนมฉ่ำ	รองผู้อำนวยการ
วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง

46. นายมนีแสง นามอินทร์
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองฉิม
(สิงห์จันทร์บำรุง)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3
47. นายภักดี พรหมเกิด
ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาบุรี
48. นายสมเกียรติ แถวโธสง
ผู้อำนวยการ สกสศ. จังหวัดชัยภูมิ
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
สวัสดิการและสวัสดิภาพครู
และบุคลากรทางการศึกษา
49. นายสมพร ทวีกาญจน์
ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพตะกั่วป่า
วิทยาลัยการอาชีพตะกั่วป่า
50. นายชนินทร์ วรรณมณี
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน
51. นางดวงพร ฐานวิเศษ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยภูมิ
52. นายประจักษ์ สีหราช
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน
53. นายชูชาติ อ่อนเจริญ
ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย สำนักงานพังงา
54. นางอวยพร อร่าม
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษา
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
55. นางจิโรบล เคาภูเขียว
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาชัยภูมิ

56. นางสาววาสนา ศิริทองสุข	นักวิชาการแรงงานชำนาญการ
สำนักงานแรงงานจังหวัดชัยภูมิ
57. นายทวีศักดิ์ วงศ์บาตร	รองผู้อำนวยการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำปาง เขต 1
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำปาง เขต 1
58. นายมนัส เจียมภูเขียว	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
59. นายสมรักษ์ ถวาย	ศึกษาธิการจังหวัดพังงา
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
60. นางสาวไธัชชา ใจบาล	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
61. นายฤทธิชัย คำงาม	พนักงานวิเคราะห์นโยบายและแผน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
62. นายณัฐพัชร์ เพชรดีไกรกุล	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
63. นางสาวนภาพร เขียวรัตน์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สำนักงานจังหวัดแพร่
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
64. นางสาวธนพร อธิยาศยนนท์	นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา

65. นางสาวจากรุวรรณ ทองมา ครู โรงเรียนวัดธรรมสถิตีวราราม
(ธรรมวิถีสამัคคีราษฎร์อุทิศ)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสมุทรสงคราม

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. นางสาวมณฑนา ทองตั้ง นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
เทศบาลเมืองพังงา จังหวัดพังงา
2. นางสาวนภัค โชคดี นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
เทศบาลตำบลเนินบุรี จังหวัดลำปาง
3. นางสาวสุภาพร แก้วประดิษฐ์ นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
องค์การบริหารส่วนตำบลกะไหล
จังหวัดพังงา
4. จำเอกสมบัติ หงส์ทอง หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป รักษา
ราชการแทนผู้อำนวยการกองการศึกษา
เทศบาลตำบลหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ
5. นางสาวกนกลักษณ์ วิริยะเชษฐกุล หัวหน้าสำนักปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลสบปราบ
จังหวัดลำปาง
6. นายพิเชษฐ์ บุญโสภิต นักบริหารงานศึกษา
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนาเลา
จังหวัดชัยภูมิ
7. นางสาวธนัชพร ธนะบรรณ นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าอยู่
จังหวัดพังงา
8. นายธนวัฒน์ โปชะดา หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษา
เทศบาลเมืองพังงา จังหวัดพังงา

9. นางสาวเพียงอรุณ มณีคันธวัช	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
เทศบาลเมืองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา
10. นางสุธรรมา เลิศฤทธิ์	ท้องถิ่นอำเภอเมืองชัยภูมิ
สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
11. นายบุญส่ง ศรีกอนติ	นักบริหารงานการศึกษา
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง
จังหวัดลำปาง
12. นายกมล ชัยกันทะ	ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
จังหวัดลำปาง
13. นางอนุช วงษ์ชัย	ปลัดเทศบาล
เทศบาลตำบลบางนายสี จังหวัดพังงา
14. นางหนึ่งฤทัย รูปสม	หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษา
เทศบาลตำบลท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
15. นายยงยุทธ เทพวันดี	ปลัดเทศบาล
เทศบาลตำบลนาด้วง จังหวัดเลย
16. นายภานุ ใจตระการ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตะคร้อ
จังหวัดกาญจนบุรี
17. นายสุรเชษฐ์ ชี้อตรง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง
18. นางสาวศदानัน บุญรอด	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี
19. นายภาณุวัฒน์ พรหมนุ้ย	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
เทศบาลตำบลทับปุด จังหวัดพังงา

20. นางสุกัญญา ชมภูชัย
ท้องถิ่นอำเภอเมืองลำปาง
สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
จังหวัดลำปาง
21. นายรดาโชคก รัชชสุกานนท์
รองนายกเทศมนตรี
เทศบาลตำบลท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
22. นางสาวจุฑาทิพย์ มุขแก้ว
นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นปฏิบัติการ
สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
จังหวัดพังงา
23. นางสาวสุกัญญา จุพันธ์
นักวิชาการศึกษา
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลง
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า
จังหวัดกาญจนบุรี
25. นางสาวอนงค์ทิพย์ ชื่นเจริญ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
เทศบาลตำบลวังขนาย จังหวัดกาญจนบุรี
26. นายวาทีตย์ ปรีธิสาร
นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นปฏิบัติการ
สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิ
27. นายพิเชษฐ์ บุญโสภิน
นักบริหารงานการศึกษา
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนาเล
จังหวัดชัยภูมิ
28. นางอรัญญา จันทร์วิฑูร
รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา
จังหวัดลำปาง
29. นายวิโรจน์ เป็นสุข
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเตย
องค์การบริหารส่วนตำบลนาเตย
จังหวัดพังงา

30. นายสถาปนา ธรรมโมรา	ปลัดเทศบาลตำบลลาดหญ้า
เทศบาลตำบลลาดหญ้า
จังหวัดกาญจนบุรี
31. นางอรัญญา พุฒโสม	ครูชำนาญการพิเศษ
องค์การบริหารส่วนตำบลขามเปี้ย
จังหวัดอุบลราชธานี
32. นายสุจินต์ อมตพันธุ์	รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา
33. นางสาวเพ็ญมาศ เครือจันทร์	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
องค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญ
จังหวัดพังงา
34. นายสิทธิพงษ์ พงษ์เสื่อ	หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิต
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ

ผู้แทนภาคเอกชน ภาคีเครือข่ายการศึกษา และภาคส่วนต่าง ๆ

1. นายกฤษ ศรีฟ้า	ประธานหอการค้าจังหวัดพังงา
หอการค้าจังหวัดพังงา
2. นายศิวโรดม จิตนิยม	ประธานสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
กรรมการสมาคมสภาการศึกษา
จังหวัดกาญจนบุรี
3. นางสาวธิดาพร เหล่าวิเศษกุล	ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนขจรเกียรติศึกษา
4. นายจุมพล ทองตัน	ผู้ทรงคุณวุฒิและประธานอนุกรรมการ
ด้านพัฒนาการศึกษา
คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพังงา
5. นายกิตติ เมตติมผล	ผู้จัดการฝ่ายการตลาด
ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า ลำปาง
6. นายศุภวิชญ์ สังสุทธิพงศ์	ครู วิทยาลัยเทคโนโลยีชัยภูมิบริหารธุรกิจ
7. นางสาวเมธาวี นินนานนท์	ผู้จัดการ องค์การพัฒนาเอกชน

8. อาจารย์ ดร.ขวัญภา สุขคร	ผู้อำนวยการ
ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
9. นายประทีป หวานจิต	ข้าราชการบำนาญ
สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
10. นางสาวปาริชาติ นามวัฒน์	เลขานุการคณะทำงาน
คณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์
องค์กรเอกชนจังหวัดชัยภูมิ
11. นางสาวเพ็ญภััสสร ตงศิริ	ผู้จัดการ
ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า ลำปาง
12. นางภารวี ผิวอ่อน	ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีชัยภูมิ
บริหารธุรกิจ
13. นายกฤษดา เขียวสนุก	เลขานุการสมัชชาการศึกษานครลำปาง
สมัชชาการศึกษานครลำปาง
14. นายวิมล วีระโจง	ข้าราชการบำนาญ
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
(ผู้ทรงคุณวุฒิ)
15. นางสาวอรอุมา ไชยเศรษฐ	รองประธานสภาส่งเสริมการเรียนรู้และ
พัฒนาชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ
สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาชีวิตเด็ก
และเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ
16. นายสมชาติ เลี้ยววานิช	รองผู้อำนวยการฝ่ายแผนและความร่วมมือ
วิทยาลัยเทคโนโลยีอีสานบริหารธุรกิจ
จังหวัดชัยภูมิ
17. นายจักรกฤษณ์ โพธิ์แพงพุ่ม	ผู้ประสานงานสถาบันศรัทธาภักดิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
18. นางกรพินธุ์ วงศ์เจริญ	ข้าราชการบำนาญ
อดีตพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์จังหวัดลำปาง

19. ดร.พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
20. นางฉวี ฌ ตะกั่วทุ่ง
เลขานุการสภาวัฒนธรรมอำเภอตะกั่วทุ่ง
ภาคีเครือข่ายการศึกษาจังหวัดพังงา
21. ดร.ลักษิกา เจริญศรี
ข้าราชการบำนาญ
อดีตที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการ
ภาคประชาชนด้านสังคมและด้านวิชาการ
สถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น/
สมาคมสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
22. นายยุทธภรณ์ เตชะแก้ว
อาจารย์สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย
และชุมชน
คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน
23. นางแววมยุรี อืดปัญญา
กรรมการบริหาร
สมาคมผู้ประกอบการไม้จังหวัดลำปาง
24. นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง
ประธานศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง
สถาบันพระปกเกล้าจังหวัดกาญจนบุรี
สถาบันพระปกเกล้า
25. นายเอิบ อร่าม
ข้าราชการบำนาญ
อดีตผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพังงา
26. นายประสงค์ พรโสภณ
ข้าราชการบำนาญ
อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

27. นายเรวัฒน์ สุธรรม	ข้าราชการบำนาญ
อดีตผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ
ประธานสมัชชาการศึกษานครลำปาง
28. นายเอนก ชีชนะ	ผู้บริหารโฮป อะคาเดมี่ จังหวัดกาญจนบุรี
มูลนิธิโฮป อะคาเดมี่
(Hope Academy Foundation)
29. นายศักดิ์ดา พรรณรังษี	ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนแห่งอนาคต
สมาคมประชาสังคมพังงาแห่งความสุข
30. อาจารย์ ดร.สายชล เทียนงาม	อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิพงศ์ บุษราคัม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
32. นายกฤตพล วังภูสิต	ผู้ช่วยคณบดี/อาจารย์ประจำ
วิทยาลัยการฝึกหัดครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
33. อาจารย์สุภาภรณ์ มาชัยวงศ์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
34. นางสาวดาวรรค์ พงศนันท์	ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอเมืองชัยภูมิ
จังหวัดชัยภูมิ

ภาคผนวก 4

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากรอบแนวทางการศึกษา

เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2563

ณ ห้องประชุมลีปพนนท์ เกตุทัต อาคาร 2 ชั้น 2 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ พญ. สยมพร ศิรินาวิน	ประธานคณะกรรมการเครือข่าย สมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง
อาจารย์ ดร.รวิช ตาแก้ว	ภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สำนักงานราชบัณฑิตยสภา อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
นายสากล ขวัญทอง	อดีตศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ องค์การบริหารส่วนจังหวัด สุราษฎร์ธานี

ภาคผนวก 5

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงาน

รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว	อาจารย์วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
อาจารย์ ดร.วิรัช ตาแก้ว	ภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
นายสากล ขวัญทอง	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ข้าราชการบำนาญ อดีตศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
นายพัฒนพงษ์ สุขมะดัน	องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้ช่วยผู้จัดการ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ภาคผนวก 6

ภาพกิจกรรมการดำเนินงาน

ภาคีเครือข่ายการศึกษา
จังหวัดพังงา

จังหวัดพังงา
เวทีการความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ครั้งที่ 1
เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2564

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อำนาจ วิชยานุวัติ

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.อุษณีย์ ธโนศวรรย์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.พีรศักดิ์ รัตนะ

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.คมกฤช จันทร์ขจร

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

นายสำเนา เนื้อทอง

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐาน
การศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากรอบการศึกษา

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ พญ. สยมพร ศิรินาวิน

ประธานคณะกรรมการเครือข่าย

สมาชิกรัฐสภาจังหวัดลำปาง

อาจารย์ ดร.วิรัช ตาแก้ว

ภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์

และการเมือง

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

นายสากล ขวัญทอง

อดีตศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

องค์การบริหารส่วนจังหวัด

สุราษฎร์ธานี

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อคิดเห็นและพิจารณารายงาน

รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว	อาจารย์วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
อาจารย์ ดร.วิรัช ตาแก้ว	ภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สำนักงานราชบัณฑิตยสภา อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
นายสากล ขวัญทอง	ข้าราชการบำนาญ อดีตศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ องค์การบริหารส่วนจังหวัด สุราษฎร์ธานี
นายพัฒนพงษ์ สุขมะดัน	ผู้ช่วยผู้จัดการกองทุน เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมลงพื้นที่ศึกษาและเก็บข้อมูล

อาจารย์ ดร.วิรัช ตาแก้ว	ภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก สุวรรณบัณฑิต	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์ ดร. เมธา หริมเทพาธิป	อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
นางพรรณิภา หริมเทพาธิป	นักวิชาการมูลนิธิสฤตธรรมิกชน
นายศิวากร ชุตินิวิทย์	นักวิชาการอิสระ
นายภาสกร อุดลพัฒน์กิจ	นักวิชาการอิสระ

บรรณาธิการ

ดร.วัลภา เล็กวัฒนานนท์

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบาย

ด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา

นายเอกพล ดวงศรี

นักวิชาการศึกษาคำนาถุการ

วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง และจัดทำรายงาน

ดร.วัลภา เล็กวัฒนานนท์

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบาย

ด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา

นายเอกพล ดวงศรี

นักวิชาการศึกษาคำนาถุการ

นางสาวนริศรา ใจคง

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นายศัพทพร ทองดี

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

พิสูจน์อักษรและศิลปกรรม

นายเอกพล ดวงศรี

นักวิชาการศึกษาคำนาถุการ

นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นายศัพทพร ทองดี

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ดร.วัลภา เล็กวัฒนานนท์

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบาย

ด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา

นางสาวกรกมล จึงสำราญ

นักวิชาการศึกษาคำนาถุการพิเศษ

นางสาวทัศนวัลย์ เนียมบุบผา

นักวิชาการศึกษาคำนาถุการพิเศษ

นายเอกพล ดวงศรี

นักวิชาการศึกษาคำนาถุการ

นางสาววรกรกร สายแก้ว

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวนริศรา ใจคง	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นายศัพทสร ทองดี	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นางสาวบุศรา บุญเกิด	ผู้ช่วยนักวิชาการ
นางสาวลัทพรพรรณ เดชสุภา	ผู้ช่วยนักวิชาการ

ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม และภาคีเครือข่าย

สมัชชาการศึกษาานครลำปาง

สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ

ภาคีเครือข่ายการศึกษาจังหวัดพังงาและประชาคมพังงาแห่งความสุข

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

โทร. 02-668-7123 ต่อ 2534, 2540 โทรสาร 02-243-1128

รวมเอกสารวิชาการ
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 – ปัจจุบัน

ขอความกรุณาจากท่านผู้ได้รับเอกสารฉบับนี้
กรอกแบบตอบรับ เพื่อเป็นข้อมูลให้สำนักงานฯ นำไปผลิตและพัฒนาองค์ความรู้ต่อไป
ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สื่อสิ่งพิมพ์ สกศ.
ลำดับที่ 32/2564
ISBN 978-616-270-336-2

